

Çankaya Üniversitesi

gündem

Sayı:24
Ocak 2006
ISSN 1304-9836

www.cankaya.edu.tr

BİLGİ ve İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ

İçindekiler

Telekomünikasyonda Düzenlemeler ve Tarihçesi Yrd. Doç. Dr. Halil Tanyer Eyyuboğlu	3
Optik Haberleşme Prof. Dr. Yahya Kemal Baykal	8
İnsanlarda ve Bilgisayarlarda Görme Yrd. Doç. Dr. Reza Hassanpour	9
Veri Madenciliği Prof. Dr. Mehmet R. Tolun, Prof. Dr. Hayri Sever	10
Kirlilik Önleme Nedir? Yrd. Doç. Dr. Sibel Uludağ-Demirer	14
2006 Senaryoları Okan Müderrisoğlu	16
Dünya Politikası ve Türkiye Açısından Kıbrıs Sorunu Doç. Dr. Ramazan Gözen	18
Avrupa Birliği - Türkiye Müzakere Çerçeve Belgesi ve Dış Politika Öğr. Gör. Dr. Gökhan Akşemsettinoglu	23
Hükümet Sistemleri Prof. Dr. Yılmaz Aliefendioğlu	27
2006 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi Prof. Dr. Üstün Dikeç	32
The Dynamics of Honor Killings in Turkey By Filiz Kardam Dr. Larry D. White	36
Vakıf Üniversiteleri ÖSS 1998-2005 Analizi Yakup Sarıcan	37
Öğretim Üyeleri: Prof. Dr. Kenan Taş ve Yrd. Doç. Dr. Yusuf Ziya Umul	42
Fakülte/Bölüm: İngilizce Hazırlık Okulu ve Çankaya Meslek Yüksekokulu	44
Sempozyum: "Mathematical Methods in Engineering , MME06"	46
Mezun: Bilge Özlem Ünsal ve Can Okan Dirican	48
Kitap: TCP/IP ve Ağ Güvenliği	51
Türkiye'de Sivil Toplum ve Gönüllülük, Mehmet Alper Şentürk	52
Kültürlerarası İletişim mi? O da ne?	54
Çankaya Üniversitesi Bilişim Teknolojileri Topluluğu BİLTEC	55
Çankaya Üniversitesi Satranç Topluluğu	56
Kültür-Sanat	57
Haberler	66
Spor	75

Prof. Dr. Ziya AKTAŞ
Çankaya Üniversitesi Rektörü

BİLGİ TOPLUMU DERKEN. . .

Ocak 2006 ayı içinde Üniversitemiz Senatosu ve daha sonra da Mütevelli Heyeti, Üniversitemizin Vizyonu ve Misyonu ile Ortak ve Temel Değerlerini belirledi.

Bu belgeyi Üniversitemizin web sitesinde Üniversite Hakkında başlığının altında Üniversite'yi tıklarsanız görebilirsiniz.

Bu belgede çok önemli olduğuna inandığım noktalardan birisi de Vizyonumuzda “Bilgi Toplumumuzun oluşmasına Türkiyemizde öncülük eden” bir Üniversite olmaya yer vermişiz. İnsanlık, tarım toplumu ve sanayi toplumu süreçlerinin ardından yeni bir aşamaya, bilgi toplumuna doğru hızla yol alıyor. Böylesi bir oluşumda Çankaya Üniversitesi olarak görev almak, katkıda bulunmak ve hatta öncülük etmek, Türkiyemize yapabileceğimiz en önemli hizmetlerden birisi diye düşünüyorum.

Bilgi toplumuna giden yolda her şey, bence, otuz yıl öncesinde yetmişli yıllarda bilgisayar teknolojisinde yaşadığımız inanamazı güç hızlı gelişme ile başladı. Çok geçmeden, seksen ve doksanlı yıllara doğru, bilgisayarın sadece bir araç olduğunu; fakat asıl önemli olanın **bilgi** olduğunu gelişmiş ülkeler farketmeye başladı. Hatta o yıllardan itibaren Bilgi Teknolojileri söylemini sıkça bilgisayar ve ilgili diğer araçların teknolojisi için kullanır olduk. Bilgi deyince insan ve özellikle insanın eğitimi öne çıktı ve bu kavramlar her zamankinden daha çok

önem ve değer kazandı. Bilgi bilinci ile birlikte onun üretimi, iletişimi, paylaşımı ve kullanımı aşamalarını da anlamaya, irdelemeye koyulduk. Bununla birlikte bir diğer şok edici hızlı gelişme de doksanlı yıllarda internet alanında yaşandı.

Böylece bilginin üretimi ve kullanımı için yararlandığımız bilgisayar gibi bilgi teknolojisi araçlarının yanında; üretilen bilginin iletişimi (haberleşme) ve paylaşımı için yararlandığımız bilgisayar ağları ve internet gibi araçları da içeren Bilgi İletişimi Teknolojileri de büyük ilgi ve önem kazanmaya başladı. İngilizce kaynaklarda kısaca ICT (Information and Communications Technologies) dediğimiz **bilgi ve iletişim teknolojilerini** de bilgi toplumunun olmazsa olmazları arasında görmeye başladık. Bu sayımızda hem bilgi teknolojileri yani bilgisayarlar hem de bilgi iletişimi (haberleşme) gibi konularda, kısacası bilgi ve iletişim teknolojileri alanında öğretim üyesi arkadaşlarımızın ilginç olduğuna inandığım yazılarını bulacaksınız.

Bir sonraki sayıda buluşmak üzere hoşça kalın.

Sevgi ve saygılarımla.

Ziya Aktaş

Editörden...

CİNLERİN AYNASI

Bir insanın bilgi alma kapasitesi nedir? Bu, hafife alınmayacak kadar önemli bir soru. Çünkü bilgi toplumu olgusu, insanların istediği zaman, istediği hızda ve istediği bilgiye ulaşabilmesini içeriyor. Üstelik bu, kişiye yönelik ciddi bir bilgi bombardmanı altında yapılıyor. Bilgi kirliliği, istenmeyen bilginin gelip size ulaşması ve bundan kaçamamanız gibi olgular, yaşamımızın bir parçası haline geldi. Bu nedenle bilgi alma biçimleri insanların yaşam tarzını belirlemekte. İşte bu çerçevede “elektronik medya” en önemli iş alanlarından biri haline geldi.

Zaman ve bilgi arasında gittikçe daralan bir ilişki sistemi kuruldu. Hem bilgiye duyulan ihtiyaç, hem de bu bilgiyi derli toplu ve özlü biçimde alma isteği artıyor. Artık yaşamımızda sabah gazete okuma, akşam televizyon izleme yerine her an ulaşılabilen internet var. Günümüzde internetin yaygınlaşması ile birlikte çalışma saatleri önemli “bilgi alma” zamanı oldu. Çünkü birçok iş yerinde internet bağlantısı bir standart haline geldi. Artık birçok kişi sabah gazete okumak yerine, ofiste internete bağlanarak haberleri oradan izliyor.

İnternette birlikte hayatımıza “hız faktörü” girdi. Eskiden haberi “doğru ve içerikli” vermek çok daha önemliken; şimdi “ilk vermek, en hızlı vermek” önem taşımaya başladı. Bilgiye ulaşma, hızla endekslili bir yarışa dönüştü; bunla beraber elektronik medyanın, “televizyon kadar hızlı, gazete kadar derin” diye tanımlanabilecek bir sentez özelliği var. Bu da diğer medya organlarına karşı oldukça önemli bir üstünlük. Yazılı ya da görsel iletilen her haber, internet haber sitelerince, okura (kullanıcıya) anında iletiliyor. Artık okurlar da bir haberi öğrenmek için televizyon veya radyoların haber saatlerini beklemek zorunda değil. İnternet haberciliği bu anlamda, gazetecilerin haber merkezlerinde haberi önce duyma üstünlüğünü ve ayrıcalığını tüm okurlarıyla anında paylaşan bir sistem yarattı.

İnternet haberciliği ile gelen önemli bir hizmet de “kişiye özel haber” teknolojisi. Birçok haber portalı, newsletter, newsalert gibi özel bilgisayar programları ile isteyen okurların bilgisayarlarına haber gönderiyor. Sanal habercilik, bir zamanlar masalarda kullanılan sihirli kürelerin yerini aldı.

Bütün bu gelişmeler genel anlamda “multi-medya” şemsiyesinin altına giriyor. Multi-medya görsel-işitsel tüm servisleri değişik biçimlerde sunan teknolojiler üretiyor. Etkileşimli televizyonlar giderek bilgisayarın ekran işlevlerine sahip olurken, bilgisayar ekranları da televizyonun verebildiği tüm hizmetleri yerine getirebiliyor.

Nereye gidiyoruz? Her şey çok açık. Her türlü iletişim ve habercilik, zaman ve mekan kısıtlamalarından tamamen kurtularak, cebimizde taşıdığımız bilgisayar-televizyon karışımı cep telefonlarına dönüştü. Artık tüketici (okur), cebinde sürekli yenilenen küçük boyutlu bir “televizyon-gazete” taşır hale geldi.

Bütün bu teknolojik devrim, insanların daha çok bilgi alabilmesi için. Belki de burada sorulması gereken soru; bilgi arzı bu kadar hızlı ve kapsamlı geliştikçe, insanların talebi bu gelişmeyi ne kadar hızlı izleyebilecek? “Bir insan ne kadar bilgi alabilir?” sorusu burada yeniden gündeme geliyor. Çünkü insanın “bilgi alma kapasitesi” son derece sınırlıdır ve bilgiyi alarak özümseme aslında kolay olmayan yorucu bir uğraştır.

Artık haberi çabuk ve hızlı anlamak, zamandan tasarrufla eş anlamlı bir hale geldi. Bugün internet gazeteciliği, basılı gazetelere göre sonsuz bir derinlik ve haber sunma ayrıcalığına sahip; kısacası internette yer bol. Uzun yazıları okumak isteyen kullanıcıya bunları web üzerinden sunmak mümkün. Ancak, web haberciliğinin giderek küçük boyutlu aletlere, cep-medya-ya dönüşmesi, özlü gazeteciliğin önem kazanmasını da birlikte getirdi.

Bilgi çağında internetin ortaya çıkışı, tıpkı tekerleğin icadının insanoğlunun yaşam macerasını yepyeni ufuklara götürmesi gibi, insanların iletişim sistemini öngöremediğimiz yepyeni ufuklara taşıyor.

Babasının görevi nedeniyle İstanbul’a gelmiş, orada büyümüş ve Anadolu’nun gizemine kendini kaptırmış Prusyalı soylu bir ailenin kızı olan Elsa Sophia von Kamphoever, “Kervansaray Ateşlerinin Başında” adlı eserinde, bir zamanlar Anadolu’dan derlediği olağanüstü güzel masalları anlatıyor. Bu masallardan birisi de “Cinlerin Aynası”. Bu masalda boyuna takılan bir küçük ayna çok uzaklarda olan olayları, canlıymış gibi gösterir. İşte masallardaki bu “cinlerin aynası” günümüz dünyasında gerçek oldu ve hepimizin cebine girdi. Sanal dünya, masalların hayallerini bile aşmaya başladı.

Editöre Mektuplar

Nisan sayımızdan itibaren dergimize yeni bir bölüm ekleyeceğiz: Editöre Mektuplar. Okuyucularımızın dergimizle ve yayınlanan yazılarla ilgili değerli görüşlerini bu sayfalarda yayınlayacağız.

Yakup Sarıcan

ysarican@cankaya.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Halil Tanyer Eyyuboğlu
Cankaya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi
Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Bölümü
Öğretim Üyesi

TELEKOMÜNİKASYONDA DÜZENLEMELER VE TARİHÇESİ

Bu yazımızda telekomünikasyonda düzenlemelerin kısa bir anlatılımı yapılmakta ve olaylar tarihsel bir perspektif içinde incelenmektedir. Bu inceleme hem dünyadaki durum, hem de ülkemiz bakımındadır. Günümüz itibarıyla varılan noktanın irdelenmesi ayrı bir yayınumuzda ele alınacaktır.

Tarihçe - Dünya Eksenli

20. yüzyılın başında telekom işletmecilik sektörü, o ana kadar yaşadığı rekabetçi ortamdan çıkıp tekeli bir döneme girmiş ve bu tekellilik 1980'lere kadar devam etmiştir. Böylesi bir evrenin yaşanmasındaki ana neden, sosyal faktörlerdir. Şöyle ki; haberleşme geleneksel olarak uçtan uca ve kesintisiz bir hizmeti içerir; yani bir taşıyıcılık hizmeti olarak Telekom, oluşan çağrıyı çıkış noktasından varış noktasına gelinceye kadar taşımakla yükümlüdür. Bu uçtan uca hizmetin yolu üzerinde bulunan değişik düğüm noktalarında, verimliliği artırmak açısından, trafik toplanır, işlenir ve tekrar dağıtılır. Aslında yapı tamamıyla diğer taşımacılık hizmetlerine benzetilmektedir.

1900'lerin başında, birbiriyle pek irtibatı olmayan yerel şebekeler ile birlikte bir sürü işletmecinin aniden ortaya çıkması ilk anda pek bir mahsur yaratmamıştı; ama zamanla şebeke entegrasyonu yaşanıp servisin bu şebekeler arasında geçiş yaparak, kullanıcıya sorunsuz sunulabilmesi gündeme geldiğinde konunun karmaşıklığı anlaşıldı. 1920'lerin teknolojik düzeyiyle bunu aşmanın tek yolu vardı, o da; **servis uçtan uca olacağına şebeke de tek elde bulunacaktı**. İşte ABD [1], Avrupa ülkeleri ve bu arada Ülkemizde yaşanan tekeli dönemin doğuşu böyle olmuştur.

Tekelliliğe ait ikinci gereksinim ise hizmetin ticari bir olaydan öte, sosyal bir araç olduğunun farkına varılmasıyla ortaya çıktı ki bu olay somut olarak şebekeye yavaş yavaş ev abonelerinin dahil olmasından başka bir şey değildi. Dolayısıyla hizmetin karlılıktan ziyade her tarafa yayılması ve hatta değişken maliyetlere karşın aynı fiyata satılması, dahası hizmeti çok kullanmanın (iş kesimi), daha az kullananları yatırım ve tüketim maliyetleri itibarıyla subvanse etmesi ön plana alındı. Doğaldır ki özel sektöre veya en azından tekel imtiyazı tanınmamış bir özel

sektöre böylesi bir ulusal ve sosyal boyutu olan görevi yüklemek imkansızdı.

Zaten 1900'lerin başında, telekomdaki özel teşebbüs ve dolayısıyla rekabetin varlığı sadece coğrafi alan bazında idi; yani bir yerleşim yeri nadiren birden fazla işletmeci arasında paylaştırılmıştı. Teknolojik seçeneğin kısıtlı olması ve toplumun refah düzeyinin gelişmemiş olması da paralel yatırımları engelliyordu.

Bütün bunlar hemen hemen tüm ülkelerde tekelliliği ve bilhassa işin içine ulusal güvenlik unsurlarının girmesiyle de devlet tekelliliğini getirdi. İyi de oldu; çünkü arabağlantılarda çıkabilecek hukuki sorunların o an için yaşanmaması nedeniyle şebekeler hızla kuruldu, hizmet toplumun tüm kesimlerine yayıldı ve böylece işin sosyal boyutu kısmen halledilmiş oldu.

Fakat zaman içerisinde kıpırdanmalar baş gösterdi. İlk sürtüşme uzak mesafe taşıyıcılığında ortaya çıktı (ABD'de MCI'nin doğuşu), ardından bu kıvılcım terminal cihazları alanına sıçradı. Artan baskılar neticesinde 1984'de ABD'de ATT'nin parçalanmasıyla olay doruğa ulaştı [2]. İngiltere ve Japonya benzeri gelişmeleri yaşadı.

Daha önceki yazılarımızda da değinildiği gibi [3] telekomünikasyondaki düzenlemelerin tarihçesi ATT'nin yaşadıklarıyla özdeştir. 1934'de ilk düzenleme kurumu olan FCC'nin kuruluşu ise telekomünikasyon işletmecilerini düzenlemekten ziyade (tekel konumundan dolayı) frekans spektrumunu karmaşasını çözmeye ihtiyacından kaynaklanmıştır [4].

1996'ya gelindiğinde ABD Hükümeti durumun yeteri kadar olgunlaştığına kanaat getirip, hizmet ve coğrafi alan kısıtlamasını kaldırmış, 14 maddelik bir şartlar listesini sağlamak koşu-

luyla, işletmecilerin birbirlerinin sahasına girmesine müsaade edecek Telecom Act 96'yı çıkarmış. Buna paralel olarak AB'de 1997 direktifi yayınlanmıştır. Böylece dördüncü evreye girilmiş bulunmaktadır [5].

1990'lı yıllarda daha önce tahmin edilemeyen boyutlarda cep telefonu (GSM) hizmeti yaygınlaştı, bu tür mobil hizmetler abone kapasitesi ve taşıdığı trafik miktarı itibarıyla sabit telefon hizmetinin önüne geçti. Böylesi bir patlamanın ardından yapılan üçüncü kuşak şebeke lisanslarına muazzam bedeller ödendi, sonuçta 2000 – 2001 yıllarında gözlenen kriz yaşandı [6].

Ulusal bazda yürütülen düzenlemelerin zamanımızda başta Dünya Ticaret Örgütü (WTO), Dünya Bankası (WB) ve ITU olmak üzere diğer bölgesel, örneğin AB, OECD vasıtasıyla evrensellesmesi sağlanmaktadır. Buna ait anlatımlar kaynakça [7]'de yer almaktadır.

Ülkemize Ait Tarihsel Akış

Telekom alanında ilk yasal adım 1924 yılına aittir [8]. Bu yıl çıkarılan 406 sayılı kanun iki ana konuya düzenleme getirmiştir ;

- Dağınık olan hizmetler PTT çatısı altında toplanmış,
- O ana kadar faaliyet gösteren ve kendi ülke kanunlarına tabii imtiyazlar üzerine Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti hükümlerini ilan etmiştir.

Aslında 1924 yılına ait olmasına rağmen 406 sayılı kanun şimdiye kadar telekom alanında çıkan en kapsamlı ve tutarlı yasadır. Dikkatle incelediğinde hem ülke çapında telekomünikasyon şebeke işletmeciliğinin PTT çatısı altında topladığı, hem de Osmanlı döneminden gelen özel işletmelere ve yeni kurulacaklara imkan tanıdığı görülmektedir. Fakat şirketlerin işleyişine ait düzenleme yapma ve denetleme yetkisi bağımsız bir organ yerine bir fiil icraatın içinde yer alan PTT'ye verilmiştir.

1924 yılından itibaren 406'ya sırasıyla ; 1931'de 1899 ve 1900 sayılı, 1935'de 2722 sayılı, 1937'de 3222 sayılı 1940'da 3947 sayılı ve 1947'de 5009 sayılı ekler yapılmıştır; fakat bunlar tümüyle tarifeleri ilgilendirmektedir. Bu arada 1939 yılında PTT, İşçile-

ri Bakanlığından alınıp, Ulaştırma Bakanlığı'na bağlanmış [9] ve 1953 yılında ise KİT haline dönüştürülmüştür [10].

Osmanlı döneminden kalan işletmeler 1930'ların sonuna kadar varlığını sürdürmüştür. Bunlardan İstanbul lokal şebekesi 1936 [11], İzmir lokal şebekesi ise 1938 [12] yıllarında PTT tarafından devr alınmıştır.

1980'li yıllar özelleştirme tartışmaları beraberinde devlet sektörlerinin gelişmesi ve genişlemesine tanık olmuştur. Bu dönemlerde bilhassa PTT muazzam büyümeler yaşamıştır. İlk genel adım 1984 yılında 2983 sayılı kanun ile atılmış [13], 1986 yılında çıkarılan 3291 sayılı yasa ile de [14] 233 sayılı KHK'de [15] zikredilen KİT (İDT ve KİK'ler) statüsündeki kamu kuruluşlarının tümü (bu arada PTT) özelleştirme kapsamına alınmış ve işin yürütülmesi sorumluluğu Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresine verilmiştir. Telekom sahasındaki ilk özel düzenleme 509 nolu KHK ve ardından çıkarılan 3974, 3987 ve 3990 sayılı kanunlar ile yapılmış; fakat hemen akabinde bunlar Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilmiştir. Daha sonra 406 sayılı kanuna eklenti şeklinde 4000 sayılı kanun çıkmıştır [16]. İlk ciddi uygulama olan bu kanun ile ;

- PTT'nin parçalanması, Pİ ve Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin (kısa adıyla Türk Telekom) kurulması, Türk Telekom'un 233 sayılı KHK ve özel hukuk hükümlerine tabii olması,
- Ülkemizde Türk Telekom haricinde ve katma değerli hizmetler alanında işletmeler olması, bu oluşumlara Ulaştırma Bakanlığı'nca işletme ruhsatı, lisansı verilmesi,
- Türk Telekom'un hisselerinin % 49'una kadarının satılması ve bu satışın Ulaştırma Bakanlığı eliyle gerçekleştirilmesi, öngörülmüştür.

4000 sayılı kanuna göre iki tür satış söz konusudur;

1. Türk Telekom hisselerinin % 49'a kadar satışı,
2. Katma değerli hizmetler alanında lisans satışı.

Burada her ne kadar açık bir şekilde tanımlı yapılmısa da katma değerli hizmetlerden kast edilen normal ses (telefon) trafiği haricinde kalan her türlü hizmettir. Ayrıca, yine açıkça belirtilmemesine rağmen, bu katma değerli hizmetlere ait lisansların, Türk Telekom'un elindeki mevcut altyapının devri ile sağlanması anlayışı hakim olmuştur bu dönemde.

4000 sayılı kanunun birinci maddesinde getirilen statüye tamamlayıcı olması ve Genel Özelleştirme kurallarını belirlemek

açısından, 24.11.1994 tarih ve 4046 sayılı kanun çıkartılmış ve bu kanun Türk Telekom'u KİK olarak tanımlamıştır [17]. Ayrıca bu kanun ile tüm özelleştirme sürecinden sorumlu olmak üzere Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ve bir üst kurum olarak ta Özelleştirme Yüksek Kurulu oluşturulmuştur.

Anayasa Mahkemesi'nin 4000 sayılı kanunun ikinci maddesini iptal etmesi üzerine, 3.5.1995 tarih ve 4107 sayılı kanun çıkartılmıştır [18]. Burada Türk Telekom'un hisse satışı ve lisans verme yetkisi Ulaştırma Bakanlığında alınır, 4046'yla ahenkli olması açısından, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na verilmiştir. Bu süreç zarfında 4000 sayılı kanunun birinci maddesi geçerliliğini koruduğundan, Türk Telekom 29.6.1994 tarihli şirket ana sözleşmesi ile resmen kurulmuştur [19]. Ancak fiili kuruluş Mayıs 1995'te tamamlanabilmiştir. Şirket ana sözleşmesinde ne tür hükümlerin yer alması gerektiği ise, yaklaşık bir yıllık aradan sonra, 4107 sayılı kanunun altıncı maddesinde bahsedilebilmiştir.

Bunlarla birlikte 4107 sayılı kanunun getirdiği en önemli hükümlerden biri eski Haberleşme Dairesi Başkanlığı'nın, Haberleşme Genel Müdürlüğü'ne dönüştürülüp, bu kuruluşa düzenleyici rolünün verilmesidir. 4107'deki Türk Telekom hisseleri ve lisans satışına ait maddelerin iptal edilip, bunun yerine 1.8.1996 tarih ve 4161 sayılı kanunun yayınlanması ile [20] dörtbin serili kanunların iptal dönemi nihayetlendi, ama bu süreç içerisinde iki kazanım elde edildi;

1. Posta hizmetlerinin ayrılması ile gecikmeli de olsa Türk Telekomünikasyon A.Ş. kuruldu,
2. 4161'deki dördüncü madde (geçici altıncı madde) ile iki bağımsız GSM işletmecisi (Telsim ve Türkcell) yaratıldı. Mayıs 1998'de Ulaştırma Bakanlığı ve bu işletmeciler arasında imzalanan lisans sözleşmesi ile o esnaya kadar Türk Telekom ile gelir paylaşımı bazında yürütülen hizmet gerçek anlamda lisanslı bir konuma kavuştu. Böylece ülkemiz 1930'lardan beri terkettiği çoklu işletmeciler ortamına geri dönmüş oldu.

1997 yıllarında Goldman Sachs tarafından yürütülen çalışmaların sonunda üretilen raporlardaki öneriler doğrultusunda [21], 27.01.2000 tarih ve 4502 sayılı [22] yasa ile Ulaştırma Bakanlığı bünyesinde bulunan Telsiz Genel Müdürlüğü, Telekomünikasyon Kurumuna dönüştürüldü. Telekomünikasyon işletmeciliği piyasasını düzenlemek, denetleme görevleri Ulaş-

tırma Bakanlığı ile bu kurum arasında nispeten dengeli olarak dağıtıldı. Başlangıçta dört adet kurul üyelerinin tümü ile kurul başkanı Ulaştırma Bakanlığı'nca atandı, daha sonraki kurul üyelerinin telekomünikasyon sektöründe faaliyette bulunan üretici, işletmecileri ve de tüketicileri kapsayacak şekilde oluşması öngörüldü. Ayrıca Dünya Ticaret Örgütü WTO'ya verilen taahhütler paralelinde, 4502 sayılı kanun ile, Türk Telekom'un ses taşımacılığı tekelinin 31.12.2003 tarihinde sona ereceği deklere edildi.

Daha sonra artan uluslararası baskı neticesinde tüm düzenleme faaliyetleri 12.5.2001 tarih ve 4673 sayılı [23] kanun ile Telekomünikasyon Kurumu'na devredildi, ayrıca devlete söz ve onay hakkı verecek bir hisse dışında Türk Telekom'un tüm hisselerinin satılabilirliği ilk defa telaffuz edildi. Böylece % 49'luk sınırlama kaldırılmış oldu.

1.8.2003 tarih ve 4971 sayılı [24] ve 21.1.2004 tarih ve 5071 sayılı [25] kanunlar vasıtasıyla Türk Telekom'un mülkiyetinde bulunan GSM işletmecisi Aycell ile TIM'e ait Aria'nın birleşmesi sağlandı.

16.6.2004 tarih ve 5189 sayılı [26] kanunla Türk Telekom'un satış sonrası dönemi için personel özlük hakları düzenlemeleri yapılmış, uydu işletmeciliğini yapmak üzere hisseleri Hazineye, temsil hakkı Ulaştırma Bakanlığı'na ait Türksat A.Ş. kurulmuş, aynı kanun kapsamında GSM işletmecilerinin altyapı tesislerinin kurulmasının 3194 sayılı imar kanunu kapsamında olmadığı bahsedilmiş, gemiler için yürütülen ve o zamana kadar Türk Telekom bünyesinde bulunan haberleşme hizmetinin yeni kurulacak Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma Genel Müdürlüğü'ne devr edilmesi, Telekomünikasyon Kurumu bünyesinde telekomünikasyon sektörünü temsil edecek Kurul Üyesi sayısının ikiden dörde çıkarılması öngörülmüştür.

21.4.2005 tarih ve 5335 sayılı [27] yasa ile uydu konusuna ilave-ten kablo TV altyapısı ve işletmeciliği de Türksat A.Ş.'ye devredilmiştir.

Daha önce 4502 sayılı yasada bahsi geçen Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin vermekle yükümlü olduğu, temin edilmesinde mali güçlüklerle karşılanabilecek asgari hizmet 16.6.2005 tarih ve 5369 sayılı [28] kanun ile, evrensel hizmet olarak yeniden

tanımlanmıştır. Aynı kanun ile evrensel hizmetin Ulaştırma Bakanlığı tarafından belirlenecek bir işletmeci tarafından yürütülmesi ve bu masraflara diğer işletmecilerin ve Telekomünikasyon Kurumunu belirli oranlarda katkı yapması kararlaştırılmıştır.

Anderson danışmalık şirketi tarafından yürütülen Türk Telekom'a ait değer tespit çalışmaları Mayıs 2003 tarihi itibarıyla sonuçlandırılmış, ardından Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca yapılan ihale neticesinde Temmuz 2005'de Türk Telekom'un yüzde 55 hissesi Oger Telekom'a 6.55 milyar ABD Doları bedelle 21 yıllığına devredilmiştir.

Düzenleme

Aslında düzenleme kavramı, tarihsel olarak devletin elinde bulunan ve toplumun geniş kesimlerini ilgilendiren bir piyasanın kısmen veya tamamen öze devredilmesiyle ortaya çıkmaktadır. Telekom işletmeciliğinde de aynı şekilde, icrai sorumluluk devlet veya özel sektör tekelinde iken pek önem verilmeyen düzenleme ve denetleme fikri, sahanın rekabete açılmasıyla aniden önem kazanmıştır. Normalde özel sektör eliyle verilecek tüm hizmetlerde düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır; fakat hiçbir altyapı ve üstyapı hizmeti telekom kadar girift ve kapsamlı değildir. Dolayısıyla telekom alanında ortaya konulacak kurallar, telekom şebekesinin kendine has özelliklerini ve farklılıklarını öncelikle barındırmalıdır. Çok fazla bir tarihsel geçmişi olmayan bu uzmanlık alanının farkı, benzer altyapı hizmetleri ile karşılaştırıldığında açıkça görülmektedir. Örneğin radyo - TV (yayın) şebekelerinde de çoklu operatör ortamı bulunmasına rağmen, bunların birbirine arageçiş yapma gibi karmaşık bir sorunu yoktur. İşin inceliği telekom şebekesinin çift yönlü olması ve ulusal - uluslararası tüm diğer şebekelere zorunlu entegrasyonunda yatmaktadır. Bunun ötesinde arabağlantı, bilhassa piyasaya yeni giren işletmecileri mevcut

etkin işletmeciye, genelde ise bu alanda faaliyet gösteren tüm kuruluşları ister istemez birbirine bağımlı, muhtaç hale getirmekte ve etkin bir düzenlemeyi mecburi kılmaktadır.

Telekomünikasyon sahasında düzenlemeler, siyasi etkiler ve işletmecilerin bireysel ticari çıkarlarından bağımsız hareket edebilen ve devlet eliyle kurulan otoriteler vasıtasıyla yürütülmektedir. Böylesi bir kuruluşta, konunun birçok disiplini ilgilendirmesinden dolayı, telekomünikasyon sahasında uzman olan kişilerin yanı sıra, ekonomi, işletme ve hukuki alanlarda bilgi birikimine sahip personel bulundurulması zorunlu hale gelmektedir.

Düzenleyici kurulun başlıca görevleri şu şekilde listelenebilir [7];

- Tarifeler : Tarifeler, telekomünikasyon hizmetinin tüketiciye en çok yansıyan yüzüdür. Dolayısıyla düzenleyici kurul tarifeler belirlenirken çeşitli hizmetlerin çapraz sübvansiyonunu engellemeli, her hizmet tarifesini sadece o hizmete ait maliyet unsurları ve tavan kar marjları içeren formlere dayanarak geliştirmeli, bunu işletmecilere bildirmeli, işletmeciler tarafından hazırlanan tarifeleri onaylamalı, tarifelerin saptanmasında tüketiciyi korumalı, piyasada etkin olarak yer alan işletmecilerin yeni ve güçsüzleri piyasadan yok etmek pahasına uygulayabileceği "ucuz" fiyat politikalarını imkan vermemelidir.
- Arabağlantı : Yukarıda da değinildiği gibi, arabağlantı telekom işletmeciliğinin en önemli ve kaçınılmaz unsurlarından biridir. Bu bağlamda düzenleyici kurul işletmeciler arası arabağlantının kurallarını ya önceden belirlemeli veya anlaşmazlık çıktığında tarafsız bir şekilde yol göstericilik yapmalı, anlaşmazlıkların makul sürelerde çözüme kavuşturulması, ana arabağlantı tedarikçisi olan etkin işletmecilerin arabağlantı tarifeleri ve koşullarında işletmeci ayrımı yapmaksızın eşit davranması sağlamalıdır.
- Rekabet : Rekabetin etkin bir şekilde sağlanmasıyla birlikte piyasa cazip hale getirilip yatırımlar artacak ve bunun paralelinde istihdam gelişecek, tarifelerde ucuzlama yaşanacaktır. Dolayısıyla düzenleyici kurul bağımsız, adil tutumu ve uzmanlık birikimi ile böylesi bir rekabet ortamını hazırlaması gerekir. Normalde rekabetin miktarı, düzenleme mevzuatı ve uygulama yoğunluğu ile ters orantılıdır.
- Lisanslar : Lisans telekomünikasyon işletmeciliği alanında

devletin kendi hükümlerinin hakkının devri anlamına gelmektedir. Bu açıdan lisans belgesinin verilme prosedürü ve içeriği önem kazanmaktadır. Dolayısıyla düzenleyici kurul lisansların kategorizasyonu, ihalesi ve işletmecilerin aldıkları lisansların koşullarını yerine getirip getirmediğini gözetmekten sorumludur. Genel kanı [29,30] frekans spektrumunu ve numaralama planı gibi kıt kaynak gerektiren hizmetlerin haricindeki alanlarda lisans vermenin kolaylaştırılmasıdır. Piyasanın gelişebilmesi açısından ise bilhassa internet servis sağlayıcının tamamıyla serbestleştirilmesi önerilmektedir.

• Genel Düzenleme : Kabul edilen piyasa kurallarına göre rekabetin az olduğu dönemlerde sıkı ve yoğun bir düzenleme politikası sürdürülmelidir. Rekabet arttıkça bu kontrol hafifletilebilir. Başlangıçta sadece devlet sahipliğinden yeni kurtulmuş; fakat hala tekel konumunda olan piyasanın tümünde etkin bir işletmecinin bulunduğu ortamda düzenleme ve kontrol mekanizmasının tek yanlı olarak bu işletmeci üzerinde yoğunlaştırılması doğaldır. Böylesi bir politika tam anlamıyla adilane bulunmayabilir; fakat piyasaya diğer aktörlerin girebilmesi ve gerekli rekabetin zaman içerisinde sağlanabilmesi açısından başka seçenek yoktur. Düzenleme kurulunun bu koşulları göz önüne alarak genel düzenlemeleri hazırlaması ve uygulaması gerekmektedir.

• Tüketici Hakları ve Kalitenin Sağlanması : Devasa maddi imkanlara sahip işletmecilerin gerekli koruma sağlanmadığı takdirde keyfi hareketler ile tarife ve hakları bakımından tüketicileri ezebileceği aşikardır. Öte yandan eşit rekabet koşullarının sağlanabilmesi açısından hizmetin kalitesinin belirli seviyelerin üstünde tutulması şarttır. Düzenleyici kurul oluşturacağı mekanizmalar ve yazılı kurallar ile bu konularda gerekli tedbirleri almalıdır.

Sonuç

Bu yazıda telekomda düzenlemenin tarihçesi hem dünya hem de Türkiye ekseninde incelenmiş ve bunu yanı sıra düzenlemenin kısa bir anlatımı yapılmıştır. Geline durumun irdelemesi ise başka bir yazımızda ele alınacaktır.

Kaynaklar Listesi

1) L.W. Schmidt, "Rewriting History as We Rewrite the Future", *Electrical Communication*, 4th Quarter 1993, s.290-294.

2) H.T. Eyyuboğlu, "Özelleştirme Tartışması", *PTT AR-GE Bülteni*, Şubat 1995, s.37-42.

3) H.T. Eyyuboğlu, "Telekomünikasyonda Rakabet ve Tarifeler", *PTT AR-GE Bülteni*, Haziran 1992, s.26-32.

4) Çankaya Üniversitesi, Elektronik Haberleşme Bölümü ECE 580 ders notları

5) H. T. Eyyuboğlu, "A wide angle perspective of telecoms world", *Electro'2003*, pp. XXXII-XXXI, 3-7 Aralık 2003, Bursa.

6) M. Fransman, "THE TELECOMS BOOM AND BUST, 1996-2002: PUZZLES, PARADOXES AND PROCESSING", *telecomvisions.com web sayfasından*.

7) H. Intven, J. Oliver, E. Sepulveda, "Telecommunication Regulation Handbook", *infodev.org web sayfasından*.

8) 406 Sayılı Kanun : 21/2/1924 Tarih ve 59 Sayılı Resmi Gazete, Tertip: 3, Cilt : 5, Sayfa : 273.

9) 3613 Sayılı Kanun : 31/5/1939 Tarih ve 4220 Sayılı Resmi Gazete.

10) 6145 Sayılı Kanun : 17/7/1953 Tarih ve 8640 Sayılı Resmi Gazete.

11) 3054 Sayılı Kanun : 20/6/1936 Tarih ve 3335 Sayılı Resmi Gazete.

12) 3488 Sayılı Kanun : 9/7/1938 Tarih ve 3955 Sayılı Resmi Gazete

13) 2983 Sayılı Kanun : 17/3/1984 Tarih ve 18344 Sayılı Resmi Gazete.

14) 3291 Sayılı Kanun : 3/6/1986 Tarih ve 19126 Sayılı Resmi Gazete.

15) 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname: 18/6/1984 Tarih ve 18435 Sayılı Resmi Gazete.

16) 4000 Sayılı Kanun : 18/6/1994 Tarih ve 21964 Sayılı Resmi Gazete.

17) 4046 Sayılı Kanun : 27/11/1994 Tarih ve 22124 Sayılı Resmi Gazete.

18) 4107 Sayılı Kanun : 6/5/1995 Tarih ve 22279 Sayılı Resmi Gazete.

19) 29/6/1994 Tarihli Türk Telekom Şirket Ana Sözleşmesi.

20) 4161 Sayılı Kanun : 5/8/1996 Tarih ve 22718 Sayılı (Mükerrer) Resmi Gazete.

21) Goldman Sach Consortium, "Task IV Report, Review of Regulatory Framework", 3 Ekim 1997.

22) 4502 Sayılı Kanun : 29/1/2000 Tarih ve 23948 Sayılı Resmi Gazete.

23) 4673 Sayılı Kanun : 23/5/2001 Tarih ve 24410 Sayılı Resmi Gazete.

24) 4971 Sayılı Kanun : 15/8/2003 Tarih ve 25200 Sayılı Resmi Gazete.

25) 5071 Sayılı Kanun : 29/1/2004 Tarih ve 25361 Sayılı Resmi Gazete.

26) 5189 Sayılı Kanun : 2/7/2004 Tarih ve 25510 Sayılı Resmi Gazete.

27) 5335 Sayılı Kanun : 27/4/2005 Tarih ve 25798 Sayılı Resmi Gazete.

28) 5369 Sayılı Kanun : 25/6/2005 Tarih ve 25856 Sayılı Resmi Gazete.

29) 2002/20/EC sayılı AB Direktifi, *europa.eu.int/eur-lex web sayfasından*.

30) WTO Agreement on Basic Telecommunications, 1997, *wto.org web sayfasından*.

Prof. Dr. Yahya Baykal
Çankaya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi
Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Bölüm Başkanı

OPTİK HABERLEŞME

Günümüz haberleşmesinde en önemli ihtiyaçlardan birisi yüksek veri hızıdır. İletişimde, kurumsal ve bireysel kullanıcılara yönelik yeni ve farklı hizmetlerin devreye girmesiyle yüksek veri hızında iletişim yapabilmek, giderek daha da önem kazanmaktadır.

Haberleşme şebekesi, ana omurga ile bu omurgadan son kullanıcılara erişimi sağlayan erişim şebekelerinden oluşan iki temel yapı ile tanımlanabilir. Ana omurga, haberleşme trafiğinin çekirdek kısmını oluşturur ve yoğun trafiğe cevap verebilmek için çok yüksek veri hızında iletişim sağlar. Erişim şebekeleri ise son kullanıcıların isteklerine bağlı olarak, ana omurgaya oranla çok düşük hızlarda realize edilmektedir; ancak erişim şebekelerindeki hız ihtiyacının her geçen gün daha yüksek taleplere ulaşmakta olduğunu vurgulamak gerekir.

Haberleşme şebekesi, bütünüyle bir araç trafiği sistemi ile karşılaştırılırsa ana omurga şebekesi otoyollara, erişim şebekesi ise bu otoyollara giriş ve çıkışı sağlayan tali yollara benzetilebilir. Aracın, başlangıç noktasından varış noktasına belli hızda ulaşabilmesi için sadece otoyolun değil, tali yolların da hızlı trafiğe uygun olması gerekir.

Ana omurgada çok yüksek hızlara, fiber optik ve WDM (Wavelength Division Multiplexing) sistemleri ile ulaşılmıştır. Günümüzde bu altyapı, diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de çok yaygın olarak kullanılmaktadır. Fiber şebekelerine, oldukça yeni bir teknoloji olan DWDM (Dense Wavelength Division Multiplexing) konseptinin yaygın şekilde uygulanması ile ana omurgada aşırı hızlara ulaşılması mümkün olabilecektir.

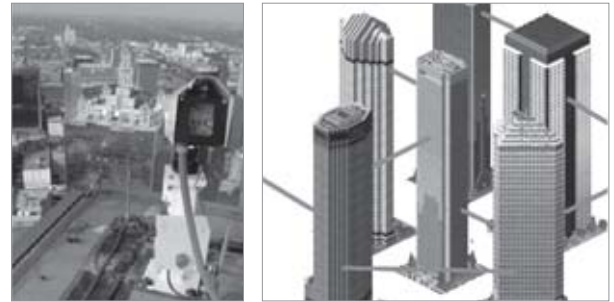
Erişim şebekesinde ise fiber optik, atmosferi kullanan optik linkler, mikrodalga, xDSL ve klasik modem kullanımı gibi çeşitli uygulamalar mevcuttur. Bu sistemler içinde hız açısından mukayese edilemeyecek derecede üstünlük sağlayanlar optik sistemler, yani fiber optik ve atmosferik optik linklerdir. Örneğin, dünyanın en zengin kütüphanesindeki tüm kitapları bir modem ile birkaç yılda “download” etmek mümkün ise aynı yoğunluktaki veriyi fiber optik ve DWDM’den oluşan bir optik haberleşme sistemi ile 1 saniye civarında indirmek mümkün olabilmektedir.

Yine erişim kısmında fiber yerine atmosfer ortamını kullanan optik linkler de özellikle son beş yıl içerisinde dünyada yaygın olarak kullanılmaya başlanmış olup şu anda toplam elli bin terminalin çalışmakta olduğu istatistiği mevcuttur. Ülkemizde atmosferik optik linkler az miktarda monte edilmiş olup, gelecekte daha fazla miktarlarda kullanılacağı öngörülmektedir.

Atmosferi kullanan optik linklerin fiber optik sistemlere göre avantajlarının başında montaj kolaylığı gelmektedir. Özellikle yoğun yerleşimi olan metropollerde mevcut yol ve bina yapılarını bozarak fiber kablo döşenmesi çok külfetli bazen de imkansız olmaktadır. Atmosferik optik linklerde ise optik verici ile optik alıcının görüş hattında birbirlerini görebilmesi yeterli olmaktadır. Bu sistemler genellikle yüksek binaların üstlerine veya pencerelerine monte edilmektedir.

Atmosferi kullanan optik linklerin fiber optik sistemlere göre temel dezavantajı ise atmosferin, tümüyle kontrol edilebilir bir propagasyon ortamı oluşturulmamasıdır. Fiber optik sistemlerde ise spesifikasyonu belirli fiberin üretilmesi, kontrol edilebilir bir propagasyon ortamını yaratır. Bunun sonucu olarak fiber optik sistemler yüzlerce kilometre optik sinyali taşıyabilirken, atmosferdeki optik linkler günümüzde birkaç kilometrelik uzaklıklar için kullanılmakta ve ana omurgadaki kullanımı bulunmamaktadır; ancak uydulararası haberleşmede atmosfer problemi bulunmadığı için optik uzay linkleri kullanılmaktadır.

Aşağıdaki şekillerde, bir erişim şebekesinde bina üstüne monte edilmiş optik link cihazı ve atmosfer ortamını kullanan optik linklerin yaygın kullanımı sonucu bir metropoldeki erişim şebekesini canlandıran şematik resim verilmektedir.

Üniversitemizde, atmosfer ortamındaki optik haberleşme linklerini kapsayan araştırma faaliyetleri sürdürülmekte olup, farklı ışık kaynaklarının optik alıcıda oluşturduğu ışık şiddeti profilleri, ışık şiddeti salınımları ve bu parametrelerin atmosferi kullanan optik haberleşme linklerine etkileri incelenmektedir.

Dünyada çok sayıda araştırmacı, haberleşme sistemlerinin tümüyle optik ortamda oluşmasına (all optical networks) yönelik yoğun çalışmalarını sürdürmektedir. Bu sistemlerin realize edilmesiyle veri hızının sonsuz büyüklüklere ulaşması, ileride hiç de hayal olmayacaktır. Optik haberleşme, yüksek hızda haberleşme ihtiyacı olan kullanıcılara, bugüne kadar olduğu gibi, gelecekte de ışık saçmaya devam edecek gibi görünüyor.

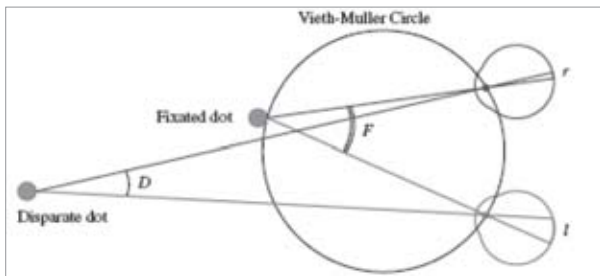

Yrd. Doç. Dr. Reza Hassanpour
Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü
Öğretim Üyesi

İNSANLARDA VE BİLGİSAYARLARDA GÖRME

Görme işlemi görsel bilginin hem alınmasını hem de işlenmesini kapsamaktadır. Yapay zeka ile güçlendirilmiş teknolojiler, otoyollarda kendilerini güvenli biçimde sürebilen araçlar ve yüz ifadelerini tanımlayıp yorumlayabilen bilgisayarlar gibi şaşırtıcı uygulamaların geliştirilmesine olanak sağlamaktadır. Beynimizin, çok basit bir gerçek gibi görünen bir satranç tahtasında bulunan siyah karelerin birer boşluktan çok yüzeye ait parçalar olduğunu belirlemeden önce yaptığı işlemlerin karmaşıklığını düşünecek olursak görsel sistemlerin hedeflerine güvenilir biçimde ulaşabilmeleri için ne derece gelişmiş olmaları gerektiği konusunda bilgi sahibi olabiliriz. Tıpkı sisya da karın önümüzdeki yolun bir kısmını kapatması durumundaki gibi görme işleminin gözden daha fazlasıyla da ilgisi vardır. Çevreyle ilgili edindiğimiz genel bilgileri ve deneyimlerimizi kullanarak benzer alanlardaki net görünmeyen parçaları tamamlayabildiğimiz gibi, yapay zeka programları da kısmi görüntülerin netleştirilmesini, yorumlanmasını, tanınmasını, ayırt edilmesini ve diğer işlemleri mümkün kılmaktadır. Yapay zeka görme teknolojisi görüntü dengeleme, 3 boyutlu modelleme, görüntü sentezi, tıbbi görüntüleme, el yazısı tanıma ve bilgisayar tabanlı arayüzler gibi uygulamaların geliştirilmesini sağlamaktadır. Burada insan görsel sisteminde gerçekleştirilmekte olan 3 boyutlu şekilleri tanıma yöntemleri kısaca yeni den gözden geçirilecektir.

İnsan görsel sisteminin önemli karakteristik özelliklerinden biri de çevresindeki 3 boyutlu dünyayı anlama yeteneğidir. Pasif stereo askıya sabitlenmiş kameralardan (stereo rig) farklı olarak, insan gözleri kendi yuvaları içerisinde dönebilmektedir. Her seferinde gözler ortamdaki belli bir noktaya sabitlenmektedir. Yani her iki görüntü de gözlerin yuva merkezlerinde biçimlenmektedir. Şekil 1'de bu durum basitleştirilmiş biçimde 2 boyutlu olarak gösterilmektedir.

Şekil 1 : İnsan Gözlerinde Görüntünün Şekillenmesi

İnsan görsel sistemindeki ve makine görmesindeki bir sonraki adım görüntülerden 3 boyutlu verinin elde edilmesidir. Bu konuda en sık kullanılan yöntem derinliğin odakta ve şeklin gölgeden alındığı stereo görmedir.

Stereo Görme (Stereo Vision)

Stereo 3 boyutlu yüzey görüntüleme görüntüleri iki perspektiften yakalayabilmek için 2 adet CCD kamera kullanılmaktadır. Bu iki görüntüdeki nesnelere her iki kameranın görüş alanındaki nesnelere 3 boyutlu şekil ve derinlik bilgilerini üretmek amacıyla bilgisayar algoritmaları kullanılarak kaydedilir. Stereo 3 boyutlu yüzey görüntülemesindeki hassasiyet çoğunlukla görüntü kaydedilmesindeki hassasiyete olduğu kadar piksel çözünürlüğüyle de sınırlıdır. Altpiksel kayıt algoritması (Subpixel Registration Algorithm) yüksek doğruluk oranlı yoğun yüzey haritası üretmek amacıyla geliştirilmiştir.

Odaktan-Derinlik (Depth-from-Focus)

Odaktan-derinlik tek mikroskop/kamera sisteminden 3 boyutlu derinlikte bilgiyi çıkarmak için mikroskopun odak derinliğindeki sıklık miktarını kullanmaktadır. Mikroskop sistemi farklı odaksal düzlemlerde dizilmiş optik dilimleri yakalayabilmek için motorlu bir düzenek üzerine monte edilmiştir. Belirli bir odak düzlemindeki özellikleri netleştirmek ve nesnenin odaklanılmamış kısmındaki puslanmayı yok etmek için algoritmalarından yararlanılmaktadır. Tüm görüntü dilimindeki odaklanılmış parçalar birleştirilerek, nesnenin derinliğinin odaklanmış görüntünün çıkarıldığı görüntü dilimiyle gösterildiği karma bir görüntü oluşturulabilir. Piyasada satılan ucuz bir mikroskop, kamera ve motorlu düzeneğe odaksal düzlemde 1 mikron, derinlikte ise 10 mikron çözünürlüğe erişilebilir.

Gölgelemeden-Şekil (Shape-from-Shading)

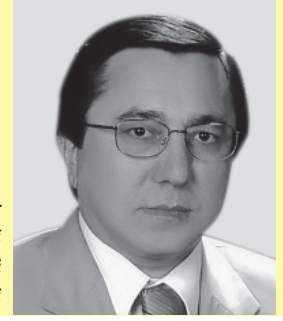
Gölgelemeden-şekil bir yüzeyin şeklini, görüntüsünü kullanarak belirleme yöntemidir. Bir yüzeyde meydana gelen yansımaların miktarı ışık kaynağının yerine, gözlemciye ve yüzey maddesinin cinsine bağlıdır. Bu durum parlaklığı eğim fonksiyonu gibi veren bir değer cetveli (Lookup Table) gibi düşünülebilir. Lambertian yüzeyleri için parlaklık, yüzeye normal olan vektör ile ışık kaynağı yönündeki vektörün arasındaki açının kosinüs değeriyle orantılıdır. Şekil 2'de ay yüzeyinden bir görüntü verilmektedir.

Şekil 2. Gölgelemeden-Şekil : Ay'ın yüzeyi

Prof. Dr. Mehmet R. Tolun
Çankaya Üniversitesi
Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Hayri Sever
Çankaya Üniversitesi
Bilgisayar Mühendisliği Bölümü
Ekgörevli Öğretim Üyesi

VERİ MADENCİLİĞİ

Bilgi teknolojilerindeki gelişme, bilgisayarların ve otomatik veri toplama araçlarının geniş bir alanda uygulanmasını sağlamıştır. Yaygın bilgisayar kullanımı sonucunda, çeşitli ortamlarda ve/veya biçimlerde çok büyük ölçekli işletimsel veri birikmiştir. Büyüme işlevleri cinsinden ifade edecek olursak, veri saklama kapasitesi her dokuz ayda bir yaklaşık olarak ikiye katlanmaktadır (Porter, 1998). Buna karşılık ise, aynı dönemde, Moore yasasına göre hesaplama gücü iki kat daha az büyümektedir¹. Aradaki fark, veriyi yakalama ve saklama oranının onu işleme ve kullanma yeteneğimizi/oranını çoktan geçtiğini göstermektedir. Bir başka deyişle, bir kısım veri nihai olarak bir daha hiç erişilmemek/işlenmemek üzere saklanabilir ki, bu bağlam daha çok veritabanının dışsal boyutu, yani varlıkların ya da nesnelerin sayıları ile ilgilidir. Sorun hiç şüphesiz yalnızca veri yakalama/saklama kapasitesinin ve hesaplama gücünün büyüme oranları arasındaki teknolojik boyutlu fark değildir. Veritabanı yönetim sistemleri (VTYS), çok büyük oylumlu yapısal bilgiyi saklamakla ve etkin bir biçimde erişim sağlamakla yükümlüdür. VTYS'lerde veri düzenlemesi, ilgili organizasyonun işletimsel veri ihtiyacı doğrultusunda gerçekleştirilir ki, bu her zaman bilgi keşfi perspektifi ile bire bir örtüşmez. Bu nedenlerle gerçek hayat verilerinin otomatik veya yarı otomatik tekniklerle kullanıcı açısından ilginç ve önemli bilgilere dönüştürülmesi ihtiyacı doğmakta; ancak bu günümüz veritabanı yönetim sistemlerinin tipik işlevleriyle gerçekleştirilememektedir (Silberschatz, 1990). Bunun en önemli nedeni, VTYS'lerin çevrimiçi oturum işleme-ÇÖİ, (On Line Transaction Processing, OLTP) göz önünde bulundurularak geliştirilmiş olmasıdır. İşletimsel veri tabanı (VT) üzerinde konuşlanan ÇÖİ tipik olarak kısa süre gerektiren (örneğin, saniyede 10'lar veya 100'ler derecesinde işlenebilen oturumlar), yapısal ve kodlama bilgisi bilinen alanlara (örneğin, ad/soyad, tarih, sipariş no., vs.) göre düzenlenmişlerdir. Oysaki, veri analizini konu alan karar destek uygulamalarının, doğası gereği ne kısa süreli olması ne de yapısal bilgileri kullanması gerekmektedir. Bu-

nun ötesinde, karar destek uygulamaları için işletimsel veriler tek başlarına yeterli değildir ve bunlar genellikle dış veri kaynakları ile birleştirilmektedir. Bu bağlamda federe VTYS'lerin tek bir evrensel sorgu cümlesi ile sorgulanması için oluşturulan birleştirilmiş kavramsal şema ile ilgili zorluklar karar destek modellerinin oluşturulması sürecinde de geçerlidir.

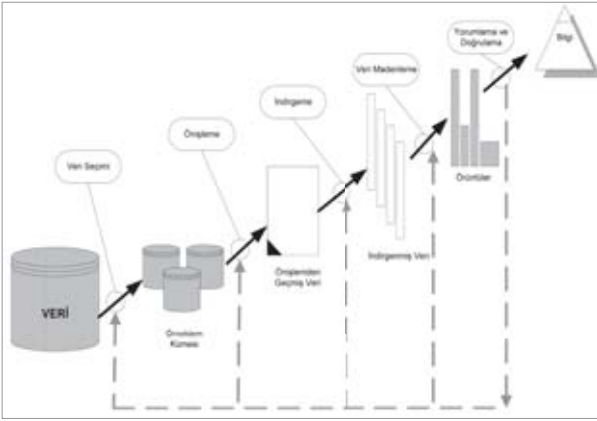
Literatürde, işletimsel² veri içinden faydalı örüntülerin bulunması işlemine pek çok terim karşılık gelmektedir. Bunlardan birkaçı veri tabanlarında bilgi keşfi (VTBK), veri madenciliği (VM) (data mining), bilgi harmanlama (information harvesting) dır. Yeni gelişmekte olan her araştırma dalında olduğu gibi, VTBK'nin tanımı ve faaliyet alanının ne olacağı konusunda farklı görüşler vardır. Bazı kaynaklara göre, VTBK daha geniş bir disiplin olarak görülmekte, veri madenciliği (VM) terimi ise sadece bilgi keşfi metodlarıyla uğraşan VTBK sürecinde yer alan bir adım olarak değerlendirilmektedir (Fayyad, Piattetsky-Shapiro ve Smyth, 1996; Raghavan, Deogun ve Sever, 1998). Şekil 1 VTBK sürecinde yer alan adımları göstermektedir:

- Veri Seçimi (*Data Selection*): Bu adım birkaç veri kümesini birleştirerek, sorguya uygun örneklem kümesini elde etmeyi gerektirir.
- Veri Temizleme ve Ön İşleme (*Data Cleaning and Preprocessing*): Seçilen örnekleme yer alan hatalı tutanakların çıkarıldığı ve eksik nitelik değerlerinin değiştirildiği aşamadır. Bu aşama keşfedilen bilginin kalitesini artırır.
- Veri İndirgeme (*Data Reduction*): Seçilen örneklemeden ilgisiz niteliklerin atıldığı ve tekrarlı tutanakların ayıklandığı adımdır. Bu aşama seçilen veri madenciliği sorgusunun çalışma zamanını iyileştirir.
- Veri Madenciliği (*Data Mining*): Verilen bir veri madenciliği sorgusunun (sınıflama, güdümsüz öbeleme, eşleştirme, vb.) işletilmesidir.
- Değerlendirme (*Evaluation*): Keşfedilen bilginin geçerlilik,

¹ Veri oylumundaki büyüme oranı her ikisinin ortasında seyretmektedir. 90'ların başında yapılan bir tahmine göre büyüme oranı her bir 20 ayda ikiye katlanmaktadır. Buna karşılık, Internetteki web sayfalarında ve sunucu bilgisayarlarındaki artış oranlarına baktığımızda, 90'ların sonu itibarıyla rakamlar her bir yılda ikiye katlanmaktadır.

² VTBK sistemlerinde kullanılan veri, daha çok çevrimiçi veya çevrimdışı işletimsel veridir. İşletimsel veri organizasyonel etkinlikler düşünülerek düzenlenir ve normalleştirilir. Bu bilgi keşfi süreci için gerekli verilerin ya bir arada bulunmamasına, ya hiç tutulmasına ya da ilgili veri içeriğinin birden fazla yorumlanmasına yol açar. Bu yüzden bilgi keşfi açısından işletimsel veri ister çevrimiçi ister çevrimdışı olsun "işlenmemiş/ham veri" olarak kabul edilir.

yenilik, yararlılık ve basitlik kriterlerine göre değerlendirilmesi aşamasıdır.

Şekil 1: VTBK Sürecinde Yer Alan Adımlar

VM için yapılan diğer tanımlardan bir kaçısı şöyledir: (1) Önceden bilinmeyen ve potansiyel olarak faydalı olabilecek veri içinde gizli bilgilerin çıkarılmasıdır; (2) VM büyük veri kümesi içinde saklı olan genel örüntülerin ve ilişkilerin bulunmasıdır.

1 Gerçek Hayat Verilerinin Özellikleri

Bir VM sistemi aşağıdaki özellikleri taşıyan gerçek hayat verileri üzerinde işlem yapabilmelidir.

1.1 Veritabanı Oylumu

Veritabanı oylumunun inanılmaz bir hızla artması, pek çok makine öğrenme yöntemlerinin yeniden gözden geçirilerek veri madenciliğine uyarlanması gerektirmektedir (Rastogi ve Shim, 1999; Uludağ ve Tolun, 2003). VM yöntemleri ya sezgisel bir yaklaşımla arama uzayını taramalıdır ya da örnekleme yatay ve/veya dikey olarak indirgemelidir. İstatistiksel örneklem seçim yöntemlerinden birisi yatay indirgeme için kullanılabilir. Dikey indirgemede ise söz konusu olan artık niteliklerin açıklanmasıdır.

1.2 Gürültülü Veri

Büyük veritabanlarında pek çok niteliğin değeri yanlış olabilir. Bu hata, veri girişi sırasında yapılan insan hataları veya giri-

len değerlerin yanlış ölçülmesinden kaynaklanır. Veri girişi ya da veri toplanması sırasında oluşan sistem dışı hatalara gürültü adı verilir. Hatalı veri, miktarı ve nerede olduğuna bağlı olarak makine öğrenme metodlarında ciddi problem oluşturabilir. Bu durum, bir VM yönteminin gürültülü verilere karşı daha az duyarlı olmasını gerektirir.

1.3 Boş Değerler

Bir veritabanında boş değer, birincil anahtarlar yer almayan herhangi bir niteliğin değeri olabilir. Boş değer, tanımı gereği kendisi de dahil olmak üzere hiç bir değere eşit olmayan değerdir. Bir çokluda eğer bir nitelik değeri boş ise, o nitelik bilinmeyen ve uygulanamaz bir değere sahiptir.

1.4 Eksik Veri

Evrendeki her nesnenin ayrıntılı bir biçimde tanımlandığı ve bu nesnelerin alabileceği değerler kümesinin belirli olduğu varsayılabilir. Verilen bir bağlamda her bir nesnenin tanımı kesin ve yeterli olsa idi, sınıflama işlemi basitçe nesnelerin alt kümelerinden faydalanılarak yapılabilir. Bununla birlikte, veriler kurumun/kuruluşun işletimsel ihtiyaçları gözönünde bulundurulmuş düzenlendiğinden, mevcut veri bilgi keşfetme perspektifinden bir ön işlemden geçirilse bile eksik veri olarak görülebilir ki bu veri madenciliği açısından az karşılan bir durum değildir. Bu gibi koşullarda bilgi keşfi modeli belirli bir güvenlik (ya da doğruluk) derecesinde tahmini kararlar alabilmelidir (Deogun, Raghavan, ve Sever, 1995).

1.5 Artık Veri

Verilen veri kümesi, eldeki probleme uygun olmayan veya artık nitelikler içerebilir. Bu durum pek çok işlem sırasında karşılaşılabılır. Artık nitelikleri elemek için geliştirilmiş algoritmalar özellik seçimi olarak adlandırılır (Choubey ve diğerleri, 1996). Özellik seçimi, tümevarıma dayalı öğrenmede budama öncesi yapılan bir işlemdir. Başka bir deyişle, özellik seçimi, verilen bir ilişkinin içsel tanımını, dışsal tanımın taşıdığı (veya içerdiği) bilgiyi bozmadan onu eldeki niteliklerden daha az sayıda niteliklerle (yeterli ve gerekli) ifade edebilmektir³. Özellik seçimi yalnızca arama uzayını küçültmekle kalmayıp, sınıflama işleminin kalitesini de artırır.

³ Bir ilişki (ya da veri kümesi), içsel ve dışsal olmak üzere iki şekilde tanımlanabilir. İçsel tanım ilişkinin özellikleri ve dışsal tanım varlıkları ile ilgilidir. Örneğin, bir kitap ilişkisinin içsel tanımını K ile ve dışsal tanımını i ile gösterelim. O zaman, K(Başlık, Yazarlar, Yayıncı, Yıl, Adres, ISBN) şeması içsel tanım, ve <Türkçe Arama Motorlarında Performans Değerlendirme, {Y. Tonta, Y. Bitirim, H. Sever}, Total Bilişim, 2002, Ankara, 975-92923-0-0> varlığı i(K) ilişkisinin bir üyesi olarak görülebilir.

1.6 Dinamik Veri

Kurumsal çevrim-içi veritabanları dinamiktir; yani içeriği değişebilir veya yeni çoklular ilişkiye eklenebilir. Bu durum, bilgi keşfi metodlarının artırimsal ve uyarlanabilir olmasını gerektirir. Aktif veritabanları tetikleme mekanizmalarına sahiptir ve bu özellik bilgi keşfi metodları ile birlikte kullanılabilir.

1.7 Farklı tipteki verileri ele alma

Gerçek hayattaki uygulamalar makine öğrenmede olduğu gibi, yalnızca sembolik veya ulam veri türleri değil; fakat aynı zamanda tamsayı, kesirli sayılar, çoklu ortam verisi, coğrafi içerikli veri gibi farklı tipteki veriler üzerinde işlem yapılmasını gerektirir. Bunun da ötesinde çoğu makine öğrenme algoritmaları sayısal değerlerle işlem yapamayacağı için bu tür verilerin ayrık değerlere çevrilmesi bir gereksinim olarak ortaya çıkmaktadır.

2 Veri Madenciliği Algoritmaları

VM süreci sonunda elde edilen örüntüler kurallar biçiminde ifade edilir. Elde edilen kurallar, (1) koşul yan tümcesi ile sonuç arasındaki eşleştirme derecesini gösterir (if <koşul tümcesi>, then <sonuç>, derece (0..1)), ya da (2) veriyi önceden tanımlanmış sınıflara bölüntüleyebilir ya da (3) veriyi bir takım kriterlere göre sonlu sayıda kümeye ayırır. Bu kurallar veri üzerinde belirli bir algoritmanın sonlu sayıda yinelenmesiyle elde edilir. Elde edilen bilginin kalitesi veri analizi için kullanılan algoritmaya büyük ölçüde bağlıdır. Aşağıda ilginç olan kimi VM algoritmaları kısaca sunulmaktadır (bkz. Deogun ve diğerleri, 1997).

2.1 Hipotez Testi Sorgusu

Hipotez testi sorgusu algoritması, doğrulamaya dayalı bir algoritmadır. Bir hipotez öne sürülür ve seçilen veri kümesinde hipotez doğruluğu test edilir. Öne sürülen hipotez genellikle belirli bir örüntünün veritabanındaki varlığıyla ilgili bir tahmindir. Bu tür bir analiz özellikle keşfedilmiş bilginin genişletilmesi veya rötuşlanması işlemleri sırasında yararlıdır. Verilen hipotez seçilen veritabanında doğruluk ve destek kistasları baz alınarak sistem tarafından sınanır.

2.2 Sınıflama Sorgusu

Sınıflama sorgusu, yeni bir veri elemanını önceden belirlenmiş sınıflara atamayı amaçlar. Başka bir deyişle, veritabanında yer alan çoklular bir sınıflama fonksiyonu yardımıyla ya da karar niteliğinin bazı değerlerine göre anlamlı ayrık alt sınıflara ayrılır⁴. Bu yüzden sınıflama, denetimli öğrenmeye (supervised learning) girer. Sınıflama algoritmasının bir sınıfı belirleyici örüntüleri öne çıkarmaktan çok, diğerinden ayıran örüntüleri keşfetmeye yönelik olduğunu belirtmekte yarar var.

2.3 Öbekleme Sorgusu

Öbekleme (clustering) algoritması veritabanını alt kümelere ayırır. Her bir kümede yer alan elemanlar dahil oldukları öbeği diğer öbeklerden ayıran ortak özelliklere sahiptir. Bu yüzden öbekleme, güdümsüz öğrenmeye girer. Güdümsüz (veya etiketsiz) sınıflama olarak da bilinen öbekleme, güdümlü (veya etiketli) sınıflama için ön işlem olarak çok sıkça kullanılır.

⁴ Koşul ve sonuç yan tümceleri kural içindeki işlevlerine göre daha önce tanımlanmıştı. Benzer şekilde, bir ilişkinin içsel tanımı (ya da şeması) koşul ve karar niteliklerce karşılıklı dışıyalayan bir şekilde bölüntülenebilir. Böylece, dışsal tanım içindeki varlıklar karar niteliğinin alan değerlerine göre sınıflara ayrılabilir. Her bir sınıf içindeki varlıkların ortak olarak paylaştığı koşul nitelik değerleri ise, o sınıfı belirleyen özellikleri teşkil eder.

Öbekleme konusuna bilgi geri erişim disiplininde oldukça fazla çalışılmıştır ve bu çalışmalar gömü adı altında toplanabilir. Tipik bir bilgi geri erişim sistemi için gömü, terimlerin belli bir ilişkiye göre düzenlenmesidir. Gömü, dizinleme ve erişim hizmetlerinde terimlerin kullanımına rehberlik eder. Bu özelliği ile bir yetke kütüğü olduğu söylenebilir. Gömü ile amaçlanan; kullanıcı sorgusunu, sorguda kullanmadığı ancak bilgi ihtiyacı ile ilişkili terimler ile genişletmektir.

2.4 Ardışık Örüntüler

Ardışık örüntü keşfi, bir zaman aralığında sıklıkla gerçekleşen ilginç, önemli ve faydalı örüntüleri bulmayı amaçlar. Bir ardışık örüntü örneği şöyle olabilir: Bir yıl içinde Richard P. Feynman'ın "Feynman Lectures on Computation" adlı ders notlarını satın alan insanların %70'i Roger Penrose'un "The Road to Reality: A Complete Guide to the Laws of the Universe" adlı kitabını satın almıştır. Bu tip örüntüler perakende satış, telekomünikasyon ve tıp alanlarında yararlı olabilir.

2.5 Eşleştirme Sorgusu

Eşleştirme sorguları, bir ilişkide bir niteliğin aldığı değerler arasındaki bağımlılıkları, anahtarlar yer almayan diğer niteliklere göre gruplama yapılmış verileri kullanarak bulur. Bir eşleştirme kural örneği şöyle olabilir: Richard P. Feynman'ın "Feynman Lectures on Computation" adlı ders notlarını satın alan insanların yüzde 40'ı aynı alışverişte Roger Penrose'un "The Road to Reality : A Complete Guide to the Laws of the Universe" adlı kitabını da satın almıştır. Dikkatli okuyucunun tanım ve örneği kullanarak hemen işaret edebileceği üzere sınıflama ile eşleştirme arasında çok yakın bir ilişki vardır. Yaygın kullanım alanları arasında katalog tasarımı, mağaza ürün yerleşim planı, müşteri kesimleme ve telekomünikasyon verilebilir.

Kaynaklar Dizini

Agrawal, R. ve Imielinski, T. ve Swami, A. (1993). Mining association rules between sets of items in large databases. *ACM SIGMOD Conference on Management of Data*.

Agrawal, R. ve Srikant, R. (1995). Mining Sequential Patterns. *11th International Conference on Data Engineering, Taipei, Taiwan*.

Choubey, S. K., Deogun, J. S., Raghavan, V. V. ve Sever, H. (1998). On Feature Selection and Effective Classifiers, *Journal of American Society for Information Science (JASIS)*, 49(5), 423-434.

Deogun, J. S., Raghavan, V. V. ve Sever, H. (1995). Exploiting upper approximations in the rough set methodology. U. Fayyad ve R. Uthurusamy (eds.), *The First International Conference on Knowledge Discovery and Data Mining içinde*, 69-74, Montreal, Quebec, Canada.

Deogun, J. S., Raghavan, V. V., Sarkar, A. ve Sever, H. (1997). Data Mining: Trends in Research and Development. T. Y. Lin ve N. Cercone (eds.), *Rough Sets and Data Mining: Analysis for imprecise Data içinde*, 9-45, Kluwer Academic Publishers, New York, NY.

Fayyad, U. ve Piatetsky-Shapiro, G. ve Smyth, P. (1996). The KDD process for extracting useful knowledge from volumes of data. *Communications of ACM*, 39(11), 27-34.

Hulten, G., Spencer, L. ve Domingos, P. (2001). Mining time-changing data streams. *Bildiri Kitabı, 7th ACM SIGKDD International Conference on Knowledge Discovery and Data Mining, San Fransisco, CA: ACM Press*.

Porter, J. (1998). Disk Trend 1998 Report. [Çevrimiçi]. www.disktrend.com/pdf/portrpk.pdf [2003-03-19].

Raghavan, V. V., Deogun, J.S. ve Sever, H. (1998). Data Mining: Trends and Issues. *Journal of American Society for Information Science and Technology*, 49(5), 397-402.

Rastogi, R. ve Shim, K. (1999). Scalable algorithms for mining large databases. *Bildiri Kitabı içindeki tutorial notları*, 73-140, *5th ACM SIGKDD International Conference on Knowledge Discovery and Data Mining, San Diego, CA, ACM Press*.

Uludağ, M. ve Tolun, M.R. (2003). A Multi-Relational Rule Discovery System, *Lecture Notes in Computer Science, Vol. 2869, 2003*, 252-259.

Yrd. Doç. Dr. Sibel Uludağ-Demirer
Çankaya Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü
Öğretim Üyesi

KİRLİLİK ÖNLEME NEDİR?

Gündelik yaşamımızda kullandığımız ürünler ve aldığımız hizmetler, üretilmeleri aşamasında pek çok atığın oluşmasına neden olmaktadır. Alıcı ortam deşarj standartlarının sürekli olarak değiştirilmesi ve genellikle düşürülmesi, kamuoyunda artan çevre bilinci ve artım maliyetlerindeki artış nedeniyle ürün ve hizmet üreten sektörler, atık sorunlarını atıklar oluştuğundan sonra bir dizi arıtma işlemlerinden geçirilmesine (ki bu zararlı maddelerin ortadan kalkmasını değil, şekil veya faz değiştirmesini hedefler ve bu işlemlere kirlilik kontrolü denir) ek olarak kirlilik önleme metotlarını da benimsemeye ve uygulamaya başlamıştır. Artan çevre bilinci ile birlikte, tüketicilerin üretim, kullanım ve kullanım sonrası süreçlerde çevreye daha az zarar veren ürünleri tercih etmeye başlamaları pek çok sektör için yeni bir rekabet alanını da ortaya çıkarmıştır.

Bu yeni yaklaşım ile birlikte özellikle üretim sürecinde yararlı bir ürüne dönüşmeden atık haline gelen hammaddelerin daha etkin kullanımı sonucu kayıpların önlenebileceği ve aynı zamanda atık üretiminin de azaltılabileceği ortaya çıkmıştır. Bunu ürünlerin maddesel içeriklerinin değiştirilmesi, kullanılan su ve enerji miktarlarının azaltılması, geri dönüştürme, yeniden kullanım, ürün ve hizmetlerin çevreye duyarlı tasarımı gibi kavramlar izlemiş ve bu konularda araştırma ve uygulamalar artmıştır. Bir zamanlar ütopya olarak kabul edilen ürün ve hizmetlerin ardında bıraktığı atık ve atıkların minimizasyonu ve bu çabanın üretim süreçlerinde kirlilik oluşmadan gerçekleşmesini sağlama yaklaşımı literatürde “Kirlilik Önleme” veya “Temiz Üretim” olarak tanımlanmaktadır (UNEP, 1996).

Kirlilik Önleme (KÖ) geleneksel atık yönetimini reddetmemekte, ancak önceliği üretim esnasında atık azaltımı, enerji ve su kullanımında tasarrufu, hammadde ve süreç değişikliği, geri dönüştürme, yeniden kullanma gibi konulara vermektedir. Bu durum yeni bir atık yönetimi hiyerarşisinin doğmasına neden olmuştur. Bu hiyerarşi aşağıdaki piramit grafikte gösterilmiştir (Bishop, 2000).

Üretim aşamasında ve sonrasında KÖ kavramının uygulanmasında izlenecek stratejilerden bazıları aşağıdaki gibi özetlenebilir (Demirer, 2001):

- Üretim süreçlerine yardımcı aşamalarda, örneğin akılcı envanter kontrolü ve hammadde depolanması.
- Üretim süreçlerinde, örneğin enerji, su ve hammadde kullanımının azaltılması, toksik hammaddelerin değiştirilerek çevreye zararı olmayan hammaddelerin tercih edilmesi, süreç veya teknoloji değişiklikleri yaparak atık ve atık miktarlarının azaltılması, süreç basamaklarının azaltılması, tesis içi veya dışı geri dönüştürme ve yeniden kullanım olanaklarının araştırılması.
- Ürünlerin kullanımı esnasında, örneğin ürün yaşam döngüsü süresince çevreye olan olumsuz etkilerinin azaltılması.

- Çalışanların kirlilik önleme metotları hakkında düzenli olarak eğitimi.

Kirlilik önleme uygulamalarının sağladığı yararlar çok genel olarak ekonomik yararlar, özellikle çevre yönetmelikleri ile uyum, iyi toplumsal imaj ve çalışanların motivasyonunda artış olarak belirlenmiştir. Ancak KÖ uygulamalarına engel olabilecek ekonomik engeller, yönetimin ilgisizliği, ürün kalitesinde olabilecek değişikliklerin pazarlama aşamasında sorun yaratması, çalışanların çalışma düzenlerinde olabilecek değişiklikler ve uygulamalarda sürekliliğin sağlanamaması gibi faktörlerin de gözardı edilmemesi gerekmektedir.

Kirlilik önleme çevre bilim, mühendislik, işletme, ekonomi, siyaset, temel bilimler gibi farklı disiplinlerin uğraşı alanları kapsamında olup, özellikle endüstride verimlilik ve optimizasyon ve atık yönetimi konularında uzmanlaşan endüstri mühendisleri ve çevre mühendisleri için bire bir karşı karşıya kalacakları bir uygulama özelliğini taşımaktadır. Bu nedenle sürdürülebilir kalkınma kavramı üzerinde geleceğin mühendisleri özellikle durmalı ve bu kavrama mühendislik eğitiminde mutlaka yer verilmelidir. Özellikle endüstri mühendisleri kirlilik önleme metot ve teknolo-

jilerini takip etmeli ve sürekli uygulama konusunda gerekli duyarlılığı edinmelidirler.

Çankaya Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü'ndeki öğrencilerimize bu konu kapsamında seçmeli dersler verilmektedir. Bunlardan biri, güz döneminde açılan Endüstriyel Atık Yönetimi, diğeri ise bahar döneminde açılan Kirlilik Önleme dersidir. Endüstriyel Atık Yönetimi dersinde amaç, öğrencileri genel olarak endüstriyel aktivitelerden kaynaklanan kirleticiler ve çevre, insan sağlığına olumsuz etkileri, çevre mevzuatı, atık yönetimi (toplanması, depolanması ve arıtımı) ve kirlilik kontrolünde kullanılan teknolojiler hakkında bilgilendirmek olarak belirlenmiştir. Bahar döneminde açılan Kirlilik Önleme dersinde ise endüstriyel aktivitelerde kirlilik önleme alternatifleri, metotları ve elde edilen yararlar kapsamakta ve geleceğin mühendislerine verecekleri kararlarda çevreyi koruma ve özellikle yenilenebilir olmayan kaynakların kullanımında tasarruf etme bilinci verilmektedir.

Kaynaklar

Bishop, P. L. 2000. *Pollution Prevention: Fundamentals and Practice*, McGraw Hill, New York.

Cleaner Production, A Training Resource Package. United Nations Environment Programme (UNEP), Industry and Environment, 1st Ed. 1996.

Demirer, G. 2001. *Çevre Yönetiminde Kirlilik Önleme Yaklaşımı, Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi, Türk Tabipler Birliği.*

Okan Müderrisoğlu
Sabah Gazetesi Ekonomi Yazarı

2006 SENARYOLARI

HAKKINDA ne yazsanız, ne söyleseniz birkaç gün içinde eskiyecek bir yıldayız. Görünürde her şey yolunda. Ekonomi tıkrırında. Seçim 2007'de. Ama riskler hep bize eşlik edecek.

“Yüksek cari açık, AB ile müzakere sürecinde olası tıkanıklık, Kıbrıs, İran ve Suriye’ye yönelik ABD baskısı, Irak’ın geleceği, alt kimlik-üst kimlik hesaplaşması, gensorular, malvarlığı atışması, yapısal reformlarda gecikme, kuş gribi benzeri sürpriz faturalar, turizmde durgunluk sinyalleri, ihracatta yavaşlama, Merkez Bankası’nda olası yönetim değişikliğine piyasaların tepkisi, seçim senaryoları, Çankaya hesapları...” Say say bitmez.

Önce, şu sorunun cevabı ile işe başlayalım:

“2006 bütçesinde erken seçim sinyali var mı?”

Cevabı çok net:

Hükümet, “erken seçimden uzak duruyor ama şartlar zorlarsa diye kesenin ağzını açmayı da ihmal etmedi.”

Örnek mi?

O kadar çok ki...

- Köylerde yaşam standardının yükseltilmesi için **600 milyon YTL** ödenek planlandı. Yıl içinde bu tutar **2 milyar YTL** olacak.

- Tarımsal destekleme için **4 milyar YTL** kullanılacak.

- Çiftçilere düşük faizli kredi politikasının devam ettirilmesi amacıyla Ziraat Bankası’na **120 milyon YTL** aktarılacak.

- Esnafa düşük faizli kredi açılması için Halkbank’a **90 milyon YTL** verilecek.

- Destekleme Fiyat İstikrar Fonu’nun **400 milyon YTL** olan ödeneğinin **100 milyon YTL**’si tarımsal ürün ihracatının artırılmasında kullanılacak.

- İlköğretim öğrencilerine bedava kitap dağıtımı için **198 milyon YTL** harcanacak.

- Taşınmalı eğitimden yararlanan öğrencilere öğle yemeği yardımı için **152 milyon YTL** ödenecek.

- Kredi ve Yurtlar Kurumu’na **1.2 milyar YTL** ayrılacak.

- Emeklilere vergi iadesi **1.5 milyar YTL** tutacak.

- Bedava kömür için **210 milyon YTL** ödenek serbest bırakılacak.

- Özürlüler için **570 milyon YTL** kaynak seferber edilecek.

- İhracatın desteklenmesine **400 milyon YTL** tahsis edilecek.

Uzun lafın kısıması yeşil kart ödemeleri, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu imkanları da eklendi mi bu yıl, oye deposu kitleler için **10 milyar dolar** ödenek hazırda duruyor.

Kabinenin İç Dinamikleri

Merak edilen bir diğer konu da “kabine değişikliği.” Tayyip Erdoğan’ın, Mart 2003’te Başbakan olduğu sırada tüm bakan-

ların istifa mektubunu sunduğu biliniyor. Tarım, Bayındırlık ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanları’nın yenilenmesi, bu istifaların işleme konulmasıyla gerçekleşti. Yani, **Erdoğan’ın istediği anda kabine değişikliği yapması mümkün.** Ancak, Başbakan’ın iki konunun açılmasından rahatsız olduğu da bir gerçek.

- Kabine değişikliği

- Erken Seçim

Erdoğan’ın, kabinedeki bazı isimlerin gerek ilişkilerinden gerek açıklamalarından gerekse performansından memnun olmadığı kulislerin vazgeçilmez gündemi. Kabine değişikliğini zorlayacak en önemli faktör ise bazı bakanlarla ilgili akçalı iddialardan rahatsızlık duyan bir kısım kabine üyelerinin bunu artık açıkça ifade etmeye başlamış olması. En dar kapsamlı kabine değişikliğinin bile onlarca milletvekilinde bakanlık beklentisi yaratması, parti içi hesaplar bakımından gözardı edilmeyecek bir durum. Kabine değişikliği söylemi başladığında hemen şu isimler speküle ediliyor:

“Başbakan Yardımcısı **Abdüllatif Şener**, Devlet Bakanı **Ali Babacan** (AB-Hazine ayrımı), Devlet Bakanı **Kürşad Tüzmen**, Sanayi Bakanı **Ali Coşkun**, Çalışma Bakanı **Murat Başesgioğlu**, İçişleri Bakanı **Abdülkadir Aksu**, Maliye Bakanı **Kemal Unakıtan** ve Sağlık Bakanı **Recep Akdağ**.”

Erdoğan ve kurmay takımının giderek kazandığı özgüven sayesinde partinin ve kabinenin kuruluşunda önemsenen **“karma yapı”** hızla ikinci plana itilebilir. Kültür ve Turizm Bakanı Erkan Mumcu’nun 2002 seçimlerinde vitrine konulduğu ama ayrılarak bir başka partiye genel başkan olduğu dikkate alınırsa **Ak Parti’de liberal, milliyetçi kadroların şansı giderek zayıflayabilir.** Ama bu isimlerin, yükselen değer olarak sunulan başka partilere geçmesine de önlem alınabilir.

Varsa Yoksa Seçim

Her vesileyle cevap aranan bir başka soru da **“Erken seçim olacak mı?”**

Ak Parti’nin iki lider ismi, Tayyip Erdoğan ve Abdullah Gül’ün bu noktadaki yaklaşımını hatırlamakta yarar var. Erdoğan, “Seçimlerin 5 yılda bir yapıldığını göstereceğiz” iddiasını korumakta. Gül ise “355 milletvekilimiz var. Allah’tan başka ne isteriz? Niye erken seçim olsun ki?” demektedir.

Ak Parti’de erken seçim isteği yok. Ancak, şartlar “baskın seçimi” gerektirebilir. Nasıl mı?

* Hükümet üyeleri ile ilgili yolsuzluk iddiaları tımandırılabilir, bazı belgeler masaya sürülebilir.

* Yerel yönetimlerde de iktidarda bulunan AK Parti, mahalli icraat yetersizliği veya kayırmacılık baskısı yaşayabilir.

* Siyaseten zorlanan kadrolar, daha fazla yıpranmadan “seçim” diyebilir.

* AB'nin, “dini azınlıkların tanınması”, “askerin devletteki rolünün azaltılması”, “Kıbrıs Rum kesiminin tanınması” gibi gerek Ak Parti tabanına gerekse geniş toplum kesimlerine izahı güç talepleriyle hükümeti zorlayabilir. Sıkıntılı müzakere başlıkları gelmeden “seçim” kararı alınabilir.

* Erdoğan, cumhurbaşkanı olmak istiyorsa, güven tazelemiş bir parlamentodan Çankaya'ya çıkmayı deneyebilir.

* Ağustos ayında Hilmi Özkök Paşa'nın emekli olması ile Genelkurmay Başkanlığı'na gelmesine kesin gözüyle bakılan Kara Kuvvetleri Komutanı Org. Yaşar Büyükanıt'ın izleyeceği çizgiye, siyasi açıdan yakından bakmak gerekebilir.

* Alternatif siyasi oluşumlar güçlenebilir. Özellikle Ak Parti'de gelecek görmeyen milletvekilleri farklı partilere yönelebilir. Ak Parti'deki olası çözülme sürecine önlem olarak erken seçim yapılabilir.

* Ekonomideki istikrarın, sade vatandaşa yeterince yansımamış olması, IMF reçetelerinde ısrar, artan cari açık riski de toplumsal memnuniyetsizliğe dönüşmeden erken seçimi getirebilir.

* Hükümetin, yargı ve üniversite çevrelerinin yanısıra güçlü işadamları örgütleriyle yaşadığı sorunlar, kamuoyunun iktidara bakışını etkileyebilir, rüzgar yön değiştirebilir.

Çankaya Hedefi

Tabi, “Cumhurbaşkanlığı seçimi ne olacak?” sorusu da zihinleri bulandırmaya aday. Yakın dönem siyasi dengelerini kökünden etkileyecek bu seçimi analiz etmek için gerek Ak Parti gerekse Başbakan'la ilgili bazı ayrıntılara bakmak yararlı olacaktır.

1- Ak Parti, son derece pragmatist bir siyasi oluşumdur. Her seçeneğe uygun açıklamayı kolayca yapabilmektedir. İster Erdoğan'ın cumhurbaşkanı adayı olma ihtimaline isterse başka bir aday gösterme kararına ilişkin her türlü gerekçeyi üretebilecek durumdadır.

2- İlke olarak Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı olma isteği gözardı edilemez. Ancak Erdoğan, Nisan 2003'te ATV'de yayınlanan “Ankara'da Sabah” programında asıl hedefinin “yarı başkanlık sistemi” olduğunu ifade etmişti. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer ise 10 Kasım 2005'teki konuşmasında Atatürk'ün tercihlerini anımsatarak “başkanlık sistemi”nin Türkiye koşulları için uygun olmadığı mesajını vermişti.

3- Erdoğan, şartlar uygun olursa Çankaya'ya çıkmayı deneyecektir. Çankaya'ya, anayasa değişikliği ile “yarı başkanlık” modeli ile de geçebilir. Bunun için 2006'da iç kamuoyunu hazırlaması gerekir.

4- Erdoğan'a yönelik telkinler, merhum Özal'dan verilen örneklerle şekillenmektedir. “Bir dönem daha kal, işleri yarım bırakma”, “AB müzakereleri hız kesmesin” vb.

5- Erdoğan, Mayıs 2007'de Köşk'e çıkma hedefini gerçekleştirmek isterse olağan şartlarda 2007 sonbaharında yapılacak genel

seçimleri de düşünmek zorunda. Erdoğan'sız Ak Parti'yi kimin sırtlayacağı, seçmenin ilgi gösterip göstermeyeceği, partinin bölünme süreci yaşayıp yaşamayacağı gibi karmaşık sorulara yanıt aranacaktır.

Sözün özü 2006'yı masaya yatanların, ekonomik konularla atbaşı gidecek şekilde siyasi konuları ön planda tutması yadırganmamalıdır.

BÜTÇEDEN KİM, NE ALACAK?

ÇİFTÇİ : 4 milyar 420 milyon YTL
(Doğrudan gelir desteği, Ziraat Bankası'ndan ucuz kredi, ihracat katkısı)

KÖYLÜ : 2 milyar YTL
(Köye dönük yol, su vb yatırımlar)

ESNAF : 90 milyon YTL
(Halkbank'tan ucuz kredi)

ÖZÜRLÜ : 570 milyon YTL

İHRACATÇI : 500 milyon YTL
(Tarımsal ürün ihracatı, fuar, marka, mağaza vb desteği)

ÖĞRENCİ : 1 milyar 550 milyon YTL
(Bedava kitap, yemek ve kredi desteği)

EMEKLİ : 1.5 milyar YTL
(Vergi iadesi)

FAKİRLER : 210 milyon YTL
(Bedava kömür)

NOT: Bu tabloya, yeşil kart ödemeleri ile sosyal dayanışma fonu dahil değildir. (Her iki kalemden yapılan ödemelerin tutarı da 2.5 milyar YTL'yi bulmakta)

Doç. Dr. Ramazan Gözen
Çankaya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
Öğretim Üyesi

DÜNYA POLİTİKASI VE TÜRKİYE AÇISINDAN KIBRIS SORUNU

Kıbrıs sorunu, uzun zamandan beri devam eden ve bir türlü çözülemeyen kronik birkaç uluslararası sorundan biridir. Bu sorun, sadece 20. yüzyıla ait bir sorun olmadığı gibi, sadece Kıbrıs adasında yaşayan insanlar ya da toplumlarla da sınırlı değildir. Zaman bakımından kökleri yüzyıl öncesine dayanan, tarafları bakımından yerel, bölgesel ve global aktörlerin dahil olduğu ve içeriği bakımından güvenlik, medeniyet ve yaşama dair birçok boyutları olan oldukça girift ve kapsamlı bir uluslararası kriz ve çatışma alanıdır. Böylesi çok yönlü bir sorunun kısa bir makalede tatmin edici bir şekilde incelenmesi elbette mümkün değildir. Soruna dünya politikası ve Türkiye açısından yaklaşarak ve özetleyerek kısaca incelemeye çalışacağız.

Dünya Politikasında Kıbrıs Sorunu

Kıbrıs sorununun temelinde, adanın jeostratejik konumu ve önemi nedeniyle tarihte ve günümüzde bölge ve dünya ülkelerinin ada üzerinde hakimiyet sağlama mücadelesi ve bu amaçla yürütülen güç rekabeti yatmaktadır. 19. yüzyıl sömürgecilik döneminde büyük devletler arasındaki güç politikasının bir üssü; özellikle Osmanlı İmparatorluğu, Fransa, İngiltere, Almanya ve Rusya gibi büyük devletlerin stratejik nedenlerle sahip olmak ya da etkisi altında tutmak için mücadele ettikleri bir ülkeydi. 1571 yılında Osmanlıların kontrolüne girmiş olan Kıbrıs adası, 1878 Berlin Konferansı sonrasında İngilizlerin denetimine geçmiş ve bu tarihten 1960 yılına kadar İngiliz sömürgesi olarak kalmıştı. Önce Osmanlı devleti bu Konferansta, daha sonra da Türkiye Cumhuriyeti Lozan Antlaşması'nda Kıbrıs'ı İngilizlere terk etmek zorunda kalmışlardı.

1950'lere gelindiğinde İngiltere sömürgelerini tasfiye etme politikası çerçevesinde Kıbrıs'a da bağımsızlık vermeye karar verince, Kıbrıs'taki halklar ve adayla sıkı bağları nedeniyle Türkiye ve Yunanistan Ada'yı kendi etki alanları altında tutmak için mücadele etmeye başladı. Bunun sonucunda Ada iki farklı mücadelenin yaşandığı bir ülke haline geldi: Bir yanda, Ada'nın İngiliz sömürgesinden kurtularak bağımsızlığını

elde etme ve egemen bir devlet olarak dünya politikasında yer alma mücadelesi vardır. Bu açıdan bakıldığında, uzun yıllardır devam Kıbrıs sorununu sömürgecilik döneminden arda kalan ve hala çözülememiş sorunlarından biri olarak görmek mümkündür. Ada'nın maruz kaldığı diğer mücadele, Ada üzerinde hedefleri ve bağlantıları olan dünya güçleri ve özellikle Türkiye ve Yunanistan arasındaki güç mücadelesidir.

Yunanistan, 1950'lerin ortalarından itibaren Rumların çoğunlukta olduğu adayı kendine bağlamak (enosis) için çalışırken; Türkiye de, tarihi, sosyal ve jeostratejik nedenlerle ilgi duyduğu Kıbrıs'ın enosis kurban olmaması için mücadele etti. Böylece Ada'nın kaderi Türkiye ile Yunanistan arasında cereyan eden siyasi, askeri ve jeopolitik rekabetin ana malzemesi haline geldi. Bu açıdan bakıldığında, Kıbrıs sorunu, Türkiye ve Yunanistan arasındaki tarihi ve güncel sorunların bir yansımasıdır.

Kıbrıs sorunu Soğuk Savaş boyunca bir yandan da ABD ve Sovyetler Birliği arasında yaşanan rekabete sahne oldu. Ada'nın bağımsızlığı ve uluslararası konum kazanması sürecinde hem ABD ve hem de Sovyetler Birliği, Ada üzerinde etkinlik sağlamak için mücadele etti. Bu mücadele doğrudan değil, daha çok Türkiye, Yunanistan, İngiltere ve Kıbrıs Rum Kesimi üzerinden yapıldı. ABD, NATO müttefikleri olan İngiltere, Türkiye ve Yunanistan'ın Ada üzerinde "garantör devletler" olmasından gayet memnundu; çünkü böylece Ada Batı bloğu içinde kalmaya devam ediyordu. Sovyetler Birliği ise, Ada üzerindeki etkinliğini Rum Yönetiminin Sovyetlere yakın duran lideri Makarios ve diğer Sosyalist/Komünist parti ve grupları üzerinden sağlamaya çalıştı; ama, İngiltere, Yunanistan ve Türkiye'nin Batı bloğu içindeki konumu ve Ada üzerindeki güçlü etkileri nedeniyle Kıbrıs Rumlarının tek başına Sovyetlere yanaşabilmesi mümkün olmamıştır.

Bu arada, Türkiye ve Yunanistan arasındaki anlaşmazlık, çatışma ve krizler zaman zaman Kıbrıs'ın konumu ile ilgili istikrarsızlık oluşturunca, Batı bloğu içinde güvenlik bunalımlarının doğmasına yol açmıştır. İşte bu durumlarda ABD devreye

girerek Türkiye ve Yunanistan arasındaki krizlerin çözümüne yardımcı olmuş ve böylece Kıbrıs'ın Sovyet bloğuna kaymasına yol açabilecek gelişmeleri engellemiştir. ABD'nin 1974'de Türkiye'nin Kıbrıs'a askeri müdahale yapmasına engel olmaması yani operasyona göz yumması, bir yönüyle Ada'daki Türkiye etkisinin devam etmesi ve Sovyetlere yakın olan Makarios liderliğinin etkisiz hale getirilmesi düşüncesiyledir. Türkiye'nin 1974 müdahalesi dahil tüm politikası, elbette NATO Bloğu politikalarına göre değil, Türkiye'nin kendi çıkarları çerçevesinde oluşmuş ve uygulanmıştır.

Zira Türkiye, Ada ile sahip olduğu tarihi, sosyal, kültürel ve jeopolitik bağları görmezden gelemez ve adayı Yunanistan'a terk edemezdi. Menderes hükümetinden itibaren tüm Türk hükümetleri, Kıbrıs'a "milli bir dava" olarak yaklaştı ve buna uygun bir dış politika oluşturdu. Kıbrıs sorunu zaman içinde öylesi bir konu haline geldi ki, tüm Türk dış politikasının temel taşlarından biri oldu. Türk dış politikasının 1950'lerden itibaren Kıbrıs sorununa endekslilik olarak yapılmış olduğunu iddia etmek abartı değildir. Türkiye'nin ABD, Ortadoğu, İslam Dünyası ve hatta Soğuk Savaş döneminde Sovyetler Birliği ile geliştirdiği ilişkilerin gündeminde Kıbrıs hep ilk sıralarda yer almıştır.

Türkiye'nin Kıbrıs politikasının ana temaları şunlar olmuştur: Bir yandan adanın Yunanistan'a ilhakını önlemek, diğer yandan da Ada'daki Türklerin güvenliği, huzuru ve varlığını korumak ve bu iki amacın gerçekleşmesi için Türkiye'nin Kıbrıslı Türklere desteğini devam ettirmektir. Türkiye, bu amaçları gerçekleştirmek için 1950'lerden itibaren Kıbrıs uğruna şu ciddi dış politika adımlarını atmıştır: Kıbrıs'taki Türklerin de Kıbrıs Cumhuriyeti'nin oluşumunda (1960) etkin bir role sahip olmalarını sağladı; Kıbrıs Barış Harekatı'nı gerçekleştirdi (1974); Kuzey Kıbrıs'taki halkın yaşamının sürdürülmesi ve güvenliklerinin korunması için sürekli olarak ekonomik ve askeri destek verdi (1970'lerden beri); 1983'de ilan edilen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin uluslararası aktör olarak dünya politikasına katılması için gayret sarf etti. Dolayısıyla Kıbrıs sorununun ortaya çıkışında, gelişiminde ve bugünkü noktaya gelmesinde Türkiye'nin en az Yunanistan kadar anahtar bir rol oynadığına hiç şüphe yoktur.

Bu rolün ne derecede başarılı olup olmadığı geniş bir akademik çalışmayı gerektirmekle birlikte, başarılı yönlerinin başarısız yönlerinden daha ağır bastığını iddia etmek mümkündür. Türkiye'nin bu konuda gösterdiği gayretin başarılı noktaları: Kıbrıs Türk halkının güvenliği sağlandı; Türkiye ile ilişkileri güçlendirildi; Kıbrıs'ta bir Türk halkının varlığı tüm dünyaya kabul ettirildi. Başarısız noktaları: KKTC'nin egemenliği Türkiye hariç hiç bir devlet tarafından tanınmadı ve ilişki kurulmadı; Kıbrıslı Türkler, Türkiye hariç tüm dünya ile bağlantılarının zayıflaması ya da tamamen kopması sonucunda ekonomik, ticari, sosyal ve teknolojik bakımdan sıkıntılarla karşılaştı ve Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde bir engel oluşturma noktasında geldi.

Bu noktada, hem genel olarak Kıbrıs sorununu hem de Türkiye'nin Kıbrıs politikasını günümüz konjonktürü çerçevesinde düşünmek ve buna göre yeniden değerlendirmek gerekir. Bu bağlamda günümüz konjonktürünün ana çerçevesini, Türkiye'nin, Kıbrıslı Türklerin ve Rumların AB üyeliği konusu belirlemektedir. Diğer bir deyişle, bugün, her ne kadar ABD ve Rusya gibi büyük devletler etkili olsa da, asıl belirleyici aktör AB ve ilgili üyeleri olan İngiltere, Yunanistan, Kıbrıs Rum Yönetimi ve diğer AB ülkeleridir.

AB ve Kıbrıs Sorunu

Her uluslararası sorunu, cari uluslararası konjonktür içinde değerlendirmek gerekir. Kıbrıs sorununun ortaya çıkışı ve gelişimi de, yukarıda belirttiğimiz gibi, kolonileşme döneminin sona erdiği ve aynı zamanda Soğuk Savaş'ın mevcut olduğu bir dönemde olmuştur. 1960'lar, 1970'ler ve hatta 1980'lerde Kıbrıs sorununun özünde o dönemin etkin güçleri olan ABD, Sovyetler Birliği ve bir dereceye kadar da Üçüncü Dünya hareketi etkin olmuştur. Bu dönemde, AB gibi bir (f)aktör olmadığı gibi, Türkiye'nin ulusal ve uluslararası konumu bugünküne hiç benzemiyordu.

Kıbrıs sorununun bugünkü konjonktüründe iki önemli faktör, AB ve kısmen de ABD ve Rusya gibi büyük ülkelerin siyasi-stratejik hesapları ve Türkiye'nin ve Ada'nın bu hesaplar içindeki yeridir. Kabul etmek gerekir ki, geçmişte olduğu gibi bugün de, Kıbrıs sorunu, sadece Ada halklarının değil aynı

zamanda ve belki de daha fazla AB ve ABD'nin politikaları ile şekillenmektedir. Bunlardan özellikle AB'nin Kıbrıs politikası çok önemlidir. Zira, Rumların Yönetimindeki Kıbrıs'ın AB'ye tam üye olmak için müracaat etmesi ve nihayetinde 1 Mayıs 2004 tarihinde tam üye olması ile birlikte, sorun artık AB'nin sorunu haline gelmiştir. AB'nin Kıbrıs'ı sorunlu bir Ada olmasına ve bir çözüm bulunamamasına rağmen üye yapmış olması, onun bu Adaya ne kadar önem verdiğini göstermektedir. AB'nin Kıbrıs Adası'na verdiği önem üç noktada toplanabilir.

Birincisi; AB'nin hedeflerinden en önemlisi, Avrupa medeniyetinin kapsamı alanına giren ülkelerde Avrupa'nın sahip olduğu çağdaş değerleri hayata geçirmek suretiyle "Pax Avrupa- Avrupa Barışını" oluşturmaktır. Kıbrıs Adası, AB vizyonunun hem coğrafi anlamda hem de değerler anlamında merkezinde yer alan bir ülke olarak kabul edilmektedir. Coğrafi açıdan bakılırsa, batısından doğusuna tüm Akdeniz, hem tarihsel olarak hem de günümüzde ekonomik ve güvenlik ihtiyaçlar bakımından AB'nin sınırları içine dahil edilir. Kıbrıs'ın AB'ye üye olması sonucunda AB'nin etkisi Doğu Akdeniz üzerinden Afrika ve Ortadoğu'ya doğru yayılmış olacaktır. Değerler açısından ise, Kıbrıs'ta çoğunluk nüfusa sahip olan Rumlar, Yunan medeniyetinin ve dolayısıyla Avrupa medeniyetinin parçası olmaları nedeniyle AB içindedir.

AB'nin Kıbrıs'ı üye yapmak konusunda bu kadar ısrarlı olmasının diğer bir nedeni, Kıbrıs sorununu diplomasi ve diyalog yöntemini kullanarak çözmek istemesidir. AB'nin temel özelliklerinden biri, Avrupa'da barış düzeninin kurulabilmesi için uluslararası krizler ve çatışmaları "askeri/savaş yöntemleri (hard power/politics)" kullanarak değil; "ekonomik ve diplomatik yöntemleri (soft power/politics)" kullanarak çözmektir. Bir "soft power" olarak AB'nin uluslararası politikadaki etkinliği ve gücü, ancak ekonomik, ticari ve siyasi alanlarda geçerli olmaktadır; askeri alanlarda değil. Fransa ve Almanya gibi yüzyıllarca savaşmış iki ulusu, "soft politics" yöntemleri kullanarak bir araya getiren ve elli yıldır bir arada tutan AB projesi, Kıbrıs'a da aynı açıdan bakmaktadır. AB, Kıbrıs'ın kriz, şiddet ve savaşlar dolu geçmişinden kurtulabilmesi için AB çatısı altında ve AB'nin sorun çözme yöntemlerini kullanarak bütünleşmesini ve bu süreçte Ada'daki tüm çatışma kaynaklarının ve araçlarının ortadan kaldırılmasını istemektedir. Ada'daki halkların ekonomik, ticari ve sosyal ortak paydalara

ve konsensüse dayalı bir siyasi birleşme sağlayarak AB ile bütünleşmesini istemek; bu süreci ileride bozma riski taşıyan ayrımcı ve çatışmacı milliyetçilik politikalarının ve savaş araçlarının Ada'dan temizlenmesini hedeflemektedir. İşte bu noktada, çatışmanın tarafları olan hem Adalıların hem de Ada'yla yakın ilgisi bulunan Türkiye ve Yunanistan'ın Ada'daki askeri güçlerini kaldırmalarını istiyor. (Çatışmalarda doğrudan taraf olmadığı için İngiliz üslerinin kalmasını sakıncalı görmüyor). Böylece, Ada artık AB'nin "garantörlüğü" altına girmiş olacak; Pax Avrupa'nın bir parçası haline gelecek.

AB'nin Kıbrıs'ı tam üye yapmak konusunda böylesi ısrarlı ve kararlı olmasının üçüncü nedeni, Türkiye ile ilgilidir. AB, doğusundaki bu büyük ülke Türkiye'ye, geçmişte olduğu gibi günümüzde de ilgi göstermektedir. AB, Türkiye'yi her zaman için kendi yanından görmek ve ilişkiler geliştirmek ister. Bu istek, AB'nin global stratejik, güvenlik ve ekonomik çıkarlarının bir sonucudur. Yani, birçok kimsenin söylediğinin aksine, AB Türkiye'yi içine almak ve güçlü bağlarla yanında tutmak istemektedir.

AB açısından Türkiye'nin üyeliği önündeki en önemli engel, Türkiye'nin AB değerlerine uygun bir siyasi yapıya sahip olmasıdır. İç politikasında AB'nin sahip olduğu düzeyde siyasi değerlere (demokrasi, insan hakları, hukuk devleti, piyasa ekonomisi vb.), ekonomik standartlara ve hukuki mekanizmalara sahip olmayan, dış politikasında ise ABD'ye daha yakın duran ve "hard politics" yöntemlerine ağırlık veren bir Türkiye, AB'nin hoşuna gitmemektedir.

Diğer yandan, AB, Türkiye'nin Kıbrıs sorununun çözümü yönünde etkili olmasını ve hem kendisinin ve hem de KKTC'nin izlediği "güç politikasını" değiştirmesini istemiştir. Türkiye'nin Kıbrıs'daki iki kesimin yeniden tek çatı altında (bir devlet içinde) birleşmesi yönünde çaba sarf etmesini beklemiştir; fakat 2002'deki AKP hükümetine kadar hemen hemen hiç bir Türk hükümeti, bu yönde hareket etmemiş, klasik söylemle "Türkiye açısından Ada'da sorununun olmadığı; çünkü 1974'de çözüldüğü" yaklaşımı izlenmiştir.

AKP hükümeti iktidara geldiği andan itibaren geçmişteki hükümetlerden farklı bir politika izleyerek, Kıbrıs sorununa çözüm yolunda radikal adımlar atmıştır. Türkiye'nin AB'ye üye-

liğinin Kıbrıs'a çözüm bulmakla yakın ilişkili olduğunu gören AKP hükümeti, Ada'nın tekrar birleşmesi yönünde bir adım olan Annan Planı'na destek vermiş ve bunun uygulanması yönünde politika takip etmiştir. Dolayısıyla Annan Planı, Türkiye ve Kıbrıslı Türklerin bu Plan'a dönük tavırları nedeniyle Kıbrıs sorunu yeni bir döneme girmiştir.

Annan Planı Sonrasında Kıbrıs Sorunu

24 Nisan 2004'de Ada'nın her iki tarafında ayrı ayrı yapılan referandumlar sonucunda, Türklerin yüzde 64.9 çoğunlukla kabul etmesine rağmen Rumların yüzde 75.83 çoğunlukla reddetmesi (tarafardan birinin istememesi) nedeniyle Annan Planı uygulamaya konulmamıştır. Böylece Annan Planı da, Kıbrıs sorununun çözümüne dönük olarak geçmişte üretilen bir çok BM planı ya da önerisi gibi tarihin sayfalarına geçen bir teşebüs olarak kalmıştır.

Her ne kadar Annan Planı'nın kabul edilmemesi sonucunda Ada'da birleşme olmamış ve Ada'nın yapısı aynen devam etmekte ise de, referandumlarda Türklerin ve Rumların gösterdikleri performans ve tavırlar, hem Ada'daki kesimler hem de Türkiye ve Türk dış politikası üzerine büyük sonuçlar doğurmuştur. Öncelikle Annan Planı'nın Türkler tarafından niçin kabul edildiğini ve Rumlar tarafından niçin reddedildiğini anlamak gerekir. Türkler iki nedenle kabul etmiştir. Birincisi, Türkiye'deki AKP hükümetinin Annan Planı'na destek yönünde değişen Kıbrıs politikası ve bunun Kıbrıslı Türkler üzerinde oluşturduğu etkidir. AKP hükümeti, Türkiye'nin AB ile tam üyelik müzakerelerine başlayabilmesi amacıyla "çözüm yönünde" politika geliştirdi. Annan Planı'na tam destek veren Mehmet Ali Talat liderliğindeki harekete destek verdi; Plan'a karşı olan Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın karşısında yer aldı. İkincisi, Kıbrıslı Türkler, on yıllardır karşı karşıya buldukları uluslararası tecritten kurtulabilmek, ekonomik, ticari, mali, turistik, toplumsal ve hatta siyasal bakımlardan AB üzerinden dünyaya açılabilme ve yaşam kalitelerini artırabilmek umuduyla Annan Planı'na destek verdiler. AB'ye tam üye olmanın Kıbrıs Türk halkına önemli kazançlar getireceğini düşündüler. Peki, Rumlar (ki her zaman adanın birleşmesinden yana olan ve hep bu konuda Türkiye'yi ve Kıbrıs Türklerini suçlayan kemsidir), bu amaca varmakta yardımcı olacak olan Annan Planı'nı niçin reddettiler? Bunun da iki temel nedeni vardır:

Birincisi, Rumlar AB kartını kullanarak, Annan Planı'nın yaratacağı durumdan daha iyi bir sonuç elde edebileceklerini düşündüler. Referandumdan bir hafta sonra yani 1 Mart 2004'de AB'ye tam üye olacağı zaten kesin olan Rum kesimi, AB'nin tanıdığı Yönetim olarak Kıbrıslı Türkler üzerinde tam hakimiyet kurabileceklerini ve Ada'nın tamamının yönetimini ellerine geçirebileceklerini düşündüler. AB kartı ellerinde olduğu sürece Kıbrıslı Türklerin AB'ye girebilmek ve avantajlarından yararlanabilmek amacıyla Rumların hakimiyetini kabul etmek zorunda kalacağını zannettiler. Rumlar Plan'a "hayır" demelerine rağmen, Ada'nın eninde sonunda Rumların üye olduğu ve veto sahibi buldukları AB içinde "bütünleşmek zorunda" kalacağını düşündüler. Rumların Annan Planı'nı reddetmelerinin ikinci nedeni, Rum-Rus işbirliğidir. Her ikisi de ortak dini, tarihi, kültürel ve siyasi özellikleri olan Rumlar ve Ruslar, Annan Planı'nda Rusya'nın jeopolitik çıkarlarına uygun şekilde davranmayı uygun bulmuştur. Bilindiği gibi, Rusya BM Güvenlik Konseyi içinde Annan Planı'nın uygulanması ile ilgili yapılan bir oylamada Plan'ı sıkıntıya sokacak bir "veto" kullanmıştı. Rusya'nın Doğu Akdeniz ve etrafındaki alanlardaki tarihsel jeopolitik çıkarları ve Rumlarla yakın ilgisi nedeniyle Annan Planı'nın tam olarak uygulanmasına destek vermemişti. İşte bu durum karşısında, Rum halkının büyük çoğunluğu Rusya'nın kararının etkisi altında kalarak oy vermişti.

Annan Planı'nın reddedilmesi ve özellikle Rumların kararı ile bu sonucun alınmış olması, başta Türkiye'yi; ama tüm AB ülkelerini ve ABD'yi şaşırtmıştır. Zira, yıllardır dile getirilen "Rumlar birleşmek istiyor, Türkler istemiyor" görüşünü yalayan bir resim ortaya çıkmıştı. Rumlar, Annan Planı'nı reddetmek suretiyle öncelikle BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ı ve onun namında BM'yi ve aynı zamanda bütünleşmeyi destekleyen AB ülkelerini hayal kırıklığına uğratmıştı.

Annan Planı sonrasında dünya aktörlerinin Kıbrıslı Rumlara ve Kıbrıslı Türklerle ve Türkiye'ye bakışında kısmen de olsa değişikliklerin olduğu görülmektedir. Rumlar, Annan Planı'nı ve BM'yi yüzüstü bıraktıkları için, BM Genel Sekreteri, ABD ve AB'li yetkililer tarafından eleştirilmiş ve zaman zaman da ağır suçlamalara maruz kalmışlardır; ama bu tepkilerin hiç biri, ne Rumların genel siyasi ve ekonomik çıkarlarına bir zarar getirecek (yani cezalandırarak) kadar ciddi ve etkili olmuştur ne de Kıbrıs Rumlarının AB üyeliğine bir sıkıntı getirmiştir. Rum-

ların olumsuz tavrına karşı tepkiler sadece yüzeysel ve retorik düzeyde kalmıştır.

Diğer yandan, ABD, AB ve BM'nin Kıbrıslı Türklere ve Türkiye'ye dönük övgü ve desteklerinde bir artış olduğunu görmek mümkündür. Her ne kadar, bu övgü ve destekler Kıbrıs Türklerinin ve özellikle KKTC'nin statüsünde henüz ciddi ve kalıcı bir değişiklik yapmasa da, verdiği mesajlar bakımından dikkate alınabilecek kadar önemlidir. Öncelikle Türkiye'nin ve Kıbrıslı Türklerin çoğunluğunun Annan Planı'na destek vermiş olması, Türkiye'ye iki açıdan olumlu yansımıştır. Birincisi, Türkiye, AB'ye tam üyelik müzakerelerine başlamıştır. Türk-AB ilişkilerinde son dönemde görülen olağanüstü olumlu gelişmelerin en önemli nedeninin, Türkiye'nin Kıbrıs politikası olduğunu kabul etmek gerekir; yani, eğer Türkiye eski politikasını devam ettirse idi, AB ile müzakerelere başlaması mümkün olmazdı. Diğer yandan, tüm dünya ülkeleri Türkiye'nin politikasını desteklemiş, Türkiye'nin "oyun bozan taraf olmadığını" görmüştür. Bu durumun Türkiye'nin uluslararası imajına olumlu bir katkı yaptığına hiç şüphe yoktur.

Olumlu tavrın Kıbrıs Türklerine yaptığı olumlu etkiye gelince; O andan beri, Kıbrıslı Türklere ve KKTC'ye dönük ilgi ve teveccüh artmıştır. Özellikle BM Genel Sekreteri Annan'ın Temmuz 2004'de yazdığı raporda Türkleri övmesi ve Rumları eleştirmesi; KKTC'ye dönük ambargoların, izolasyonun ve diğer engellerin kaldırılması yönünde yaptığı tavsiyeler önemlidir. İkincisi, ABD, KKTC'ye dönük diplomatik, ekonomik, ticari ve siyasi adımlar atmaya başladı. Somut adımlardan bazıları şunlardır: KKTC Başbakanı/Cumhurbaşkanı Talat'ın ABD Dışişleri Bakanı düzeyinde yetkililer ile görüşmesi, Kıbrıslı Türklere verdiği vizeyi iki yıla çıkarması, ABD vatandaşlarının KKTC'ye gidebileceği yönde açıklama yapmış olması, KKTC turizminin gelişmesine dönük adımlar atması, ABD Dışişleri Bakanı Kıbrıs Özel Temsilcisi Weston'un KKTC'ye ziyareti, ABD Kongre üyelerinin KKTC havaalanına inerek KKTC yetkilileri ile görüşmeleri ve benzeri gelişmeler... Tüm bunlar, KKTC'nin "fiili tanınması" anlamına gelecek adımlardır. Üçüncüsü, AB de bazı adımlar atmıştır. KKTC'nin Rum kesimi üzerinden ticaret yapabilmesini sağlayan Yeşil Hat Tüzüğü, KKTC'ye 259 milyon Euro mali yardım için çıkarılan Mali Yardım Tüzüğü ve çıkarılması düşünülen Doğrudan Ticaret Tüzüğü... Tüm bunlar da AB'nin tavrındaki ciddiye alınabi-

lecek önemli değişikliklerdir ve diğer ülkelerin, yani İngiltere, Azerbaycan, Norveç ve İslam Konferansı Örgütü'nün KKTC ve Kıbrıslı Türkler lehine aldığı kararlar ve adımlar... Sonuç olarak, tüm bu gelişmeler Türklerin Annan Planı'nı desteklemiş olmalarının meyveleridir.

Tüm bu adımlar ışığında Ada'da her şeyin Türkiye ve Kıbrıslı Türklerin beklentileri yönünde geliştiğini, ortalığın güllük gülistanlık olduğunu söylemek mümkün mü? Kıbrıslı Türklerin ve Türkiye'nin istediklerini elde ettikleri iddia edilebilir mi?

Elbette hayır. Tüm bu olumlu gelişmelere rağmen, ne AB, ne ABD ve ne de diğer ilgili ülkeler, Türkiye'nin ve KKTC'nin istediği yönde hareket ediyorlar: Zira, KKTC'ye uygulanan ambargolar büyük ölçüde duruyor, diplomatik ve siyasi izolasyon devam ediyor ve tabii ki en önemlisi KKTC bir devlet olarak hala tanınmıyor. Tüm bu sorunların devam etmesinin de iki temel nedeni var. Birincisi, Rumların ve Yunanlıların ABD ve AB'ye üye olan büyük devletlerdeki güçlü siyasi ve lobi varlığıdır. İkincisi, dünya politikasındaki gelişmeler ve Türkiye'nin ve Kıbrıslı Türklerin, bu politika içindeki yeri ve konumunun henüz yeterince etkin ve güçlü olmamasıdır. Bu iki dezavantaj devam ettiği sürece, ne Kıbrıs sorununa gerçekçi bir çözüm bulunabilecek ne de Türkiye ve Kıbrıslı Türklerin Kıbrıs'taki hak ve varlık mücadeleleri sona erecektir. Bu yönde atılacak önemli bir adım, Türkiye ve Kıbrıslı Türklerin AB'ye tam üye olabilmeleri ve böylece aynı çatı altında bir arada bulunmalarındır. Böylece, hem Yunanlıların ve Kıbrıslı Rumların AB'yi kullanarak Türkiye aleyhine avantaj sağlama imkanları ortadan kalkmış olacak hem de AB üyesi olmuş bir Türkiye'nin uluslararası konumunda büyük bir gelişme meydana gelmiş olacaktır.

Ama tüm bunların gerçekleşebilmesi için, dünya politikasının diğer iki önemli aktörü olan ABD ve Rusya'nın da bu gelişmelere onay vermeleri, en azından engel olacak yönde hareket etmemeleri gerekecektir. Bu demektir ki, sözün özü olarak, Kıbrıs sorunu, içinde yerel düzeyde Kıbrıslı Rumlar ve Türklerin, bölgesel düzeyde Türkiye ve Yunanistan'ın, global düzeyde ABD, AB, Rusya ve İngiltere'nin yer aldığı kapsamlı ve grift bir güç politikasının sahnesi olmaya devam edecektir.

Öğr. Gör. Dr. Gökhan Akşemsettinoglu
Cankaya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
Öğretim Görevlisi

AVRUPA BİRLİĞİ - TÜRKİYE MÜZAKERE ÇERÇEVE BELGESİ VE DIŞ POLİTİKA

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik müzakereleri 3 Ekim 2005 tarihinde başlamıştır. Genel olarak Avrupa mevzuatına ya da müktesebatına (acquis communautaire) uyum olarak görülen ve Avrupa Birliği (AB) hukuk sistemine ve politikalarına uyum sağlama anlamına gelen müzakere sürecinin nihai amacı, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üye olmasıdır.

Türkiye'nin Avrupa bütünleşmesi içinde yer alma çabalarının yarım yüzyıllık tarihi gözönüne alındığında, tam üyelik müzakerelerinin başlaması önemli bir dönüm noktası olarak değerlendirilmelidir. Bunun için, Türkiye'nin içine girdiği ve oldukça uzun sürmesi beklenen bu süreçte, Avrupa mevzuatına uyum sağlama ve müktesebatı hayata geçirme konusunda nasıl bir yol izleyeceğini ortaya koymakta büyük fayda vardır. Aynı zamanda, müzakere süreci içinde Türkiye'nin siyasi gündemini işgal edecek olan dış politika konularını kısaca hatırlatmak ve AB'nin Ortak Dış ve Güvenlik Politikası (ODGP) hakkında kısa bir bilgi vermek de yararlı olacaktır.

Avrupa Birliği ile Türkiye arasında yürütülecek olan tam üyelik müzakerelerinin kapsamı, "Müzakere Çerçeve Belgesi" ile belirlenmiştir. Söz konusu belge, "müzakerelerin yürütülmesindeki ilkeler", "müzakerelerin içeriği" ve "müzakere işleyişi" olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

Müzakerelerin Yürütülmesindeki İlkeler

Çerçeve belgesinin, müzakerelerin yürütülmesindeki ilkeleri ortaya koyan ilk bölümünde, Avrupa Birliği'nin Türkiye'den beklentileri ile müzakerelerin yürütülmesiyle ilgili koşullara yer verilmiştir. Bu bölümde, müzakerelerin "Türkiye'nin kendine özgü nitelikleri temelinde" olacağı ve müzakere hızının da "Türkiye'nin üyelik şartlarını karşılama yönünde kaydedeceği ilerlemeye bağlı" olacağı belirtilmiştir. Aynı bölümde, Avrupa Birliği'nin de "Türkiye'yi hazmetme kapasitesini" değerlendireceği vurgulanmıştır.

Avrupa Birliği, Türkiye'den beklentilerini ortaya koyarken, "Türkiye'nin, reform sürecini devam ettirmesini ve ilgili

Avrupa içtihadı da dahil olmak üzere, özgürlük, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarına saygı" gibi konularda çalışmasını; "özellikle işkence ve kötü muameleyle mücadelede sıfır-hoşgörü politikası ile ilgili mevzuatı ve uygulama tedbirlerini pekiştirmesini ve genişletmesini" istemiştir. AB, Türkiye'den "ifade özgürlüğü, ibadet özgürlüğü, kadın hakları, sendikal haklar da dahil olmak üzere Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) standartları ile azınlık haklarına ilişkin düzenlemeleri uygulamasını" beklediğini de belirtmiştir.

Avrupa Birliği, müzakerelerin yürütülmesiyle ilgili olarak, "Birliğin temelini oluşturan, özgürlük, demokrasi, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı ve hukukun üstünlüğü ilkelerinin Türkiye'de ciddi ve devamlı bir biçimde ihlal edilmesi halinde", Komisyon'un "kendi inisiyatifi veya üye ülkelerin üçte birinin talebi üzerine müzakerelerin askıya alınmasını" tavsiye edebileceğini ve müzakerelere tekrar başlanabilmesi için şartlar öne sürebileceğini ifade etmiştir.

Müzakerelerin yürütülmesindeki ilkeleri ortaya koyan ilk bölümde "iyi komşuluk ilişkileri" ve "Kıbrıs sorunu", iki önemli dış politika konusu olarak Türkiye'nin önüne getirilmiştir. Buna göre ilgili maddede, "Türkiye'nin iyi komşuluk ilişkileri konusundaki koşulsuz taahhüdü ile süregelen sınır anlaşmazlıklarının, gerektiğinde Uluslararası Adalet Divanı'nın yargı yetkisi de dahil olmak üzere, Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesinde yer alan anlaşmazlıkların barışçı yollarla çözümlenmesi ilkesine uygun olarak çözümlenmesi yönündeki yükümlülüğü" hatırlatılmıştır. İyi komşuluk ilişkileri konusu, 10-11 Aralık 1999 tarihli Helsinki Zirvesi ile 16-17 Aralık 2004 tarihli Brüksel Zirvesi'nde de Türkiye'nin önüne önemli gündem maddeleri olarak gelmiştir. Buna göre Türkiye'nin Yunanistan ile sürdürdüğü ikili ilişkiler olumlu değerlendirilmiş, Ermenistan ile olan sınırın açılmasına ilişkin uyuşmazlığın çözümlenmesinin de amaçlandığı ifade edilmiştir.

Aynı maddede belirtilen ikinci önemli dış politika konusu, "Türkiye'nin Kıbrıs sorununun BM çerçevesinde ve Birliğin kurucu ilkelerine uygun olarak kapsamlı çözümünün sağlan-

masına yönelik sürekli desteğinin” devam etmesidir. Kıbrıs sorunu, müzakere süreci içinde belki en önemli dış politika gündemini oluşturacağından, bu konu hakkında biraz daha bilgi vermek yararlı olacaktır.

Kıbrıs Sorunu

Türkiye'nin Temmuz ayında Gümrük Birliği Anlaşması'nı 10 yeni üyeyi de kapsayacak şekilde genişleten ek protokolü imzalarken bir deklarasyonla Kıbrıs Cumhuriyeti'ni tanımadığını ilan etmesiyle yeni bir boyut kazanan Kıbrıs sorunu, üye devletlerin Türkiye ile görüşmelere başlanması konusunda büyük çekince göstermelerine sebep olmuş ve Avrupa Birliği'nin de karşı deklarasyon yayınlamasına yol açmıştır. Buna göre, üye devletler Türkiye'den Kıbrıs'ı müzakerelere başlama şartı olarak değil, müzakereler sırasında tanımamasını istemişlerdir. Kısaca, Kıbrıs konusu, Türkiye'nin önünde büyük bir engel olarak durmaya devam edecek ve Türkiye'nin tam üyeliği öncesinde Kıbrıs sorununu, kabul edilebilir bir şekilde çözülmesi gerekecektir.

Özellikle 2006 yılı içinde Türkiye'nin karşılaşacağı en yoğun dış politika gündemi, Türk limanlarının Rum gemilerine ve uçaklarına açılıp açılmayacağı konusu olacaktır. Türkiye, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) üzerindeki ulaşım kısıtlamaları kalkmadan, Türk limanlarının Rum araçlarına açılmayacağını, bunun bir ön koşul olduğunu birkaç defa tekrar etmiştir.

Türk limanlarının Rum araçlarına açılması konusunda üye devletler Türkiye'ye bir mühlet vermemelerine rağmen, Gümrük Birliği'nin 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı, Türkiye'nin, Gümrük Birliğinden doğan yükümlülükleri çerçevesinde, taraflar arasındaki ticareti kısıtlamasını ve herhangi eş etkili bir önlem almasını yasaklandığından, Güney Kıbrıs araçlarına limanlarını açmaması teknik olarak savunulması güç bir konu olarak Türkiye'nin önüne gelecektir. Nitekim, Avrupa Birliği de Gümrük Birliği'nin “ayrım yapmaksızın uygulanmasını” üyelik müzakerelerinin önemli bir unsuru olarak değerlendireceğini ifade etmiştir. Buna göre, müzakere sürecinin ilerlemesini doğrudan etkileyecek olan bu konuda siyasi bir çözüme ulaşılması gerekecektir.

Bu arada, bir çözüm olarak BM Genel Sekreteri'nin Mayıs 2004 tarihli raporunun Güvenlik Konseyi'nce benimsenmesine ve bu yoldan AB üzerine baskı yaratılması düşünülmüş olmasına rağmen, Yunanistan'ın halen Güvenlik Konseyi'nin geçici üyeliğinde bulunması ve bu görevi 1 Ocak 2007 tarihine kadar sürdüreceği olması, BM'den beklenen bu girişimin başarılı olma ihtimalinin çok yüksek olmayacağını düşündürmektedir.

Çerçeve belgesinin bu ilk bölümünde dış politika ile ilgili ve Kıbrıs konusunu da yakından ilgilendiren bir başka madde kapsamında, “katılıma kadar geçecek olan süre zarfında, Türkiye'nin üçüncü ülkelere yönelik politikalarını ve uluslararası örgütlerdeki tutumlarını Birlik ve üye devletler tarafından kabul edilen politikalar ve tutumlarla tedricen uyumlu hale getirmesi istenmektedir”. Bu madde ile ilgili olarak Türkiye'nin karşılaşılabileceği sorun, Güney Kıbrıs'ın NATO üyeliğine itiraz etmemesi konusunda olacaktır. Ancak yine Konsey'in onayıyla yapılan başkanlık açıklamasında, söz konusu paragraf, “uluslararası örgütler ya da üyelerinin karar verme özerkliğine ve haklarına hâle getirecek şekilde yorumlanamaz” şeklindeki ibaresi, Türkiye'nin gerek NATO, gerek diğer uluslararası örgütlerdeki veto hakkını saklı tuttuğunu ve dolayısıyla, Türkiye'nin Güney Kıbrıs'ın NATO üyeliği konusundaki veto hakkını kaybetmesinin söz konusu olmadığını göstermektedir.

Müzakerelerin İçeriği

Müzakere Çerçeve Belgesi'nin ikinci bölümü “müzakerelerin içeriği” hakkındadır. Bu bölümde genel olarak “mevzuata uyumun”, “müktesebatın zamanlı ve etkin uygulanması” anlamına geldiği vurgulanmıştır. Buna göre, sürekli evrim geçirmekte olduğu belirtilen müktesebatın konuları arasında sayılan Ortak Dış ve Güvenlik Politikası da Türkiye'nin mevzuata uyum yönünde uygulaması beklenen bir konudur.

“Ortak Dış ve Güvenlik Politikası çerçevesinde oluşturulan ortak eylemler, ortak tutumlar, bildirimler, kararlar ve diğer tasarruflar”, hem Avrupa Birliği'nin siyasi bütünleşmesi açısından hem de Türkiye'nin bu kararlara uyum sağlaması gerektiğinden son derece önemlidir. Bu yüzden,

ODGP'nin tarihi gelişimine kısaca bakmak, bilgilendirmek açısından faydalı olacaktır.

Ortak Dış ve Güvenlik Politikası

İkinci Dünya Savaşı ertesinde, henüz savaş sonrası düzen kurulmaya çalışılırken, 1950 yılında Kore'de patlak veren savaş, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile Sovyetler Birliği arasındaki çekişmenin yeni bir boyuta ulaştığını göstermiş, Avrupa'lı liderler de savunma ve güvenlik ile ilgili kaygılarını gidermek üzere yeni arayışlara girmişlerdir. Bunun için Fransa Başbakanı Rene Pleven bir Avrupa ordusu kurma planını (Pleven Planı) ortaya atmış ancak değişen siyasi konjonktür, 1954 yılında bu planın Fransa Parlamentosu'nda reddedilmesiyle sonuçlanmıştır.

1960'lı yılların hemen başında yeni bir savunma örgütü kurma girişiminin de (Fouchet Planı) başarısızlıkla sonuçlanmasından sonra üye devletler, 1970 yılında siyasi işbirliği hakkındaki Davignon raporunu kabul etmişler böylece uluslararası sorunların çözümünde tek bir ses olarak davranma kararı almışlardır. Böylece Avrupa siyasi işbirliği konusunda önemli bir adım atılmış ve bu girişim, dış politika konusunda Avrupa bütünleşme süreci içinde göreceğimiz siyasi bütünleşme hareketlerinin de çekirdeğini oluşturmuştur.

Davignon raporu sonucu oluşturulan Avrupa Siyasi İşbirliği, topluluk kurucu antlaşmalarında yer almadığı için uygulamada üye devletler arasında sorunlara yol açmış, işbirliğinin etkili işleyişini engellemiştir. Özellikle 1980'li yıllarda meydana gelen Afganistan ve İran olayları, siyasi işbirliğinin kurucu antlaşmalar içinde yer alma ihtiyacını önemli ölçüde artırmıştır. Bu sorun ancak 1987 tarihli Avrupa Tek Senedi ile çözüme kavuşabilmiştir. Kurucu antlaşmalara önemli değişiklik ve düzenlemeler de getiren Tek Senet'in 30. maddesi, Avrupa Siyasi İşbirliği'ne hukuki ve kurumsal bir kimlik kazandırmıştır. Bu aşama, Avrupa siyasi bütünleşme süreci için önemli bir adım olarak kabul edilmektedir.

Ancak belki Avrupa siyasi bütünleşme süreci içindeki en önemli gelişme, 1993 yılında yürürlüğe giren Avrupa Birliği (Maastricht) Antlaşması'dır. Bu antlaşmayı oluşturan temel direklerden biri, Ortak Dış ve Güvenlik Politikası'dır. Bu po-

litikanın amaçları arasında; birliğin ortak değerleri ve temel çıkarlarını korumak, birliğin ve üye ülkelerin güvenliğini sağlamak ve güçlendirmek, uluslararası antlaşmalara bağlı kalarak barışı korumak ve uluslararası güvenliği artırmak ile uluslararası işbirliğini geliştirmek gösterilebilir.

Ancak, Maastricht Antlaşması'nın imzalanmasından sonra, Bosna ve Kosovo'da ortaya çıkan çatışmalar, ODGP'yi zayıflatmış, Avrupa'nın askeri ve siyasi alanda ortak karar alma ve uygulama gücü etkisiz kaldığı için bu sorunlar NATO'nun ya da daha doğru bir deyimle ABD'nin müdahalesi ile durdurulabilmiştir. Böylece Avrupa'nın merkezinde meydana gelen ve Avrupa'lı güçler tarafından çözülemeyen anlaşmazlıklar, etkili bir Avrupa savunma gücünün gerekliliği konusundaki tartışmalara hız vermiştir.

1997 yılında imzalanan ve 1999 yılında yürürlüğe giren Amsterdam Antlaşması, kriz yönetimi ile ilgili bazı yenilikleri AB Antlaşması'na eklemiş, böylece Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası (AGSP)'nin gelişmesi için olumlu bir zemin hazırlamıştır. Amsterdam'da anlaşmaya varılan nitelikli oy yöntemiyle karar alma konusu da siyasi işbirliği alanında atılacak yeni adımlara kolaylık sağlamıştır.

Amsterdam'da alınan kararlara ek olarak 1998 yılının Aralık ayında St. Malo'da yapılan zirvede İngiltere ve Fransa "güvenilir askeri güçler tarafından desteklenmiş özerk hareket kapasitesi"nin gerekliliği konusunda anlaşmaya varmışlar, böylece savunma ve güvenlik projesi bir adım daha ileriye götürülerek, Avrupa Güvenlik ve Savunma Kimliği (AGSK) oluşturulmuştur.

St. Malo'da alınan kararlar çerçevesinde, 1999 Haziran ayında Köln'de gerçekleşen zirve sonucunda, bağımsız bir Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası'nın hayata geçirilmesine karar verilmiş, böylece ortak bir savunma stratejisi konusunda fikir birliği sağlanmıştır. Burada amaç, kriz yönetimi konusunu geliştirerek ortaya çıkabilecek askeri sorunları çözmek için birlikte hareket etme kabiliyetini güçlendirmektir.

2000 yılındaki Nice Zirvesi'nde, AB Antlaşması'nda önemli değişiklikler yapma kararı ile, güçlendirilmiş işbirliğinin kapsamının Ortak Dış ve Güvenlik Politikası'nı da içine alacak şekilde genişletilmesi fikri benimsenmiştir. 2003 yılında yürürlüğe giren Nice Antlaşması'nda, atıl durumda bulunan ve 2000 tarihinde Marsilya Beyannamesi'nde AB'ye katılması fikri benimsenen Batı Avrupa Birliği'nin AB ile arasındaki hükümler kaldırılmıştır.

Söz konusu gelişmeler, Ortak Dış ve Güvenlik Politikası'nın ileriki dönemlerde yeni düzenlemelerle daha da ileri götürüleceğini ve Türkiye'nin de müzakere süreci içinde bu düzenlemelere uyum sağlama konusunda çaba sarfetmesi gerektiğini göstermektedir.

Müzakerelerin İşleyişi

Müzakere Çerçeve Belgesi'nin üçüncü bölümü, müzakerelerin üye devletler ile Türkiye arasında hangi yollarla yapılacağını belirtmektedir. Buna göre, "müzakerelerin esası bir tarafa tüm üye devletler, diğer tarafa aday ülkenin yer alacağı Hükümetlerarası Konferans'ta ele alınacaktır". Ayrıca, "müzakereler için müktesebat, her biri belli bir siyasi alanı ilgilendiren bir takım fasıllara bölünecektir". Söz konusu fasıllar, malların serbest dolaşımından, vergilendirmeye; hukuki ve temel haklardan, eğitim ve kültüre kadar 35 konu başlığından oluşmaktadır.

Müzakere edilecek söz konusu 35 konu başlığından biri de "Dış Politika, Güvenlik ve Savunma Politikası" adını taşımaktadır. Bu müktesebat, Avrupa Birliği'nin ODGP kapsamındaki hukuki tasarruflara ve dolaylı olarak hukuken bağlayıcı uluslararası anlaşmalara dayanmaktadır. Bu müktesebat aynı zamanda ODGP çerçevesindeki siyasi diyalogu sürdürmek, AB beyanları ile uyum içinde olmak ve gerektiğinde yaptırım ve kısıtlayıcı tedbirler uygulamak için yapılan siyasi bildirimleri ve anlaşmaları da içine almaktadır.

Müzakere sürecinde tüm konu başlıklarının görüşülmesi tamamlandıktan sonra Komisyon, Taslak Katılım Antlaşması'nı hazırlayacaktır. Antlaşmaya son şekli Hükümetlerarası Konferans'ta verilecek, antlaşma, Avrupa Parlamentosu (AP) ve AB Konseyi'nce onaylandıktan sonra üye ülkeler ve ilgili aday ülke yani Türkiye tarafından imzalanacaktır. Üyelik ise Katılım Antlaşması'nın tüm taraflarca onaylanmasından sonra hayata geçirilecektir.

Genel olarak incelendiğinde, Avrupa Birliği ile aday ülke arasındaki müzakerelerin iki seviyede yürütüldüğü görülmektedir. Önce üye ve aday ülkelere bakanların katılımıyla yapılan hükümetlerarası toplantılarda temel pozisyonlar ve stratejiler ortaya koyulmakta ve siyasi konular ele alınmaktadır. Teknik düzeyde yürütülen esas müzakereler ise üye ülkelerin AB daimi temsilcileri ve aday ülke baş müzakerecisi başkanlığındaki heyetler arasında yapılmaktadır.

Avrupa Birliği ile Türkiye arasında 3 Ekim 2005 tarihinde başlayan ve en az 10 yıl sürmesi beklenen müzakerelerin son derece zorlu olacağını ve uluslararası siyasi arenada önemli gündem maddeleri oluşturacağını söylemek yanlış olmayacaktır.

Prof. Dr. Yılmaz Aliefendioğlu
Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi

HÜKÜMET SİSTEMLERİ

Giriş

Temsili demokrasilerde, yönetim biçimi yönünden yasama ile yürütme arasındaki dengenin ya da ağırlığın yer değiştirmesi suretiyle değişik hükümet sistemleri oluşmaktadır. Hükümet sistemleri genelde dört ana başlık altında toplanır:

Meclis Hükümeti Sistemi¹

Bu sistem, yasama ve yürütme yetkilerinin mecliste toplanması, yürütme organının yasamanın emir ve isteklerine bağlı olması esasları ile güçler (kuvvetler) birliğine ve halka ya da genel iradeye ait olan egemenliğin bölünmezliği ilkesine dayanır.

Bu sistemde meclis, yasama ve yürütme yetkisini kullanır ve aynı zamanda devletin birliğini de temsil eder. Bu modelde, ayrıca devlet başkanı yoktur, çoğunlukla, meclis başkanı ya da meclis içinden görevlendirilen kişi, devlet başkanlığı görevini de yürütür. Meclis, yürütme görevini, tek kişi yerine, kendi içinden seçeceği bir kurula verir. Bu kurul üyeleri meclis içinden seçimle oluşturulur. Meclis, kurul üyelerini tek tek ya da toptan görevden uzaklaştırabilir. Yürütme, kendisine özgü irade kullanamaz; meclisce belirlenen politikanın uygulayıcısıdır. İlk örneği 1792'de Fransa'da görülen konvansiyonel rejimdir. Fransa'da 1793 Anayasası da meclis hükümeti sistemini öngörmekte idi. Meclis hükümeti anlayışı, kuramsal açıdan J.J. Rousseau'nun toplum sözleşmesi ve genel iradenin bölünmezliği anlayışına dayanmaktadır. Rousseau'ya göre, genel iradeye ait olan egemenlik bölünemeyeceğine göre, egemenliğin temsi-

li de bölünemez. Yasama yetkisi, bütünüyle, üyeleri genel irade tarafından emredici vekalet² ilişkisine göre görevlendirilen vekillerden oluşan mecliste toplanmalıdır. Yürütmenin görevi yasama organınca çıkarılan yasaları meclisten aldığı yetkiyle ve onun adına kullanmaktadır. Bu sistemde, yürütme, yasama organının bir görevlisidir³.

Meclis hükümeti sisteminin 1874 tarihinden beri başarıyla kullanıldığı tek ülke İsviçre'dir⁴...

Türkiye'de Kurtuluş Savaşı koşulları arasında hazırlanarak yürürlüğe sokulan 1921 Anayasası, meclis hükümeti sistemini öngörmekteydi. Bu Anayasaya göre, egemenlik kayıtsız koşulsuz ulusa aittir. İdare usulü, halkın geleceğini bizzat ve doğrudan ve eylemli olarak idare etmesi esasına dayanır (m.1)⁵, Yürütme gücü ve yasama yetkisi ulusun yegâne ve gerçek temsilcisi olan Büyük Millet Meclisinde meydana çıkar (tecelli eder) ve toplanır (m.2). Türkiye Devleti, Büyük Millet Meclisi tarafından idare olunur ve hükümeti, "Büyük Millet Meclisi Hükümeti" ünvanını taşır(m.3). Büyük Millet Meclisi başkanı, aynı zamanda, bakanlar kurulunun da başkanıdır (m. 9)

1924 Anayasası da, iki başlı, sorumsuz Cumhurbaşkanı ile TBMM'ye karşı siyasal sorumluluğu olan ayrı bir yürütme organını (Bakanlar Kurulu'nu) öngörmesine karşın, yasama yetkisi ve yürütme erkinin BMM'de belirmesi ve onda toplanması nedeniyle meclis hükümeti özelliği ağır basan bir sisteme dayandığı söylenebilir.

¹ Bkz. Teziç Erdoğan, Anayasa Hukuku, Beta 1991 yayını, İkinci bası, S.400

² Emredici vekâlet halk egemenliği ve doğrudan demokrasi anlayışına dayanır. Emredici vekâlet, daha çok, özel hukuktaki vekâlet ilişkisine benzer. Seçilenler, kendilerini seçenlerin vekili durumundadırlar, onlar tarafından denetlenirler ve onların istekleri doğrultusunda oy kullanırlar. Vekiller, kendilerine ait kişisel düşüncelerini savunamazlar, seçenlerin görüşleri doğrultusunda oy kullanırlar. Görevleri, kendisine vekâlet veren seçmenlerin görüşlerini yansıtmaktır. Vekiller, seçmenlerin vekili sayılırlar; seçmenler, seçtikleri vekilleri her zaman azledebilirler.

³ Bkz. Teziç, a.g.e. 1986, S.411

⁴ İsviçre Anayasasına göre, Ulusal Meclis ve Devletler (Kantonlar) Meclisinden oluşan Federal Meclis, yürütme görevini yerine getirecek, Federal Konsey Üyelerini (7 üye) dört yıl için seçer, Federal Meclisce bunlar arasından biri Federal Konsey Başkanlığına biri de başkan yardımcılığına bir yıl için seçilirler. Federal Konsey Başkanı aynı zamanda devlet başkanı görevini yürütür.

⁵ "Madde 1- Hakimiyet bilâ kaydú şart miletindir. İdare usulü halkın mukadderatını bizzat ve bilfiil idare etmesi esasına müstenittir."⁶

Başkanlık Sistemi

Bu sistemde, bakanlar, parlamentoya karşı sorumlu değildir; çoğunlukla, devlet ve hükümet başkanlığı aynı kişi tarafından temsil edilir. Sistem, erkler arasında sert ayrılığa dayanır. Bu sistemde yasama, yürütme ve yargı yapısal ve işlevsel yönden birbirlerinden bağımsız ve ayrı durumdadır.

Kuvvetler ayrılığı ilkesi, yasama, yürütme ve yargının ayrı seçimlerle göreve gelmelerini ve birbirlerine bağlı olmamalarını gerektirir. Bu sistemde, başkan ve yasama organı halk tarafından; ancak ayrı seçimlerle seçilir. Güçler arasındaki ilişki, denetim ve denge (check and blance) esasına dayanır.

Organlar arasındaki işlevsel bağımsızlık, her organın kendi faaliyet alanında kalmasıyla gerçekleşir. Parlamento yasa yapar, soruşturma sistemi ile hükümeti sürekli denetler; ancak yasaların uygulanmasına karışmaz. Yürütme, yasaları uygular; ancak yasaların yapımına katılmaz. Yargı, yargılama etkinliğiyle yetinir.

Bu sistemde yürütme, yasamayı feshedemez, yasama organı da güvensizlik oyuyla hükümeti düşüremez. Organlardan biri, ötekini etkileme aracına sahip değildir. Yürütme başkanın kişiliğinde tek başlıdır, (monist karakterlidir). Başkan, sekreteryasını (bakanlarını) atamak suretiyle oluşturur⁶. Başkanın sekreterleri, parlamento üyesi değildir ve meclislerdeki görüşmelere de katılmaz.

Başkan, doğrudan halk tarafından seçildiğinden gücünü halktan alır. Başkanın parlamentoya karşı siyasal sorumluluğu bulunmamaktadır. Cezaî sorumluluğu, kişisel suçlama (impeachment) ile sınırlıdır⁷.

Başkanlık sisteminin başarıyla uygulandığı tek ülke, Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'dir. ABD'de, siyasal partilerin serbest olmaları (disiplinli parti olmamaları) ve uygulamada Kongre'de (parlamentoda) komisyonlar aracılığıyla yasamayla yürütmenin işbirliğine gidebilmeleri sistemin başarılı olmasını sağlayan temel etkenlerdir⁸.

ABD'de, senato ve temsilciler meclisinden oluşan kongre, yasama işlevinde başkan karşısında bağımsızdır. Bütçe yapmak, vergi koymak kongrenin yetkisindedir. Başkan kongreyi feshedemez. Başkan ve sekreterler Kongre toplantılarına katılamaz. Yasa önerme yetkisi, kongre üyelerine aittir. Başkan kongrenin toplanmasına ya da sona ermesine karışmaz; ancak olağanüstü durumlarda kongreyi toplantıya çağırabilir. Başkanın, sekreterleryasına (bakanlıklarına), yüksek mahkemeye ve üst düzey yönetim kadrolarına yapacağı atamalar, senatonun onayıyla gerçekleşir. Başkanın imzaladığı uluslararası sözleşmelerin, uygulama antlaşmaları (executive agreement) hariç, yürürlüğe girebilmesi senatonun bu sözleşmeleri 2/3 çoğunlukla kabul etmesine bağlıdır. Kongre, soruşturma sistemi ile yürütmeyi sürekli kontrol eder (Check and Balance)

Yürütme görevini yerine getiren başkan da, kongre karşısında bağımsızdır, kongreden güvenoyu almasına ihtiyacı yoktur. Sekreterler kongreye değil başkana karşı sorumludur. Başkanın, kongre karşısında en önemli silahı veto yetkisidir. Kongrenin iki meclisi tarafından kabul edilen yasanın, yürürlüğe girebilmesi başkanın onayına bağlıdır. Başkanın 10 gün içerisinde onaylamayarak geri gönderdiği yasanın yürürlüğe girebilmesi, her iki meclise üçte iki oy çoğunluğu ile kabul edilmesi koşuluna bağlıdır. Başkanın, zaman zaman kongreye verdiği rapor ve mesajlar başkanla kongre arasında uyum sağlamada yardımcı olur.

Yarı Başkanlık

Maurice Duverger'in yaratıcısı olduğu bu yönetim biçimi⁹, parlamenter rejim ile başkanlık arasında ayrı bir sistem olarak gözükmemektedir. Bu sistemin özellikleri:

- Halkın oyuyla seçilen ve özel yetkilerle donatılmış bir devlet başkanının olması;
- Hükümetin, parlamento önünde siyasal sorumluluğunun bulunması

Fransa'da Beşinci Cumhuriyet Anayasası'na göre; yönetme ve politikayı belirleme yetkisi başbakanın başkanlığındaki bakan-

⁶ Onar Erdal, 2001 TBB Uluslararası Kongrede sunulan bildiri

⁷ Senato, Başkanı, Temsilciler Meclisince suçlanması üzerine, 2/3 çoğunlukla görevden alabilir.

⁸ Bkz. Kaboğlu Ö. İbrahim, Anayasa Hukuku Dersleri, İkinci Baskı, Legal 2006 yayını, S.120-125

⁹ Bockel Alain, 2001 TBB Uluslararası Kongrede sunulan Bildiriden

lar kuruluna aittir. Hükümet, parlamentonun güvenini taşıdığı sürece iktidarda kalabilir ¹⁰.

Cumhurbaşkanı, anayasanın, ulusun çıkarlarının ve üstün değerlerinin “koruyucusu”; devletin sürekliliğini kamusal yetkilerin düzenli işlemlerini sağlamakla görevli “hakem”; ve ülkenin temel çıkarlarının, bağımsızlığının ve toprak bütünlüğünün “kefili” dir (m.5)

Cumhurbaşkanı bu sıfatlarla, ülke savunması ya da uluslararası ilişkiler yönünden hükümeti yönlendirebilir; gerektiğinde hükümeti görevden uzaklaştırabilir; parlamentonun çıkardığı yasaya anayasaya aykırılık yönünden karşı çıkabilir; durum gerektiriyorsa parlamentonun feshini isteyebilir. Başkan, ülkenin temel çıkarlarının tehdit altında bulunduğu karar verirse bu tür ciddi müdahalelere başvurabilir ¹¹.

Cumhurbaşkanı bu yetkilerini, ülkenin temel çıkarları tehdit altında bulunduğu kullanır.

Yarı başkanlık rejimi, Fransa dışında, farklı biçimlerde de olsa, Finlandiya, İrlanda, İzlanda, Avusturya, Portekiz ve Rusya Federasyonu’nda uygulanmaktadır. Bu gruba, halen yürürlükte olmayan Alman Weimar Anayasası da eklenebilir. .

Fransız örneğinde, parlamento çoğunluğu cumhurbaşkanının partisinden ise, başkan çok güçlü olmakta; parlamento çoğunluğu, karşı partiden oluştuğunda rejim, parlamenter sisteme dönüşmektedir.

Yarı başkanlık rejiminin en önemli özelliği, uygulandığı ülkelerde parlamenter sisteme göre daha fazla istikrar getirmesidir.

Parlamenter Sistem

Parlamenter sistem, yürütmenin, yasamanın içinden çıktığı, yürütme ile yasama arasında ilişkinin yumuşak güçler ayrılığı, denge ve işbirliği esasına dayandığı bir yönetim biçimidir. Bu sistemde, yürütme iki başlıdır. Devlet başkanı, yürütmenin, sorumsuz başını; başbakan ise, yürütmenin sorumlu öteki başını temsil eder.

Başbakan, bakanlar kurulunun başkanı olarak bakanlıklar arasında işbirliğini sağlamak ve hükümetin genel siyasetinin yürütülmesini gözetmekle görevlidir. Bakanlar kurulu, bu siyasetin yürütülmesinden başbakanla birlikte sorumludur.

Parlamenter sistemde, yasama ile yürütme arasında işbirliği ve karşılıklı etkileşim işlevsel ve yapısal olmak üzere iki bölümlüdür.

İşlevsel açıdan işbirliği özellikle yasaların yapılmasında gözlenir. Yasalar, çoğunlukla, bakanlar kurulu tarafından yürütmenin bir işlemi olarak ortaya çıkar, meclislerde komisyonlarda yürütme elemanları ya da temsilcilerinin katılımlarıyla tartışılır, Genel kurulda ilgili bakan, açıklaması ve yasa tasarısını savunması ile katkı sağlar. Yasayı parlamento yapar; ancak yürütülmesi, yürütme yoluyla sağlanır.

Yapısal açıdan işbirliği ise, yürütmenin sorumsuz başı olan devlet başkanı, parlamento tarafından seçilirken; başbakan ve bakanlar, genelde parlamento içinden çıkar.

Parlamenter sistem, ayn zamanda, yürütme ile yasama arasında karşılıklı etkileşim esasına dayanır. Parlamento, sahip olduğu, soru, genel görüşme, meclis araştırması, gensoru ve meclis soruşturması araçları ile yürütmeyi denetler ve gerekli görürse güvensizlik oyu vererek hükümeti düşürebilir. Buna karşılık yürütme de, kimi koşullarla parlamentonun feshine gidebilir. Kimi ülkelerde, örneğin Almanya ve İspanya Anayasalarında, hükümetlerin “istikrarı” açısından “kurucu güvensizlik oyu” öngörülmüştür. Kurucu güvensizlik oyu uygulamasında muhalefetin, güvensizlik oyuyla hükümeti düşürebilmesi, hükümeti kuracak yeni başbakanın kim olacağını da göstermesi koşuluna bağlıdır.

Parlamenter sistemlerde, yürütme iki başlı görünümde olmasına karşın, cumhurbaşkanının yetkisi, genelde, devletin birliğini ve bütünlüğünü temsil ve iktidar ile muhalefet arasında yansız bir hakem konumunda bulunmakla sınırlıdır. Cumhurbaşkanı, etkin politikanın dışındadır ve sorumsuzdur. Meclise karşı siyasal sorumluluk bakanlar kuruluna aittir. Yürütmenin işlemleri nedeniyle sorumluluk taşıyan ve etkin politikanın

¹⁰ İbid

¹¹ İbid

içinde olan yürütmenin öteki başı durumundaki başbakandır. Yürütme, bu yönüyle, başbakanın kişiliğinde monist karakterlidir.

Bu sistemde devlet başkanı, sorumsuz olması nedeniyle, anayasaca kendisine tanınan yetkileri, kural olarak, bakanlar kuruluyla birlikte kullanır. Parlamenter sistemde devlet başkanına düşen en önemli görev, yasamayla yürütme arasında bir uyumsuzluk ortaya çıktığında “hakem” rolünü oynamasıdır. Bu sıfatla, koşullar oluştuğunda parlamentonun feshinde etkin rol oynar.

1982 Anayasası, esasta parlamenter sistemi öngörmesine karşın cumhurbaşkanına, yasamayla, yürütmeye ve yargı ile ilgili konularda bir hayli geniş yetkiler vermiştir. Sistem, bu yönüyle, parlamenter sistemden yarı başkanlığa doğru kayma izlenimi vermektedir.

Parlamenter Sistemin Ortaya Çıkışı

İlk olarak XVI. yüzyılda İngiltere’de Avam Kamarası ve Lordlar Kamarasının birbirlerinden ayrılmasını takiben 1688 Devrimi’yle, kabinenin ortaya çıkması ve parlamentonun yürütmeyi denetleyen organ durumuna gelmesi, parlamenter sistem uygulaması yönündeki ilk adımdır. XVIII. yüzyıl İngilteresinde, halkı temsil eden parlamentonun, mutlak monarşi ve hükümdar karşında güçlenmesi olgusu, yasama yetkisiyle donanmasının ve hükümeti denetler duruma gelmesinin sonucudur. Böylece, parlamenter sistem belirginleşmeye başlamıştır. Parlamenter sistemlerin, bugünkü anlamda işleyişleri, XIX. yüzyılda siyasal partilerin kurulması ile gerçekleşmiştir. XIX. ve XX. yüzyıllar, parlamenter sistemin, bir yönetim biçimi olarak, öncelikle Avrupa’da ve tüm öteki ülkelerde yaygın bir uygulama bulduğu dönemdir. Avrupa’da, XX. yüzyılın başlarında, 1919 Weimar, 1949 Bonn ve 1958 Fransa Beşinci Cumhuriyet, 1976 Portekiz, 1974 Yunan ve 1987 Finlandiya Anayasası’nda, yapılan değişikliklerle, hükümet istikrarsızlıklarını önlemek ve yürütmeyi daha güçlendirmek için parlamenter rejimden, yarı başkanlık sistemine doğru bir kayma olgusunun benimsendiği gözlenmektedir. (Parlamenterizmin ussallaştırılması)¹².

Türkiye’de Parlamenter Sistem

1876 Tarihli Kanun-ı Esasi, parlamentolu bir rejimi öngörmesine karşın, yürütmenin yasama organına karşı sorumlu olması ve padişahın yasama ve yürütme karşısında çok güçlü konumda bulunması nedeniyle, parlamenter bir sistemin işlerliğinden söz edilemez.

Kanun-ı Esasi’nin Padişah tarafından yeniden yürürlüğe sokulduğu 24 Temmuz 1908 tarihli İkinci Meşrutiyet’le başlayan ve 21 Aralık 1918’de sona eren dönem, parlamenter sistemin işlerlik kazandığı bir zaman dilimidir. İkinci Meşrutiyet’in ilanını takiben yapılan seçimler sonucunda Meclis-i Mebusan’ın toplanması, parlamenter meşruti sistemin başlangıcı olmuştur. 31 Mart Olayını takiben Kanun-ı Esasi’de 1909 yılında yapılan önemli değişikliklerle, padişahın otoritesi frenlendi, kişi özgürlükleri ve dokunulmazlığı daha güvenceli duruma getirildi, padişahın meclisi fesih yetkisi kaldırıldı, basın yasa dahilinde sebest kılındı, sansür kaldırıldı, Heyet-i Vükelâ (Bakanlar Kurulu) meclise karşı sorumlu tutuldu. Padişahın iznine gerek kalmaksızın meclis üyelerine yasa önermek hakkı tanındı. Meclisin feshi güçleştirildi. Meclisin yetkileri padişah karşısında güçlendirildi. Hükümetin meclisten güven oyu isteme teamülü yerleşti; ancak sistemin, parlamenter düzen içinde işleyişi ancak yedi yıl sürebildi. Parti kavgaları ve Balkan Savaşı nedeniyle rejimin parlamenter meşruti niteliği zarar gördü. İktidardaki siyasi parti meclisteki çoğunluğuna dayanarak yasama-yürütme arasındaki dengenin bozulmasını ve yürütmenin güçlenmesini sağladı.

İkinci Meşrutiyet, çok partili sistemi ve yumuşak kuvvetler ayrılığı ilkesini öngören parlamenter sistemi benimsemişti; ancak özgürlük mücadelesinin öncüsü sayılan İttihat ve Terakki Partisi’nin, toplumda kazandığı saygınlığı mutlak bir otoriteye dönüştürmesi ve son olarak 1913 yılında Bab-ı Ali baskını sonucunda yürütme organını ele geçirmesi, siyasal iktidarın tek parti elinde kalması sonucunu doğurdu.

1921 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanunu, kuvvetler birliğini ve meclis hükümeti sistemini öngörmesi nedeniyle parlamenter sisteme örnek gösterilemez.

¹² Finlandiya, Portekiz ve Yunan Anayasalarında daha sonra yapılan değişikliklerle yarı başkanlık rejiminden klasik parlamenter sisteme doğru dönüş yapılmıştır..

1924 Anayasası'nın (Teşkilatı Esasiye Kanunu)'nun, yasama yetkisinin ve yürütme erkinin, Büyük Millet Meclisi'nde belirmesini ve onda toplanmasını; meclisin yasama yetkisini bizzat; yürütme yetkisini, kendi seçtiği cumhurbaşkanı ve onun tayin edeceği bakanlar kurulu eliyle kullanmasını öngörmesi nedenleriyle meclis hükümetiyle parlamenter sistem arasında kendisine özgü bir modeli benimsediğini söyleyebiliriz.

1961 ve 1982 Anayasalarının yasama organının serbest seçimle oluşmasını ve yumuşak kuvvetler ayırımı öngörmeleri ve yürütmenin yasama organınca denetimine uygun araçları içermeleri nedenleriyle esasta parlamenter sistemi öngördükleri söylenebilir.

Parlamenter Sistemde Yürütme

Yürütme, hukuk yaratma işlevini yüklenen yasanın yaptığı yasaları uygulama, ülkede izlenecek genel politikayı belirleme ve gerçekleştirme faaliyetidir. Yürütme yetkisinin tek kişide toplandığı rejimlerde başta, kral, imparator, diktatör ya da halkın oylarıyla seçilmiş başkan bulunur. Parlamenter sistemle yönetilen ülkelerde yürütme (Türkiye dahil), bir kanadı sorumsuz devlet başkanı, öteki kanadı ise parlamentoya karşı sorumlu bakanlar kurulu olmak üzere iki başlıdır. Bakanlar kurulu, çoğunlukla devlet başkanı tarafından atanır; ancak parlamentoya karşı siyasal sorumluluk taşır. Çağımızda, artan ekonomik ve sosyal sorunlar karşısında yasama işlevinin ağır işlemesi, parlamento karşısında yürütmenin ağırlığının artma-

sı, yasanın rolünün azalması olgusunu doğurmuştur. Bu durum, güçler ayrılığından, güçler birliğine doğru bir dönüşümü göstermektedir. Bu süreçte yasama organının işlevi, giderek, hükümetçe ya da siyasi parti başkanlarınca kapalı kapılar ardında alınan kararları meşrulaştırmaya ya da yasallık kazandırmaya dönüşmektedir.

Parlamenter Sistemin Eleştirisi ve Sonuç

XX. yüzyıl, parlamenter sistemin etkinliğinin sönüşe geçtiği dönemdir. Bunun en önemli nedeni, karşıt siyasi parti üleriyle toplanan ve ağır çalışan meclislerin, ülkenin ekonomik, kültürel, toplumsal ve siyasal sorunlarına çözüm üretmede yetersiz kalması ve zaman zaman tıkanmasıdır.

İktidar parti liderlerinin, parti gruplarını denetimlerinde tutmaları, ülkelerin dış güvenlik ya da yayılma politikalarıyla ilgili askersel nitelikli kararların hızla ve yürütme tarafından alınmasının gerekmesi meclislerin yürütme karşısında güçsüzleşmesi olgusunu doğurmuştur. Bu durum ve gelişen parti liderleri egemenliği, parlamentoları, büyük oranda, yürütmeyi denetleme işlevini yerine getiremez duruma düşürmüştür. Sonuçta, yarı başkanlık sistemleri ortaya çıkmıştır (1958 Fransız Anayasası modeli)

Prof. Dr. Üstün Dikeç
Çankaya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

2006 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ

I. Genel Bilgiler

17 Ekim 2005 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulan ve gerçekleştirilen yasama süreci sonucunda kabul edilen 2006 yılı merkezi yönetim bütçesi ile ülkemizde yeni bir anlayışla ilk defa çok yıllık bütçe uygulamasına geçilmiştir. Çok yıllık bütçe ile bir yandan mali disiplin anlayışını geniş bir döneme yaymak diğer yandan da toplumun ve kurumların gelecekle ilgili daha sağlıklı kararlar almalarına olanak sağlamak için izlenecek maliye politikası ile olası belirsizlikler giderilmeye çalışılmaktadır.

2006 mali yılı bütçesini değerlendirebilmek için, bu yeni bütçe uygulamasına ortam sağlayan yasal milli düzenlemeleri; yani 1050 Sayılı Genel Muhasebe Kanunu yerine geçen 10.12.2003 tarihinde kabul edilen 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun getirdiği yenilikleri öncelikle incelemek gerekir. Bu kanun ile :

- Kamu maliyesinde saydamlık ve hesap verilebilirlik ön plana geçirilmiş,
- Stratejik planlama ve performansı esas alan çok yıllık bütçeye geçiş sağlanmış,
- Bütçe kapsamı genişletilmiş (52 genel bütçeli kurum $\pm$ 82 özel bütçeli kurum $\pm$ 8 düzenleyici ve denetleyici kuruluş),
- Avrupa Birliği standartlarına uygun iç kontrol ve denetim sistemlerine geçilmiş (Uluslararası standart EU-ESA'95),
- Mali yönetim alanında kamu idaresinin inisiyatifleri genişletilmiştir.

Belirtilen hususlardan birincisi ile katılımı artırarak toplum desteği sağlanmak istenmekte ve idareler arasında yeterli işbirliği ve eşgüdümün temini, ikincisi ile bütçenin hazırlanması ve uygulanması aşamalarında etkinliği artırarak mali disiplinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Bütçeye işlerlik kazandırmak için 5018 sayılı kanununun 16. maddesi ile çok yıllık bütçe uygulaması çerçevesinde, (a) orta vadeli program ve (b) orta vadeli plan uygulamasına başlan-

mıştır. Devlet Planlama Müsteşarlığı'nca hazırlanacak orta vadeli program makro politikaları, ilkeleri ve hedef ve gösterge niteliğindeki temel ekonomik büyüklükleri kapsamaktadır. Maliye Bakanlığı'nca hazırlanacak orta vadeli plan devletin gelir ve gider tahminlerini, borçlanma durumunu ve kamu kurumlarının ödenek teklif tavanlarını içerecektir. Orta vadeli program ve orta vadeli planla belirlenen sınırlamalar içinde genel ve özel bütçeli kurumlar kendi kurumsal önceliklerini saptayarak bütçelerini hazırlayacaklardır. Yapılan bu düzenlemeler sonucu bütçeleme süreci de aşağıda belirtildiği üzere altı aşamada gerçekleştirilecektir.

Bütçeleme Süreci:

- i. DPT tarafından orta vadeli programın hazırlanması,
- ii. Maliye Bakanlığı tarafından orta vadeli planın hazırlanması,
- iii. Hükümet tarafından ilgili yıl bütçe yasa tasarisının hazırlanması,
- iv. TBMM'ce bütçenin görüşülmesi ve kabulü,
- v. Bütçenin Cumhurbaşkanı tarafından onanması,
- vi. Bütçenin Resmi Gazete'de yayınlanması.

II. 2006 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesine İlişkin Temel Ekonomik Göstergeler

GSMH	539 870 milyar YTL
GSMH	380.6 milyar \$
GSYİH	541 832 milyar YTL
GSYİH	382.0 milyar \$

Büyüme oranı	yüzde 5.0
GSMH deflatörü	yüzde 6.0

ÜFE (ortalama)	yüzde 7.3
ÜFE (yıl sonu)	yüzde 5.3
TÜFE (ortalama)	yüzde 6.6
TÜFE (yıl sonu)	yüzde 5.3

İhracat (FOB)	79.0 milyar \$
İthalat (CIF)	124,4 milyar \$
Dış ticaret açığı	- 45.4 milyar \$

Cari işlemler dengesi	- 22.0 milyar \$
Faiz dışı fazla	yüzde 5

2006 yılı için hedeflenen temel ekonomik göstergelerin yıl içinde gerçekleştirilme şansı aşağıda belirtilen son yıllardaki olumlu gelişmelerden dolayı çok yüksek görülmektedir. Bu gelişmeler:

- Üretimdeki artışlar,
- İhracattaki artışlar,
- İç talepteki canlanma,
- Enflasyon oranının tek haneli rakamlara düşmesi,
- Faiz oranlarında görülen azalmalar,
- Bütçe açığının GSMH içindeki payının yüzde 2.5'e düşmesi.

Özellikle faiz oranlarındaki azalma eğilimi ve son yıllarda göze çarpan sapmalar göstermeyen döviz kurları nedeniyle YTL cinsinden devletin borçlanma maliyetlerinin düşmesi sonucu kamu tasarrufu artmış ve iç borçların GSMH içindeki payı 2006'da yüzde 50'lere düşmüştür; ancak belirtilen olumlu gelişmelere rağmen özellikle son bir yıldır petrol fiyatlarındaki artışların, bütçeye tahminen 7 milyar YTL'lik bir ek yük getireceği, enflasyon oranını yüzde 1.5 artıracığı ve GSMH'yi yüzde 1 düşüreceği hesaplanmaktadır.

III. 2006 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi

2006 yılı merkezi yönetim bütçesi analitik bütçeleme sınıflandırılmasına göre hazırlanan ilk bütçedir.

a. Kamu Giderleri:

Bir anlamda bütçe büyüklüğünü de yansıtan kamu giderleri, 2005 bütçesine göre yüzde 19.4 oranında bir artışla 174.3 milyar YTL olarak kabul edilmiştir. Kamu giderlerinin GSMH'ye oranı yüzde 32.3'tür. Bunun yüzde 97.6'sı olan 170.1 milyar YTL'si genel bütçeli kuruluşlara, geri kalan yüzde 2.4'ü özel bütçeli kuruluşlar ile düzenleyici ve denetleyici kuruluşlara ayrılmıştır. Özel bütçeli kuruluşlardan ağırlıklı olarak üni-

versitelere hazine yardımı yapılmaktadır. Öngörülen hazine yardımı 7.652 milyar YTL'dir.

Genel bütçeli kurumlar	170.148 milyar YTL
Özel bütçeli kurumlar	11.302 milyar YTL
Düzenleme ve denetleme kurumları	541 milyar YTL
Hazine yardımı	7.652 milyar YTL
Merkezi yönetim bütçesi	174.339 milyar YTL

Fonksiyonel sınıflandırma açısından bakıldığında, tabloda görüldüğü üzere en büyük pay (yüzde 41.6) genel kamu hizmetlerine ayrılmıştır. Bunu, büyüklük sırasına göre yüzde 14.2 ile sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri, yüzde 12.3 ile eğitim hizmetleri, yüzde 11.2 ile ekonomik işler ve hizmetleri ve yüzde 6.8 ile savunma hizmetleri izlemektedir.

Genel kamu hizmetleri	72.612 milyar YTL
Sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri	24.846 milyar YTL
Eğitim hizmetleri	21.552 milyar YTL
Ekonomik işler ve hizmetleri	19.557 milyar YTL
Savunma hizmetleri	11.953 milyar YTL
Kamu düzeni ve güvenlik hizmetleri	10.199 milyar YTL
Sağlık hizmetleri	8.134 milyar YTL
İskan ve toplum refahı hizmetleri	2.758 milyar YTL
Dinlenme kültür ve din hizmetleri	2.599 milyar YTL

Ekonomik sınıflandırmaya göre en büyük pay yüzde 28.2 ile cari transferlere ayrılmıştır. Bunu yüzde 26.5 ile faiz giderleri, yüzde 20.6 ile personel giderleri ve yüzde 10.2 ile mal ve hizmet alım giderleri izlemektedir. Kalkınmaya en büyük katkıyı sağlayan yatırım harcamalarına; yani bütçedeki ismiyle sermaye giderlerine 12.451 milyar YTL ayrılmıştır. Yatırımların bütçe içindeki payı yüzde 7.1'dir. Yatırım tertiplerine ayrılan aktarmalarla bu rakamın tahminen 15 milyar YTL'ye ulaşacağı öngörülmektedir.

Cari transferler	49.136 milyar YTL
Faiz giderleri	46.260 milyar YTL
Personel giderleri	36.009 milyar YTL
Mal ve hizmet alım giderleri	17.721 milyar YTL
Sermaye gideri	12.451 milyar YTL
Borç verme	4.252 milyar YTL
Sosyal güvenlik dev. primumu giderleri	4.974 milyar YTL
Sermaye transferi	1.833 milyar YTL
Yedek ödenek	1.700 milyar YTL
TOPLAM	174.339 milyar YTL

Önceki yıllarda olduğu gibi, faiz giderleri ve personel giderleri birlikte bütçenin yüzde 47.1'ini oluşturmaktadır.

b. Kamu Gelirleri:

2006 yılı için genel bütçeli kuruluşlar için önerilen toplam gelir 171.250 milyar YTL olup bundan 14.400 milyar YTL ret ve iadelerden düşüldükten sonra net bütçe geliri 156.850 milyar YTL'dir. Ret ve iadelerin 14.250 milyar YTL'si vergi iadeleri, 150 milyon YTL'si vergi dışı iadelerdir.

Vergi gelirleri	146.149 milyar YTL
Vergi dışı gelirler	22.155 milyar YTL
Sermaye gelirleri	2.272 milyar YTL
Alınan bağış veyardımlar	374 milyar YTL
TOPLAM	171.250 milyar YTL
Ret ve iadeler (-)	14.400 milyar YTL
NET BÜTÇE GELİRİ	156.850 milyar YTL

Özel bütçeli kuruluşlar için 10.615 milyar YTL ve düzenleyici ve denetleyici kuruluşlar için 541 milyon YTL gelir tahmin edilmektedir. Bununla birlikte merkeze yönetim bütçesi 182.406 milyar YTL'ye ulaşmaktadır. Bu rakamdan ret ve iadeler (14.400 milyar YTL) ve mahalli idarelere (11.180 milyar YTL) ve fonlara (2.939 milyar YTL) yapılan gelir transferi düşüldükten sonraki toplam net gelir 153.867 milyar YTL'dir.

Vergi gelirleri incelendiğinde, gelir üzerinden alınan vergilerin (gelir vergisi ve kurumlar vergisi) vergi gelirleri içindeki payı yüzde 29.98 ve toplam bütçe gelirleri içindeki payı yüzde 27.94'tür. Buna karşın harcamalar üzerinden alınan vergilerin (dahilde alınan katma değer vergisi, ithalatta alınan katma değer vergisi ve özel tüketim vergisi) vergi gelirleri içindeki payı yüzde 57.63 ve toplam bütçe gelirleri içindeki payı yüzde 53.70'dir.

c. Bütçe Açığı :

Bütçe açığı 17.489 milyar YTL'dir. Açığın GSMH içindeki payı yüzde 3.24'tür. Faiz giderlerindeki düşmeler nedeniyle bütçe açığı azalmaktadır.

IV. Genel Değerlendirme

Yukarıda ana hatları ile belirtilen bütçe rakamlarını dikkate alarak 2006 yılı merkezi yönetim bütçesini gözlenen olumsuzluklar ve bütçenin başarı koşulları olmak üzere iki açıdan değerlendirmeye yönelik saptamalar yapılabilir.

a. 2006 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesinde Saptanan Olumsuzluklar:

- Yatırımlardaki artışın az olması,
- Sosyal güvenlik açığının giderek artması (2006 yılı başlarında sosyal güvenlik reform yapılamaması durumunda açık bütçede önemli bir yük oluşturacaktır; çünkü, reformlar geciktikçe maliyet artacak bu da daha fazla tasarruf ya da dolaylı vergilerdeki artışı tetikleyecektir.)
- Eğitim ve sağlık gibi beşeri sermaye yatırımlarının hala yetersiz olması,
- Tasarruf alanlarının daralması,
- Gelir dağılımındaki bozukluğu gidermeye yönelik girişimlere gereken önemin verilmemesi, (izlenen vergi politikaları nedeniyle özellikle dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payının giderek artması gelir dağılımındaki bozulmayı daha da artırmaktadır.)
- Faiz ve personel giderleri ile sosyal güvenliğe yönelik aktarmaların bütçe içindeki payı yüzde 79'lara ulaşması sonucu cari ve özellikle yatırım harcamalarına daha az pay düşmektedir.
- Kamu harcamalarındaki artış ve dolaylı vergilerin vergi gelirleri içindeki payın artması son iki yılda enflasyon oranındaki azalmayı yani enflasyondaki başarıyı engelleyecek niteliktedir.
- Sadece gelirlerin artırılması yoluyla bütçe açığına yönelik önlemler yetersizdir.

b. Orta Vadeli Bütçenin Başarı Koşulları :

2006–2008 yıllarında uygulanacak orta vadeli bütçenin başarisı aşağıda belirtilen hususlara bağlıdır.

i. Ülke İçinde :

- Erken bir seçime gidilmemesine,

- Siyasi sorunların çıkmamasına,
- İç talepteki gelişmelere,
- İç borçlanma kaynaklarının sürekliliğine ,
- Borçlanma koşullarının iyileştirilmesine,
- Dış açığıdaki değişmelere,
- Döviz karşısında YTL'nin değerine,
- Merkez Bankası rezervlerine,
- Mali disiplinin sürdürülmesine,
- Kamu harcamalarında etkinlik ve verimliliğin artırılmasına,
- Olumlu gelişmelerin devamlılığına,
- Dış borçların özellikle IMF borçlarının hemen ödenmesi yerine ödemelerin geniş bir vadeye yayılmasına.

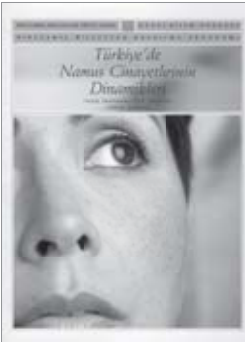
ii. Ülke Dışında :

- Küresel likiditeki değişmelere; yani sermaye akımlarına ve net sermaye girişine (özellikle orta ve uzun vadeli),
- Dünyadaki olumlu konjonktürün sürmesine ve özellikle ekonomik krizlerin çıkmamasına,
- Döviz kurlarının kontrol altında bir seyir izlemesine ve ani iniş ve çıkışların olmamasına,
- Dış borçlanma maliyetinin düşmesi ve faiz oranlarının azalmaya devam etmesine,
- Orta Doğu başta olmak üzere bizi etkileyecek siyasi gelişmelere.

*Reviewed by Larry D. White
Çankaya University,
Department of International Trade*

THE DYNAMICS OF HONOR KILLINGS IN TURKEY BY FILIZ KARDAM

“The Dynamics of Honor Killings in Turkey” is a report authored by Associate Professor Filiz Kardam of the Çankaya University Department of Economics. This report details the results of research conducted as a joint effort of the United Nations Population Fund, the United Nations Development Program(me) and the Population Association of Turkey. This report is well worth reading.

The report details the results of interviews with a wide variety of people involved with the issue of honor killings – those from social organizations, professionals dealing with this matter (police, social workers, judges, etc) and also individuals—including victims or their families. The researchers attempted to get a range of ages and socioeconomic backgrounds in the interviewees.

From the interviews, the researchers were able to place personal views towards these honor

killings into four categories – full support, conditional support, acceptance because of societal pressures, and total opposition. Additionally, the researchers grouped the reasons to justify such killings into seven categories – extramarital relationships, leaving the marriage, divorce, post-divorce relationships, pre-marital relationships, fleeing the family home before marriage, and rape.

As a result of these interviews, Professor Kardam was able to draw a number of conclusions about the factors that lead to the decisions to conduct a honor killing. First, support for this policy is strongest in young men from the eastern part of Turkey (possibly as the result of societal pressure. Support also tends to be stronger in those with less education and strong tribal connections. Support for this policy generally diminishes as education level increases and the more interaction a person has outside of the family. Support is also weaker for those whose concept of personal honor expands beyond what the women of

the family do, to a broader concept of honor encompassing all aspects of life. When a woman has committed a disgraceful act, the involvement and intervention of outsiders (religious leaders or social organizations) or a powerful and supporting woman of the family was less likely to result in an honor killing. However, these mitigating factors are often not present because the women of the family were not supportive or powerful enough to participate in such family decisions; there is also a tendency to distrust social organizations because of their connections to the government.

If there is any weakness to the report, it lies in the fact that less than 200 interviews were conducted during this research and in only four cities – Istanbul, Adana, Şanlıurfa and Batman – not a statistically-significant or representative amount. However, the study was designed to be qualitative (anecdotal) not quantitative. However, I hope the future research will be able to continue with this important work on a broader scale.

As a foreigner living in Turkey, the subject of honor killings has been a bit of a mystery to me. The concept of a justified killing in American society relates to punishment (for a murderer), self-defense (in defense of your own life or another’s life), or for a soldier (defending his homeland or that of others). The concept of a killing to rectify a mistake or maintain family honor is somewhat difficult to understand in this context. In particular, American culture considers the rape of a woman to be a crime for which the woman suffers no reprisal but the rapist is often imprisoned for a long time and forever considered to be disgraced. However, this report does an excellent job of explaining the rationale for the social issues involved and, although I do not accept the justifications given, I can understand the logic involved now.

The report is well-written and very useful. In addition to explaining the issue in detail, it offers positive steps to be taken to correct this problem for Turkish society. The report is available in both English and Turkish and should be read by anyone with an interest in Turkey.

VAKIF ÜNİVERSİTELERİ LİSANS PROGRAMLARI
ÖSS 1998-2005 ANALİZİ

Yakup Sarıcan
Çankaya Üniversitesi
Basım ve Halkla İlişkiler Müdürü

Yıllara Göre Genel Kontenjanlar, Kaydolan Öğrenci Sayıları ve Doluluk Oranları(*)

	1998						1999						2000								
	Kontenjan			Kaydolan			D. Oranı	Kontenjan			Kaydolan			D. Oranı	Kontenjan			Kaydolan			D. Oranı
	Ücretli	Burslu	Toplam	Ücretli	Burslu	Toplam		Ücretli	Burslu	Toplam	Ücretli	Burslu	Toplam		Ücretli	Burslu	Toplam	Ücretli	Burslu	Toplam	
Atılım	355	30	385	133	29	162	% 42.07	242	28	270	154	24	178	% 65.92	550	55	605	397	48	445	% 73.55
Bahçeşehir								230	42	272	179	39	218	% 80.14	600	63	663	298	61	359	% 54.14
Başkent	570	105	675	452	105	557	% 82.51	1010	105	1115	848	104	952	% 85.38	1456	94	1550	1046	92	1138	% 73.41
Beykent	463	67	530	92	67	159	% 30.00	490	40	530	160	40	200	% 37.73	564	46	610	162	43	205	% 33.60
Bilkent	1470	270	1740	1062	270	1332	% 76.55	1640	320	1960	1150	320	1470	% 75.00	1415	355	1770	1160	355	1515	% 85.59
Çağ	445	95	540	57	95	152	% 28.14	402	35	437	99	29	128	% 29.29	245	36	281	143	32	175	% 62.27
Çankaya	628	67	695	483	66	549	% 78.99	568	72	640	477	72	549	% 85.78	561	74	635	496	74	570	% 89.76
Doğuş								414	46	460	274	43	317	% 68.91	468	52	520	367	50	417	% 80.19
Fatih	859	96	955	498	90	588	% 61.57	670	90	760	469	82	551	% 72.50	595	99	694	288	93	381	% 54.89
Haliç								360	15	375	41	14	55	% 14.66	400	60	460	165	58	223	% 48.47
İşık	300	30	330	227	30	257	% 77.87	475	60	535	283	58	341	% 63.73	360	70	430	330	58	388	% 90.23
İstanbul Bilgi	1008	102	1110	935	98	1033	% 93.06	1445	156	1601	1141	149	1290	% 80.57	1435	145	1580	1151	139	1290	% 81.64
İstanbul Kültür	320	50	370	118	45	163	% 44.05	579	98	677	234	93	327	% 48.30	633	100	733	335	96	431	% 58.79
İstanbul Ticaret																					
İzmir Ekonomi																					
Kadir Has	24	1	25	3	0	3	% 12.00	281	54	335	135	51	186	% 55.52	474	66	540	219	63	282	% 52.22
Koç	150	50	200	144	50	194	% 97.00	150	70	220	150	68	218	% 99.09	332	158	490	326	156	482	% 98.36
Maltepe	281	29	310	69	15	84	% 27.09	468	22	490	159	18	177	% 36.12	400	10	410	225	10	235	% 57.31
Okan																					
Sabancı								253	0	253	247	0	247	% 97.62	300	0	300	271	0	271	% 90.33
Ufuk																					
Yaşar																					
Yeditepe	1115	231	1346	504	219	723	% 53.71	1240	218	1458	721	195	916	% 62.82	1285	231	1516	883	221	1104	% 72.82
TOPLAM	7988	1223	9211	4777	1179	5956	% 64.66	10917	1471	12388	6921	1399	8320	% 67.16	12073	1714	13787	8262	1649	9911	% 71.88

	2001						2002						D. Oranı			
	Kontenjan			Kaydolan			Kontenjan			Kaydolan						
	Ücretli	Burslu	Toplam	Ücretli	Burslu	Toplam	Ücretli	Burslu	%50 Burslu	Toplam	Ücretli	Burslu		%50 Burslu	Toplam	
Atılım	525	74	599	173	58	231	% 38.56	494	78		572	78	61	139	% 24.30	
Bahçeşehir	955	109	1064	270	107	377	% 35.43	670	104		774	187	100	287	% 37.08	
Başkent	1433	117	1550	810	114	924	% 59.61	1561	169		1730	822	157	979	% 56.58	
Beykent	564	46	610	65	46	111	% 18.19	335	34		369	137	34	171	% 46.34	
Bilkent	1625	365	1990	890	365	1255	% 63.06	2140	385		2525	1158	385	1543	% 61.10	
Çağ	340	40	380	69	65	134	% 35.26	285	41		326	89	38	127	% 38.95	
Çankaya	680	98	778	413	96	509	% 65.42	500	125		625	281	124	406	% 64.96	
Doğuş	504	56	560	161	53	214	% 38.21	422	88		510	68	83	151	% 29.60	
Fatih								595	70		665	218	70	288	% 43.30	
Haliç	445	74	519	143	73	216	% 41.61	450	49		499	114	46	160	% 32.06	
İşık	355	45	400	176	43	219	% 54.75	300	65		365	157	65	222	% 60.82	
İstanbul Bilgi	1470	175	1645	771	170	941	% 57.20	1325	405		1730	721	391	1112	% 64.27	
İstanbul Kültür	765	140	905	182	135	317	% 35.02	765	164		929	208	162	370	% 39.82	
İstanbul Ticaret								445	57		502	294	53	347	% 69.12	
İzmir Ekonomi	370	54	424	229	53	282	% 66.50	575	90		665	264	88	352	% 52.93	
Kadir Has	534	68	602	128	65	193	% 32.05	496	66		562	171	65	236	% 41.99	
Koç	372	158	530	345	156	501	% 94.52	432	133		565	396	132	528	% 93.45	
Maltepe	510	20	530	195	19	214	% 40.37	500	55		555	192	52	244	% 43.96	
Okan																
Sabancı	360	0	360	341	0	341	% 94.72	200	170		370	191	168	359	% 97.02	
Ufuk								140	20		160	41	19	60	% 37.50	
Yaşar								121	14	15	150	7	13	22	% 14.66	
Yeditepe	2065	378	2443	1071	361	1432	% 58.61	2335	458		2793	1045	451	1496	% 53.56	
TOPLAM	13872	2017	15889	6432	1979	8411	% 52.93	15086	2840	15	17941	6839	2757	2	9599	% 53.50

1998-2005 yılları arasına baktığımızda, her ÖSS genel yerleştirme dönemi sonunda kontenjanların doluluğu açısından her yıl ilk beşe giren sadece iki vakıf üniversitesini görmekteyiz. Bunlar; Çankaya Üniversitesi ve Koç Üniversitesi. Bu üniversiteler başarılarını, üniversite sayısının 1998-2005 yılları arasında 14'ten 24'e çıkmasına rağmen hep sürdürdüler. Bu arada Sabancı Üniversitesi'nin de 1999-2002 yılları arasında ve 2004, 2005 yıllarında ilk beşte yer aldığını belirtmekte yarar var.

D. Oranı: Doluluk Oranı
(*) Oranların hesabında genel yerleştirme döneminde kaydolan öğrenci sayıları dikkate alınmış olup, ek yerleştirme sayıları dahil edilmemiştir.

Yaşanan son ekonomik krizin vakıf üniversitelerin doluluk oranlarını etkilediğini görüyoruz. ÖSS genel yerleştirme dönemleri sonunda genel doluluk oranı 1998 yılında yüzde 64.66, 1999 yılında yüzde 67.16, 2000 yılında yüzde 71.88 iken bu oran krizin etkisiyle 2001'de yüzde 52.93, 2002'de ise yüzde 53.50 olarak gerçekleşti. 2003 yılına baktığımızda krizin etkisinin geçtiğini ve genel doluluk oranının kriz öncesi ortalamasının da üzerine çıkarak yüzde 76.71 olarak gerçekleştiğini görüyoruz. 2004 yılına baktığımızda vakıf üniversiteleri genel doluluk oranının yüzde 87.94 olduğunu, 2005 yılında ise yüzde 89.57 ile en yüksek düzeye ulaştığını tespit ediyoruz.

	2003									2004								
	Kontenjan				Kaydolan				D. Oranı	Kontenjan				Kaydolan				D. Oranı
	Ücretli	Burslu	%50 Burslu	Toplam	Ücretli	Burslu	%50 Burslu	Toplam		Ücretli	Burslu	%50 Burslu	Toplam	Ücretli	Burslu	%50 Burslu	Toplam	
Atılım	557	73		630	408	68		476	%75.55	710	77		787	591	74		665	% 84.49
Bahçeşehir	680	104	20	804	405	100	19	524	%65.17	660	104	43	807	504	103	39	646	% 80.04
Başkent	1469	191		1660	1097	184		1281	%77.16	1430	215		1645	1317	208		1525	% 92.70
Beykent	335	37		372	250	37		287	%77.15	395	55		450	354	53		407	% 90.44
Bilkent	1799	411	1	2211	1517	411	0	1928	%87.20	2006	412	1	2419	1678	412		2090	% 86.39
Çağ	290	30		320	114	29		143	%44.68	270	32	20	322	183	31		214	% 66.45
Çankaya	500	125		625	448	121		569	%91.04	555	125		680	536	124		660	% 97.05
Doğuş	300	65		365	121	65		186	%50.95	278	46	40	364	258	46	39	343	% 94.23
Fatih	430	32		462	430	32		462	%100.00	500	46		546	441	45		486	% 89.01
Haliç	465	28		493	228	26		254	%51.52	465	28		493	370	26		396	% 80.32
Işık	320	115		435	193	112		305	%70.11	370	75		445	313	68		381	% 85.61
İstanbul Bilgi	1170	175		1345	775	173		948	%70.48	1260	190		1450	1013	188		1201	% 82.82
İstanbul Kültür	715	121		836	396	118		514	%61.48	847	151		998	739	149		888	% 88.97
İstanbul Ticaret	505	52		557	413	50		463	%83.12	520	57		577	498	56		554	% 96.01
İzmir Ekonomi	550	70		620	472	68		540	%87.09	755	85		840	683	83		766	% 91.19
Kadir Has	611	59		670	482	59		541	%80.74	575	70		645	540	70		610	% 94.57
Koç	520	154		674	497	154		651	%96.58	464	232		696	455	226		681	% 97.84
Maltepe	470	75		545	249	71		320	%58.71	515	90		605	391	89		480	% 79.33
Okan	105	15		120	33	12		45	%37.50	249	51		300	164	50		214	% 71.33
Sabancı	354	196		550	186	194		380	%69.09	374	224		598	362	222		584	% 97.65
TOBB ETÜ										125	145		270	123	145		268	% 99.25
Ufuk	107	17		124	102	17		119	%95.96	122	17		139	101	15		116	% 83.45
Yaşar	108	4	7	112	69	3	5	77	%68.75	193	15		208	158	15		173	% 83.17
Yeditepe	1530	442		1972	1211	435		1646	%83.46	1775	505		2280	1484	495		1979	% 86.79
TOPLAM	13890	2591	28	16502	10096	2539	24	12659	%76.71	15413	3047	104	18564	13256	2993	78	16327	% 87.94

	2005								
	Kontenjan				Kaydolan				D. Oranı
	Ücretli	Burslu	%50 Burslu	Toplam	Ücretli	Burslu	%50 Burslu	Toplam	
Atılım	679	45	43	767	612	43	41	696	% 90.74
Bahçeşehir	740	119	20	879	622	117	18	757	% 86.12
Başkent	1475	225		1700	1387	223		1610	% 94.70
Beykent	375	37		412	309	37		346	% 83.98
Bilkent	2010	432	1	2443	1712	432	1	2145	% 87.80
Çağ	300	33	35	368	227	31	27	285	% 77.44
Çankaya	595	140		735	566	138		704	% 95.78
Doğuş	332	47	46	425	306	45	46	397	% 93.41
Fatih	961	128		1089	892	124		1016	% 93.29
Haliç	570	42		612	513	42		555	% 90.68
Işık	420	64	31	515	349	63	26	438	% 85.04
İstanbul Bilgi	1595	225		1820	1275	218		1493	% 82.03
İstanbul Kültür	827	154		981	730	152		882	% 89.90
İstanbul Ticaret	590	67		657	550	64		614	% 93.45
İzmir Ekonomi	948	95	2	1045	871	94	2	967	% 92.53
Kadir Has	540	75		615	499	75		574	% 93.33
Koç	485	112	102	699	462	111	98	671	% 95.99
Maltepe	632	88		720	492	86		578	% 80.27
Okan	402	40	13	455	328	38	13	379	% 83.29
Sabancı	450	57	143 *	650	440	57	41	638	% 98.13
TOBB ETÜ	195	245		440	191	244		435	% 98.86
Ufuk	107	11		118	102	11		113	% 95.76
Yaşar	105	3	2	110	96	3	2	101	% 91.81
Yeditepe	1890	517		2407	1609	506		2115	% 87.86
TOPLAM	17223	3001	438	20662	15140	2954	415	18509	% 89.57

Yıllara Göre Doluluk Oranları

Sıra	Üniversite	1998	Sıra	Üniversite	1999	Sıra	Üniversite	2000
1	Koç	% 97.00	1	Koç	% 99.09	1	Koç	% 98.36
2	İstanbul Bilgi	% 93.06	2	Sabancı	% 97.62	2	Sabancı	% 90.33
3	Başkent	% 82.51	3	Çankaya	% 85.78	3	Işık	% 90.23
4	Çankaya	% 78.99	4	Başkent	% 85.38	4	Çankaya	% 89.76
5	Işık	% 77.87	5	İstanbul Bilgi	% 80.57	5	Bilkent	% 85.59
6	Bilkent	% 76.55	6	Bahçeşehir	% 80.14	6	İstanbul Bilgi	% 81.64
7	Fatih	% 61.57	7	Bilkent	% 75.00	7	Doğuş	% 80.19
8	Yeditepe	% 53.71	8	Fatih	% 72.50	8	Atılım	% 73.55
9	İstanbul Kültür	% 44.05	9	Doğuş	% 68.91	9	Başkent	% 73.41
10	Atılım	%42.07	10	Atılım	% 65.92	10	Yeditepe	% 72.82
11	Beykent	% 30.00	11	Işık	% 63.73	11	Çağ	% 62.27
12	Çağ	% 28.14	12	Yeditepe	% 62.82	12	İstanbul Kültür	% 58.79
13	Maltepe	% 27.09	13	Kadir Has	% 55.52	13	Maltepe	% 57.31
14	Kadir Has	% 12.00	14	İstanbul Kültür	% 48.30	14	Fatih	% 54.89
	TOPLAM	% 64.66	15	Beykent	% 37.73	15	Bahçeşehir	% 54.14
			16	Maltepe	% 36.12	16	Kadir Has	% 52.22
			17	Çağ	% 29.29	17	Haliç	% 48.47
			18	Haliç	% 14.66	18	Beykent	% 33.60
				TOPLAM	% 67.16		TOPLAM	% 71.88

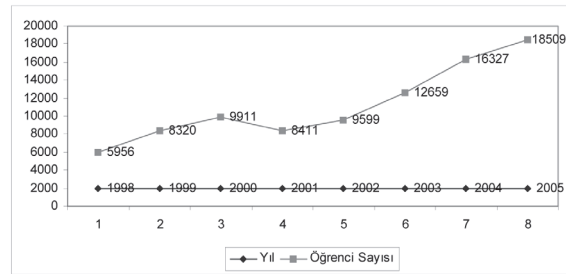

Sıra	Üniversite	2001	Sıra	Üniversite	2002	Sıra	Üniversite	2003	Sıra	Üniversite	2004	Sıra	Üniversite	2005
1	Sabancı	% 94.72	1	Sabancı	% 97.02	1	Fatih	%100.00	1	TOBB ETÜ	% 99.25	1	TOBB ETÜ	% 98.86
2	Koç	% 94.52	2	Koç	% 93.45	2	Koç	%96.58	2	Koç	% 97.84	2	Sabancı	% 98.13
3	İzmir Ekonomi	% 66.50	3	İstanbul Ticaret	% 69.12	3	Ufuk	%95.96	3	Sabancı	% 97.65	3	Koç	% 95.99
4	Çankaya	% 65.42	4	Çankaya	% 64.96	4	Çankaya	%91.04	4	Çankaya	% 97.05	4	Çankaya	% 95.78
5	Bilkent	% 63.06	5	İstanbul Bilgi	% 64.27	5	Bilkent	%87.20	5	İstanbul Ticaret	% 96.01	5	Ufuk	% 95.76
6	Başkent	% 59.61	6	Bilkent	% 61.10	6	İzmir Ekonomi	%87.09	6	Kadir Has	% 94.57	6	Başkent	% 94.70
7	Yeditepe	% 58.61	7	Işık	% 60.82	7	Yeditepe	%83.46	7	Doğuş	% 94.23	7	İstanbul Ticaret	% 93.45
8	İstanbul Bilgi	% 57.20	8	Başkent	% 56.58	8	İstanbul Ticaret	%83.12	8	Başkent	% 92.70	8	Doğuş	% 93.41
9	Işık	% 54.75	9	Yeditepe	% 53.56	9	Kadir Has	%80.74	9	İzmir Ekonomi	% 91.19	9	Kadir Has	% 93.33
10	Haliç	% 41.61	10	İzmir Ekonomi	% 52.93	10	Başkent	%77.16	10	Beykent	% 90.44	10	Fatih	% 93.29
11	Maltepe	% 40.37	11	Beykent	% 46.34	11	Beykent	%77.15	11	Fatih	% 89.01	11	İzmir Ekonomi	% 92.53
12	Atılım	% 38.56	12	Maltepe	% 43.96	12	Atılım	%75.55	12	İstanbul Kültür	% 88.97	12	Yaşar	% 91.81
13	Doğuş	% 38.21	13	Fatih	% 43.30	13	İstanbul Bilgi	%70.48	13	Yeditepe	% 86.79	13	Atılım	% 90.74
14	Bahçeşehir	% 35.43	14	Kadir Has	% 41.99	14	Işık	%70.11	14	Bilkent	% 86.39	14	Haliç	% 90.68
15	Çağ	% 35.26	15	İstanbul Kültür	% 39.82	15	Sabancı	%69.09	15	Işık	% 85.61	15	İstanbul Kültür	% 89.90
16	İstanbul Kültür	% 35.02	16	Çağ	% 38.95	16	Yaşar	%68.75	16	Atılım	% 84.49	16	Yeditepe	% 87.86
17	Kadir Has	% 32.05	17	Ufuk	% 37.50	17	Bahçeşehir	%65.17	17	Ufuk	% 83.45	17	Bilkent	% 87.80
18	Beykent	% 18.19	18	Bahçeşehir	% 37.08	18	İstanbul Kültür	%61.48	18	Yaşar	% 83.17	18	Bahçeşehir	% 86.12
	TOPLAM	% 52.93	19	Haliç	% 32.06	19	Maltepe	%58.71	19	İstanbul Bilgi	% 82.82	19	Işık	% 85.04
			20	Doğuş	% 29.60	20	Haliç	%51.52	20	Haliç	% 80.32	20	Beykent	% 83.98
			21	Atılım	% 24.30	21	Doğuş	%50.95	21	Bahçeşehir	% 80.04	21	Okan	% 83.29
			22	Yaşar	% 14.66	22	Çağ	%44.68	22	Maltepe	% 79.33	22	İstanbul Bilgi	% 82.03
			TOPLAM	% 53.50	23	Okan	%37.50	23	Okan	% 71.33	23	Maltepe	% 80.27	
						TOPLAM	%76.71	24	Çağ	% 66.45	24	Çağ	% 77.44	
								TOPLAM	% 87.94			TOPLAM	% 89.57	

Yıllara Göre Kaydolan Öğrenci Sayıları

Tablo 1
(Alfabetik sıra ile)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	TOPLAM
Atılım	162	178	445	231	139	476	665	696	2992
Bahçeşehir		218	359	377	287	524	646	757	3168
Başkent	557	952	1138	924	979	1281	1525	1610	8966
Beykent	159	200	205	111	171	287	407	346	1886
Bilkent	1332	1470	1515	1255	1543	1928	2090	2145	13278
Çağ	152	128	175	134	127	143	214	285	1358
Çankaya	549	549	570	509	406	569	660	704	4516
Doğuş		317	417	214	151	186	343	397	2025
Fatih	588	551	381		288	462	486	1016	3772
Haliç		55	223	216	160	254	396	555	1859
Işık	257	341	388	219	222	305	381	438	2551
İstanbul Bilgi	1033	1290	1290	941	1112	948	1201	1493	9308
İstanbul Kültür	163	327	431	317	370	514	888	882	3892
İstanbul Ticaret					347	463	554	614	1978
İzmir Ekonomi				282	352	540	766	967	2907
Kadir Has	3	186	282	193	236	541	610	574	2625
Koç	194	218	482	501	528	651	681	671	3926
Maltepe	84	177	235	214	244	320	480	578	2332
Okan						45	214	379	638
Sabancı		247	271	341	359	380	584	638	2820
TOBB ETÜ							268	435	703
Ufuk					60	119	116	113	408
Yaşar					22	77	173	101	373
Yeditepe	723	916	1104	1432	1496	1646	1979	2115	11411
TOPLAM	5956	8320	9911	8411	9599	12659	16327	18509	89692

1998-2005 yılları arasında vakıf üniversitelerinin toplam kontenjanlarının 124.944 olduğu ve genel yerleştirme dönemleri sonunda bunun 89.692'sinin dolduğu görülmektedir. Bu da son sekiz yılda ortalama doluluk oranının yüzde 71.78 olduğu anlamına gelmektedir.

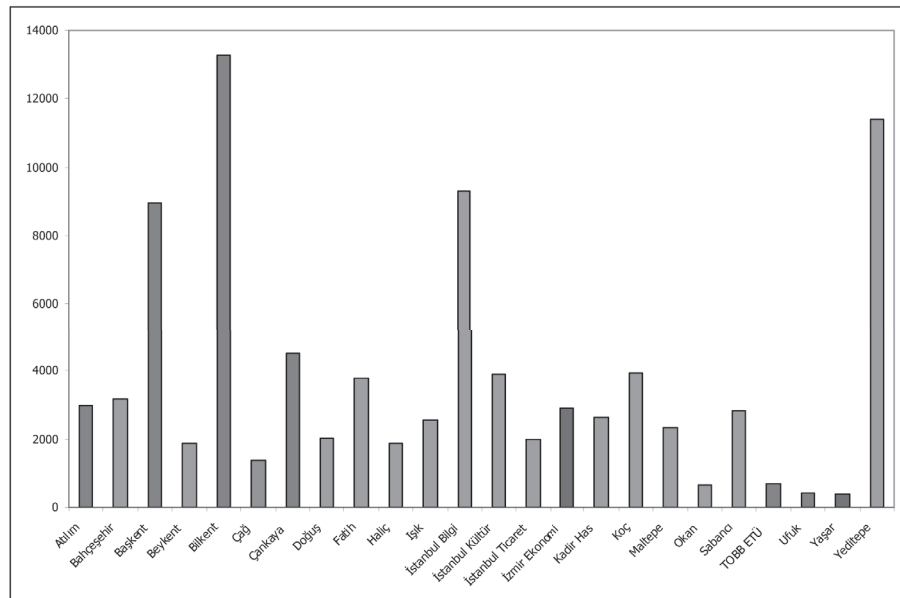
Lisans Programı Yıllara Göre Toplam Kaydolan Öğrenci Sayısı

Tablo 2

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	TOPLAM
1	Bilkent	1332	1470	1515	1255	1543	1928	2090	2145	13278
2	Yeditepe	723	916	1104	1432	1496	1646	1979	2115	11411
3	İstanbul Bilgi	1033	1290	1290	941	1112	948	1201	1493	9308
4	Başkent	557	952	1138	924	979	1281	1525	1610	8966
5	Çankaya	549	549	570	509	406	569	660	704	4516
6	Koç	194	218	482	501	528	651	681	671	3926
7	İstanbul Kültür	163	327	431	317	370	514	888	882	3892
8	Fatih	588	551	381		288	462	486	1016	3772
9	Bahçeşehir		218	359	377	287	524	646	757	3168
10	Atılım	162	178	445	231	139	476	665	696	2992
11	İzmir Ekonomi				282	352	540	766	967	2907
12	Sabancı		247	271	341	359	380	584	638	2820
13	Kadir Has	3	186	282	193	236	541	610	574	2625
14	İşık	257	341	388	219	222	305	381	438	2551
15	Maltepe	84	177	235	214	244	320	480	578	2332
16	Doğuş		317	417	214	151	186	343	397	2025
17	İstanbul Ticaret					347	463	554	614	1978
18	Beykent	159	200	205	111	171	287	407	346	1886
19	Haliç		55	223	216	160	254	396	555	1859
20	Çağ	152	128	175	134	127	143	214	285	1358
21	TOBB ETÜ							268	435	703
22	Okan						45	214	379	638
23	Ufuk					60	119	116	113	408
24	Yaşar					22	77	173	101	373
	TOPLAM	5956	8320	9911	8411	9599	12659	16327	18509	89692

1998-2005 Döneminde Toplam Kaydolan Öğrenci Sayıları

Grafik

İllere Göre 2005 Yılı Toplam Kontenjanlar, Toplam Kaydolan Öğrenci Sayıları ve Toplam Doluluk Oranları

ANKARA	Kontenjan				Kaydolan				D. Oranı
	Ücretli	Burslu	%50 Burslu	Toplam	Ücretli	Burslu	%50 Burslu	Toplam	
Atılım	679	45	43	767	612	43	41	696	% 90.74
Başkent	1475	225		1700	1387	223		1610	% 94.70
Bilkent	2010	432	1	2443	1712	432	1	2145	% 87.80
Çankaya	595	140		735	566	138		704	% 95.78
TOBB ETÜ	195	245		440	191	244		435	% 98.86
Ufuk	107	11		118	102	11		113	% 95.76
Toplam	5061	1098	44	6203	4570	1091	42	5703	% 91.93

İSTANBUL	Kontenjan				Kaydolan				D. Oranı
	Ücretli	Burslu	%50 Burslu	Toplam	Ücretli	Burslu	%50 Burslu	Toplam	
Bahçeşehir	740	119	20	879	622	117	18	757	% 86.12
Beykent	375	37		412	309	37		346	% 83.98
Doğuş	332	47	46	425	306	45	46	397	% 93.41
Fatih	961	128		1089	892	124		1016	% 93.29
Haliç	570	42		612	513	42		555	% 90.68
Işık	420	64	31	515	349	63	26	438	% 85.04
İstanbul Bilgi	1595	225		1820	1275	218		1493	% 82.03
İstanbul Kültür	827	154		981	730	152		882	% 89.90
İstanbul Ticaret	590	67		657	550	64		614	% 93.45
Kadir Has	540	75		615	499	75		574	% 93.33
Koç	485	112	102	699	462	111	98	671	% 95.99
Maltepe	632	88		720	492	86		578	% 80.27
Okan	402	40	13	455	328	38	13	379	% 83.29
Sabancı	450	57	143	650	440	57	141	638	% 98.13
Yeditepe	1890	517		2407	1609	506		2115	% 87.86
Toplam	10809	1772	355	12936	9376	1735	342	11453	% 88.53

ÖNEMLİ AÇIKLAMA
Bu çalışma; ÖSYM 1998-2005 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi (ÖSYS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzları ile ÖSYM 1998-2005 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi (ÖSYS) Yükseköğretim Programlarına Ek Yerleştirme Kılavuzlarında yer alan bilgiler doğrultusunda ve yalnızca merkezi yerleştirme ile alan lisans bölümleri ele alınarak hazırlanmıştır. Rakamlara, ek yerleştirme dönemlerinde kayıt yaptıranlar dahil değildir.

İZMİR	Kontenjan				Kaydolan				D. Oranı
	Ücretli	Burslu	%50 Burslu	Toplam	Ücretli	Burslu	%50 Burslu	Toplam	
İzmir Ekonomi	948	95	2	1045	871	94	2	967	% 92.53
Yaşar	105	3	2	110	96	3	2	101	% 91.81
Toplam	1053	98	4	1155	967	97	4	1068	% 92.46

DİĞER	Kontenjan				Kaydolan				D. Oranı
	Ücretli	Burslu	%50 Burslu	Toplam	Ücretli	Burslu	%50 Burslu	Toplam	
Çağ	300	33	35	368	227	31	27	285	% 77.44

TÜRKİYE	Kontenjan				Kaydolan				D. Oranı
	Ücretli	Burslu	%50 Burslu	Toplam	Ücretli	Burslu	%50 Burslu	Toplam	
	21046	3400	687	25133	18271	3330	655	22256	% 89.57

PROF. DR. KENAN TAŞ

*Çankaya Üniversitesi Rektör Yardımcısı
Fen-Edebiyat Fakültesi*

Matematik-Bilgisayar Bölümü Öğretim Üyesi

İlkokul öğretmenini bir babanın üç erkek çocuğundan birisi olarak Niğde'nin Bor ilçesinde doğdum. İlk, orta ve lise öğrenimi mi Bor Lisesi'nde tamamladım. Büyük kardeşim ve en önemli rakibim ÖSS'de Türkiye 17.'si olarak benim hayal edebildiğim en üst hedefi de geçmişti. O yıllarda ODTÜ ayrı bir giriş sınavı, diğer üniversiteler ise ayrı bir giriş sınavı ile öğrenci almaktaydı. Ertesi yılki sınavların sonucunda ODTÜ Matematik Bölümü'ne girdim ve Ankara ile tanıştım. Zaman zaman başka kentlere, başka ülkelere gitmiş olsam da yaşantımın en önemli bölümü hep Ankara'da geçti.

Üniversite'yi bitirdikten sonra, çok sevdiğim hocam rahmetli Prof. Dr. Gündüz İkedü'nün peşi sıra Hacettepe Üniversitesi Matematik Bölümü'ne asistan olarak geçtim. Doktora derecesini de aynı kurumdan aldım.

Bu tarihten sonra da kesintisiz olarak devam eden akademik yaşantımda çeşitli kurumlarda görev aldım.

1983-1985 yılları arasında Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi'te tam zamanlı, 1987-1990 yılları arasında Bilkent Üniversitesi'nde ek görevli olarak çalıştım. İngiliz Royal Society'nin bursu ile İngiltere'de Leicester University'de misafir öğretim üyesi olarak bulundum. 1988'de Hacettepe Üniversitesi'nde doçent ve 1993 yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde profesör oldum.

1993-1997 yılları arasında görev yaptığım İzzet Baysal Üniversitesi'nde, Fen-Edebiyat Fakültesi ile Matematik Bölümü'nün kuruluşunda yer aldım ve kurucu bölüm başkanlığında bulundum. Bu üniversitede, klasik devlet üniversitesi modeli ile vakıf üniversiteleri modeli arasında kalan üçüncü bir modeli yaşadım. Rahmetli İzzet Baysal tarafından Üniversite'ye ve Bolu'ya nasıl katkılar sağlandığını çok yakınında bulunan birisi olarak yaşadım. Bunlar benim için çok önemli birikimler oldu. 1997 yılında, Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde rektörüm olan Prof. Dr. Kemal Güçlüoğul ile birlikte rektör yardımcısı sıfatıyla Çankaya Üniversitesi'nin kuruluşu ve eğitime başlaması gibi çok önemli bir göreve getirildim. Bu görev, bana o güne kadar devlet ve vakıf üniversitelerinde varolan hemen hemen tüm görevleri (bölüm başkanlığı, dekan yardımcılığı, dekanlık, rektör yardımcılığı, senato ve ÜYK üyelikleri ve üniversiteler arası kurul üyeliği gibi) yapmış ve her defasında, "Keşke böyle değil de şöyle olsa" demiş birisi olarak konular üzerinde ciddi çalışmalar yapabilme ve bunları uygulayabilme imkanımı verecekti. Mütevelli Heyeti Başkanı Sayın Sıtkı Alp

ve ailesi ile tanıştıktan sonra henüz emeklilik yaşım olmadığı için, Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nden istifa ederek 1 Ekim 1997'de Çankaya Üniversitesi'nde göreve başladım.

5 Kasım 1997 tarihinde (Bir ay, beş gün sonra), Sayın 9. Cumhurbaşkanımız Süleyman Demirel'in yaptığı Üniversitemizin açılışı ile ilk öğrenim yılımıza başladık. Bu bir ay beş gün içerisinde, Üniversite'nin tüm yönetmenlikleri hazırlanmış, bütün akademik ve idari örgütleri oluşturulmuş, öğretim üyeleri, ders programları, laboratuvarlar ve internet alt yapısı tamamlanmış ve ön kayıt sistemiyle (çünkü ÖSS yerleştirmeleri sona ermişti) 830 öğrenci kaydedilerek öğretime başlanmıştır. Bu, kanımca sadece ülkemiz için değil; dünyada da benzeri olmayan bir başarıdır. Bildiğim kadarıyla da bir rekordur.

Bu deneyim bana doğru zamanda ve doğru kişilerle yapılan girişimlerle ne kadar önemli başarılarla ulaşılabileceğini bir defa daha öğretti.

Bugün şunu söyleyebilirimki, kurumları biryerlere çıkarabilmek önemli bir başarıdır; ancak kurumları o noktada, zirvede tutabilmek daha büyük bir başarıdır.

Çankaya Üniversitesi'nde, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'ni kurucu dekanlığı görevi ile 2000-2001 yılları arasında rektör ve killiği görevlerinde bulundum.

Halen üniversitelerde ders kitabı olarak okutulmakta olan 9 tane matematik kitabının yazarı veya yazarlarından birisiyim. Uluslararası nitelikte otuzdan fazla makaleme bugüne kadar çeşitli yazarlar tarafından yirmi yedi kez atıf yapılmıştır.

En büyük zevklerimden birisi, üniversitede öğrencilere ders vermektir. Bu nedenle idari yüküm ne olursa olsun, her dönem en az bir ders vermeye devam ediyorum.

Akademisyenlik ve idari görevler eklenince özel yaşantınıza ne yazık ki fazla zaman kalmıyor. Eşim ve çocuklarımla geçirdiğim her an beni mutlu ediyor ve dinlendiriyor. Aslında bu konuda kendimi, eşim Dr. Ayşegül Taş'a borçlu hissediyorum. En önemli hobim masa tenisi. Yaklaşık 20 yıldır bu sporu lisanslı olarak yapıyorum. 2005 yılında 30-40 yaş grubunda veteranlar çifler Türkiye Şampiyonluğu ünvanını kazandım. Masa tenisine Federasyon'da Yönetim Kurulu üyeliği ve danışma kurulu başkanlığı gibi görevlerde de yönetici olarak hizmet ettim.

YRD. DOÇ. DR. YUSUF ZİYA UMUL

*Çankaya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi
Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi*

Lisans eğitimini 1993 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi, Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Bölümü'nde tamamladım. Yüksek lisans ve doktora programlarını Uludağ Üniversitesi, Elektronik Mühendisliği Bölümü, elektromanyetik alanlar ve mikrodalga tekniği bilim dalında 1996 ve 2002 yıllarında bitirdim. 1999 ve 2001 yılları arasında MİKES A.Ş. ve Siemens A.Ş. firmalarında test mühendisi ve teknik servis mühendisi olarak çalıştım.

Yüksek lisans tezimi mikrodalga açıklık ve reflektör antenleri üzerine yaptım. Doktora tezim ise Huygens-Fresnel saçılma integralinin köşe ve eğrisel yüzeylerde oluşan yüzey kırınımlarının hesabına elverecek şekilde genişletilmesi ve bu yöntemin parabolik reflektör antenlere uygulanması konusundaydı.

Doktora sonrası çalışmalarım, klasik Fiziksel Optik yöntemi ile hesap edilemeyen köşe kırınım alanlarının bulunmasını sağlayan yeni bir metod geliştirilmesi yönünde devam etti. Bu yöntem Optics Express Dergisi'nin 12 cilt numaralı, 20. sayısının Ekim 2004 tarihli baskısında "Modified Theory of Physical Optics" başlığıyla yayımlandı. Daha sonra ilgili metodu, kama problemlerini de kapsayacak şekilde genişlettim ve aynı derginin Ocak 2005 sayısında yayımladım. Fresnel fonksiyonlarının basit şekilde ifade edilmesi ile elde edilen yeni bir yöntemi anlatan bir makalem, "Optics Letters" dergisinin Ağustos 2005 sayısında yayınlandı. Daha sonraki çalışmalarımı diğer kırınım türlerini genişletilmiş bir fiziksel optik teorisi içinde elde edebilecek bir metod geliştirmek yönünde devam ettirmeyi düşünüyorum. Ayrıca 19. yüzyılın sonunda yapılan ve modern fiziğin gelişiminde anahtar rolünü üstlenen Michelson-Morley deneyi hakkında da bir makale yayımlamayı planlamaktayım.

Gelişmiş ülkeler olarak tabir edilen Amerika ve Avrupa devletleri ile bilimsel rekabetin, onların ayak izlerini mekanik bir şekilde takip etmek olmadığının inancındayım. Zira ilgili ülkelerdeki bilimsel imkanlara ne yazık ki ülkemiz sahip değildir. Eğer geçmiş oldukları yolu aynen kopyalayarak takip etmeye kalkarsak aramızdaki belli senelik mesafeyi hiçbir zaman kapatma olanağına sahip olamayacağız. Sorun teorik bilgi konusundan kaynaklanmamaktadır. Türk bilim adamları, yabancıların da kabul ettiği gibi, teorik bilimde her zaman dünya çapında bir başarıya sahiptir; fakat teorinin pratiğe uygulanması olan teknolojik gelişimde ne yazık ki Batılı ülkelerle aramızda kapatılması

çok zor olan bir mesafe mevcuttur. Kanımca bu sorun akıllı bilim politikaları üretmek ve alternatif teknolojiler geliştirmek yolu ile çözülebilir.

Öğrencilerimize tavsiyem kendilerini objektif bir biçimde analiz etmeleri ve görmüş oldukları eksikleri mezun olmadan önce kapatma yoluna gitmeleridir. Çok şey bilmek önemli değildir. Kritik olan mesleki alanlarındaki temel bilgileri çok iyi kavramış olmak, gerektiğinde lüzumlu bilgiye nasıl erişebileceklerini bilmek ve bu bilgiyi işe yarar bir şekilde kullanabilmektir. Zihin kıvrak bir şekilde çalıştırılmalı ve analiz ve sentez yöntemlerine hakim olunmalıdır. Bilgi kullanılabilirdiği ölçüde faydalıdır. Gerekliliği olan bilgiler insan zihninde de durabilir, kütüphanelerde de. Bunun önemi yoktur. Önemli olan, o bilginin insan zihninde nasıl analiz edildiği ve yaratıcılık ile nasıl yeni bilgilerin gün ışığına çıkartılabileceğidir. Dikkat edilecek olursa yeni bilimsel buluşlar, sanat eserleri yaratıcısı tarafından hiçbir kitapta okunmamış, hiçbir kimseden öğrenilmemiştir. Bu eserler insan zihninde oluşmuş ve dünya literatürüne geçmiştir.

Prof. Dr. Cengiz Tosun
Çankaya Üniversitesi
İngilizce Hazırlık Okulu Müdürü

İNGİLİZCE HAZIRLIK OKULU

Hazırlık Okulunun amacı, Hukuk Fakültesinin dışında öğretim dili İngilizce olan üniversitemizde, öğrencilerin bölümlerine katıldıklarında o bölümle ilgili dersleri fazla zorlanmadan izleyip, gerektiğinde sınav, araştırma ve tartışmalarda fikirlerini ifade edebilecek ve bu dilde okuyup yazabilecek bir düzeye getirilmesidir. Bunun için öğrencilerimize oldukça etkin ve yoğun bir program uygulanmaktadır. Yeni kayıt olan öğrenciler İngilizce Hazırlık Okulu Müdürlüğüne uygulanan yeterlik sınavına girerler. Hukuk Fakültesini kazanan öğrenciler bu yeterlik sınavına girmek zorunda değildir. Yeterlik sınavında başarısız olan öğrenciler haftada 25 saatlik yoğun bir ders programından sorumlu olurlar. Hazırlık Okulu programında A, B ve C olmak üzere toplam üç kur vardır. A kuruna orta düzey, B kuruna alt - orta düzey ve C kuruna ise başlangıç düzeyindeki öğrenciler yerleştirilmektedir. Tüm düzeyler, öğrencilere okuma, yazma, dinleme, konuşma, dilbilgisi ve öğrenme becerilerini kazandırmaya yönelik çalışmalardan oluşmaktadır. İngilizce Hazırlık Okulu programı dört devreden (2+2) oluşur. Her devre sonunda, o devrede yapılan iki ara sınavın ortalaması % 50'nin altında olan öğrenciler bir alt kura geçirilir. Eğitim süresi her yıl üniversite senatosunca onaylanan akademik takvimle belirlenir. Her kur için kullanılacak kitaplar dönem başında Hazırlık Okulu Müdürlüğüne duyurulur. Tüm öğrencilerin katılmakla yükümlü oldukları yeterlik sınavı sonrası genel başarı notu %60 ve üstünde olan öğrenciler bağlı oldukları eğitim programına devam hakkı kazanırlar. Girdikleri yeterlik sınavları sonrası başarısız olan öğrenciler bir yıl daha Hazırlık Okulu programını tekrar ederler. Öğrenciler Hazırlık Okuluna en fazla 2 yıl devam edebilir. Ayrıca son iki yılda alınmış olması şartı ile uluslararası geçerliliği olan TOEFL, FCE, IELTS, CPE, CAE gibi sınavlarda İngilizce Hazırlık Okulunca belirlenen puanları aldıklarını belgeleyen öğrenciler Hazırlık Okulundan muaf olurlar.

Ayrıca Hazırlık Okulunda zamanın ve öğrenmenin daha eğlenceli olabilmesi için çeşitli kollar ve topluluklar bulunmaktadır. Öğrenciler istekleri doğrultusunda boş vakitlerinde bu topluluklara katılabilirler. Bunlar tiyatro, folklor, şiir ve müzik, satranç, fotoğrafçılık, masa tenisi, turizm ve gezidir.

İngilizce Hazırlık Programından muaf olabilmek için

gerekli uluslararası sınav ve notları:

TOEFL	: 500 (173)
FCE	: C
IELTS	: Genel ortalamanın 6.0 olması.
CAE	: Geçer not
CPE	: Geçer not

İngilizce Yeterlik Sınavı

Fakülte ve Yüksekokul programlarına (Hukuk Fakültesi hariç) yeni kabul edilen öğrencilerin İngilizce yeterlik düzeyleri akademik yıl başında yapılan, İngilizce Hazırlık Okulu tarafından hazırlanan ve uygulanan Yeterlik Sınavı ile belirlenir. Yeterlik sınav notu ham nottur. Ham notun başarı notuna dönüştürülmesi Hazırlık Okulu Müdürlüğüne de katılacağı bir komisyon tarafından Üniversite Rektörlüğüne yapılır.

MÜDÜR

Prof. Dr. Cengiz TOSUN

ÖĞRETİM KADROSU

Okutman Abdullah BAĞCI

Okutman Arzu ERCAN

Okutman Ayten GÜNGÖR

Okutman Bülent İNAL

Okutman Bülent İNAL

Okutman Ceyda GÖKALP

Okutman Ebru KUTSAL PESEK

Okutman Ebru SELVİ

Okutman Ebru YILDIRIM

Okutman Erdem AKSOY

Okutman Esen METİN OLMUŞÇELİK

Okutman Filiz BALA BAŞARAN

Okutman Gülten BABAN

Okutman Hatice BAYINDIR

Okutman Levent KARABULUT

Okutman Michrie CHATZITZERZOGLU

Okutman Mine N. BASKAN VURAL

Okutman Murat ÇOBAN

Okutman Müge AKGEDİK

Okutman Müzeyyen Hülya ÇANLI

Okutman Neslihan ATCAN

Okutman Oben YALNIZ

Okutman Özlem DEMİREL

Okutman Satmen DEMİRTAŞ

Okutman Selvin TÜMER

Okutman Senem ÜSTÜN KAYA

Okutman Seteney BORAN

Okutman Sevilay SAKIZLI

Okutman Sibel DEMİR

Okutman Sibel TAŞ

Okutman Suat GÜRCAN

Okutman Suna ÖZCAN KENDİRLİ

Okutman Şule BÜYÜKKINACI

Okutman Tuğba KARABULUT

Okutman Yelda YAVUZ

Okutman Zikri BİLGİN

ÇANKAYA MESLEK YÜKSEKOKULU

Uluslararası Ticaret Yönetimi Programı

Son zamanlarda küresel yatırım hareketlerinde gözlenen canlanma, Çankaya Üniversitesi Çankaya Meslek Yüksekokulu Uluslararası Ticaret Yönetimi Programının açılmasını gerekli kılmıştır. Türkiye'nin küresel ortaklarıyla etkin ticaret potansiyeli 1980'lerden beri giderek artmaktadır. Önemli bir dünya pazarı olan Türkiye, sürekli olarak, iyi yetişmiş profesyonellere ihtiyaç duyulan dünya pazarlarına yüksek kalitede mal ve hizmetler sunmaktadır.

Uluslararası Ticaret Yönetimi Programı, öğrencilere kazandırmayı amaçladığı uluslararası ticaretin hukuki, siyasi, finansal, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla sektörde ihtiyaç duyulan profesyonel ara eleman yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Programın ana amacı, öğrencilere uluslararası ticaret, ekonomi ve finans, pazarlama, hukuk ve uluslararası ticaretin diğer dallarına yönelik alanlarda gerekli akademik ve hayata dönük becerileri kazandırmaktır. Ticari ilişkilerde kültürel etkileşimin önemini de göz önünde bulunduran program, öğrencilerin yabancı kültür ortamlarına uyum sağlayabilmelerine olanak tanıyacak içerikte dersler sunmaktadır.

Program, öğrencilere uluslararası ticaret uygulamaları, finansal pazarlar, kanun, yönetmelik ve düzenlemeler konusunda geniş ve güncel bir bakış açısı sağlayarak mesleki eğitim alanında destek vermektedir. Öğrencilerin mesleki becerilerini geliştirmek ve hem yurt içi, hem yurt dışı ticari işletmelerin taleplerini karşılamak amacıyla, ileri düzey bilgisayar teknolojisi ve yönetim kadrolarına destek becerileri pekiştirilmektedir.

MÜDÜR
Yrd. Doç. Dr. Nüzhet AKIN
ÖĞRETİM KADROSU*
Yrd. Doç. Dr. Nüzhet AKIN
Öğr. Gör. Kadir Murat ALTINTAŞ
*Öğretim kadrosu, sektördeki gelişime paralel olarak, Çankaya Üniversitesi bünyesinden ve kamu kurum ve kuruluşlarından gelen uzmanlarla desteklenmektedir.

Öğretim Dili: İngilizce

Yrd. Doç. Dr. Nüzhet Akın
Çankaya Üniversitesi
Meslek Yüksekokulu Müdürü

ÖNLİSANS EĞİTİM PROGRAMI

Birinci Yıl	İkinci Yıl
Birinci Yarıyıl	Birinci Yarıyıl
Ekonomiye Giriş	İşletme Finansmanı
Davranış Bilimlerine Giriş	Pazarlama İlkeleri
İşletme Matematiği	Dış Ticaret Mevzuatı ve Uygulamaları (T)
Bilgisayara Giriş	İstatistik
İngilizce I	İnkılap Tarihi I
Türkçe I	İnsan Hakları
İkinci Yarıyıl	Uluslararası Ticaret
İşletmeye Yönetimine Giriş	İngilizcesi
Muhasebe İlkeleri	İkinci Yarıyıl
Dış Ticarete Giriş (T)	Dış Ticaretin Finansmanı ve Dış Ticareti Finanse Eden Kurumlar (T)
İş İletişimi Hukuka Giriş (T)	Türk Gümrük Mevzuatı ve Uluslararası Taşımacılık (T)
İngilizce II	Uluslararası Finansal Piyasalar ve Kurumlar
Türkçe II	Uluslararası Pazarlama
	Uluslararası Ticaret İngilizcesi
	İnkılap Tarihi II (T)

*Türkçe olarak yapılmakta olan dersler (T) ile gösterilmiştir.

ULUSLARARASI SEMPOZYUM

“MATHEMATICAL METHODS IN ENGINEERING, MME06”

27-29 Nisan 2006 tarihlerinde Üniversitemizde yapılmak üzere “Mathematical Methods in Engineering, MME06” isimli bir Uluslararası Sempozyum gerçekleştirilecektir. Çankaya Üniversitesi'nin ev sahipliğini yapacağı sempozyumda;

- Fractional Mathematics
- Wavelets
- Vibration and Control
- Nonlinear Dynamics
- Computer Science
- Mechatronics
- Distributions and Neutrices
- Fuzzy Sets and Systems
- Image and Signal Analysis
- Numerical Partial Differential Equations
- Autonomous Systems
- Planning and Scheduling

alt başlıklarında, dünyaca tanınmış çok sayıda bilim adamı tebliği ile katılacaktır.

Sempozyuma Ocak 2006 tarihi itibarıyla; Türkiye, ABD, Japonya, Almanya, İngiltere, İspanya, Fransa, İtalya, Rusya, Çin, Avusturya, Romanya, Hindistan, Portekiz, Bulgaristan, Türkmenistan, Ukrayna, Bosna-Hersek, İrlanda, Polonya, Ürdün, Sırbistan, Singapur, Birleşik Arap Emirliği, Oman ve Filistin'den bildiri sunarak katılacak araştırmacıların sayısı 146 olmuştur.

Sempozyumda,

- Onur Başkanları : Sıtkı Alp, Prof. Dr. Ziya Aktaş
Başkan : Prof. Dr. Kenan Taş
(Çankaya Üniversitesi)
Eş-Başkanlar : Prof. Dr. Ali Nayfeh (Virginia Politeknik Enstitüsü and State Üniversitesi)
Prof. Dr. J.A.Tenreiro Machado
(Porto Üniversitesi),
Prof. Dr. Ronald DeVore
(South Carolina Üniversitesi, ABD)

olarak yer alacak, ayrıca 40 kişiden oluşan çok seçkin bir “International Scientific Committee” tarafından sempozyuma katılım ve katkı sağlanacaktır. Katılımcılar arasında bu alanların en ünlü isimleri de vardır. Sempozyumda eş başkan olarak görev alan Prof. Dr. Ali Nayfeh, SCI'deki iki derginin baş-editörüdür ve Virginia Polytechnic Institute and State University'de “Distinguished Professor” ünvanına sahiptir.

Bu isimler dışında Sempozyumda plenary lecturer olarak yer alacak bilim adamları:

- Brian Fisher, (Leicester Üniversitesi, İngiltere)
  - Hans J. Stetter, (Viyana Teknik Üniversitesi, Avusturya)
  - Om P. Agrawal, (Illinois Üniversitesi - Chicago, ABD)
  - Blas M. Vinagre, (Extremadura Üniversitesi, İspanya)
  - Ana Figueiredo, (Porto Mühendislik Enstitüsü, Portekiz)
  - J. Norberto Pires, (Coimbra Üniversitesi, Portekiz)
  - Raouf A. Ibrahim, (Wayne State Üniversitesi, Detroit, ABD)
  - Wilfried Elmenreich, (Viyana Teknoloji Üniversitesi, Avusturya)
  - Aly A. Farag, (Louisville Üniversitesi, ABD)
  - Semyon Yakubovich, (Porto Üniversitesi, Portekiz)
  - R.R. Nigmatulin, (Kazan Devlet Üniversitesi, Rusya)
  - Maamar Bettayeb, (Sharjah Üniversitesi, BAE)
  - Akram Aldroubi, (Vanderbilt Üniversitesi, ABD)
  - F. Mainardi, (Bologna Üniversitesi, İtalya)
  - Gorenflo, R., (Berlin Özgür Üniversitesi, Almanya)
  - Stephan Dahlke, (Philipps Üniversitesi, Almanya)
- olarak belirlenmiştir.

Sempozyum bildirilerinin topluca CD olarak basılması ve hakem heyeti tarafından seçilecek makalelerin ise, Science Citation Index kapsamındaki dergilerden olan ve TÜBİTAK tarafından Science Citation Index içerisindeki en iyi dergiler sıralamasında A grup dergi olarak ilan edilen “Nonlinear Dynamics” dergisinde ÖZEL SAYI biçiminde yayınlanması kararlaştırılmış ve ön onay alınmıştır.

“Mathematical Methods in Engineering, MME06” sempozyumunun duyuruları ;

Çankaya Üniversitesi en üst düzeyde gerçekleştirdiği bu sempozyum ve bunu izleyecek diğerleri ile, vizyonunda yer alan “Uluslararası düzeyde araştırma-geliştirme çalışmaları yapan ve bilgi üreten “ üniversite olmak hedefine ulaşmakta önemli bir adım daha atmış olacaktır.

- a) American Mathematical Society ‘nin resmi web sayfasında,
- b) ESAIM -COCV Control, Optimization and Calculus of Variations, Vol.11, 2005 dergisinin arka kapağında,
- c) Rairo Operations Research Vol.39, No.2 April June 2005 dergisinde,
- d) ESAIM Probability and Statistics, Vol.9 2005 dergisinde, yer almıştır.

“Mathematical Methods in Engineering, MME06” sempozyumu ülkemizde bu alanda yapılan sempozyumlar arasında , en üst düzeyde bilimsel araştırmaların sergileneceği bir bilimsel şölen olarak, seçkin yerini alacak ve Çankaya Üniversitesi’nin onuncu yılında ismini uluslararası alanda duyuracaktır. Sempozyumun gerçekleşmesindeki her aşamada gayretini esirgemeyen Assoc. Prof. Dr. Dumitru Belanu başta olmak üzere, <http://mme06.cankaya.edu.tr/> web sayfasını tasarlayan ve yöneten Işıl Gence ve yerel organizasyon komitesi başkanı Prof. Dr. Ahmet Eriş ile üyelerine ayrı ayrı şükranlarımı sunuyorum.

BİLGE ÖZLEM ÜNSAL

Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi 2001 Mezunu

AB Akademi Avrupa Birliği Danışmanı

Neden bu mesleği seçtiniz?

Benden mesleğime ilişkin özlü bir söz isteseler herhalde “idealleriniz varsa eğer hiç durmayın koşun peşlerinden” derim; çünkü ideallerinize ulaştığınızda, mutluluğunuzun yaptığınız seçimlerden ibaret olduğunu görürsünüz.. Ben de seneler önce Ankara Üniversitesi DTCF Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü 3. sınıf öğrencisi iken, idealimin peşinden giderek Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ndeki eğitimime başladım. Hukuk eğitimim esnasında uluslararası hukuk ve Avrupa Birliği hukukuna duyduğum ilgi şu anda yapmakta olduğum işi seçmemde belirleyici oldu. Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden mezun olduktan sonra Ankara Üniversitesi’nde Avrupa Birliği Hukuku üzerine master yaptım. Yüksek lisans çalışmalarım devam ederken AB adaylık sürecinde önemli bir noktada olan ülkemizde AB konusunda eğitim almış hukukçu sayısının azlığı ve bu konudaki ihtiyaç beni Avrupa Birliği ile ilgili bir işte çalışmak konusunda motive etti. Halen AB Akademi’de danışman olarak çalışmaktayım.

Şu anda yaptığınız iş, görev ve sorumluluklarınız nelerdir?

Şu anda Avrupa Birliği üzerine danışmanlık ve eğitim hizmeti veren AB Akademi bünyesinde danışman olarak görev yapıyorum. AB Akademi, Prof. Dr. Hüseyin Bağcı başkanlığındaki çalışmalarıyla AB Müzakere sürecinde ve sonrasında Türkiye’nin karşılaşılabilecek sorunlara araştırma ve eğitim çalış-

malarıyla çözüm üretmeyi hedefleyen genç bir kurum. Görevim, yerel yönetimlere, KOBİ’lere, eğitim kurumlarına ve sivil toplum kuruluşlarına, Avrupa Birliği ve Avrupa Birliği Projeleri üzerine danışmanlık hizmeti vermek. Çalıştığım kurumun Avrupa Birliği eğitiminde de faaliyet göstermesi, danışmanlık yapmanın yanı sıra akademik çalışmalarımı sürdürmek konusunda bana imkan sağlıyor.

Geriye baktığımızda aldığınız eğitim programını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Hukuk eğitimi, ciddi ve zorlu bir süreç. Bu süreçte adım adım ilerlerken, toplumsal duyarlılığınız ve sorumluluk bilinciniz artıyor ve birey olarak kendini geliştirmenin en önemli yollarından birinin de kişisel gayret olduğunu görüyorsunuz. Hukuk Fakültesinde son derece donanımlı ve saygın isimlerden aldığım güçlü eğitim, pek tabii ki hayattaki ve mesleğimdeki duruşumu güçlendirdi; ancak bireyin tam donanımlı olma yolunda kendisine sunulan eğitim imkanlarının ötesinde, kendini geliştirme ve öğrenme hevesi ve kararlılığını taşımaları gerektiğine inanıyorum. Başta gelecekteki meslektaşlarım olan Hukuk Fakültesi öğrencileri olmak üzere tüm öğrenci arkadaşlarıma aldıkları eğitimi, yabancı dil ve diğer mesleki eğitim çalışmaları ile tamamlamalarını öneriyorum.

Aldığınız eğitimin çalışma yaşamınıza faydası nasıl oldu?

Çankaya Üniversitesi’nin ilk öğrencileri olmamız ve sayıca fazla olmamız nedeniyle, aldığımız eğitimin farklı ve özel olduğunu düşünüyorum. Özgürce soru sorabildiğimiz, tartışabildiğimiz ve hocalarımızla çok yakın diyalog içinde olduğumuz şanslı bir eğitim süreci yaşadık. Bununla birlikte, lisans boyunca aldığım eğitimin yanı sıra kişisel ilgilim ve isteğim dolayısıyla katıldığım Hukuk İngilizcesi, fikri ve sınai haklar, rekabet hukuku gibi konularda katıldığım eğitimlerin bana geniş bir perspektif ve mesleki güç kazandırdığını düşünüyorum.

Geriye baktığımızda üniversitenin sosyal ve kültürel faaliyetlerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bunlara etkin olarak katılabildiniz mi?

Çankaya Üniversitesi'nin ilk öğrencileri olmamız nedeniyle için şanslı olduğumuz kadar şanssız olduğumuz konular da vardı. Bizim öğrenciliğimiz zamanında şu andaki gibi çok çeşitli sosyal ve kültürel aktiviteler yoktu. Bir de bahar şenlikleri hep Hukuk Fakültesinin final sınavlarına denk gelirdi ve katılmaya fırsatımız olmazdı. Hala öyle mi bilmiyorum; ama geç de olsa bir serzeniş oldu böylelikle.

Kariyer hedefleriniz nelerdir?

AB hukuku üzerine master yaptığım ve çalışmalarımı rekabet hukuku üzerine yoğunlaştırdığım için yine bu konuyla ilgili danışmanlık yapmayı ve uluslararası alanda da danışmanlık deneyimimi arttırmayı hedefliyorum Şansım ve fırsatım olursa doktora yapma isteğimi de kariyer hedeflerime ekleyebilirim.

İş dışı zamanlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sanatsal aktiviteler favori ilgi alanımı oluşturuyor. Ankara Barosu bünyesindeki Sinema Topluluğunda yer alıyorum. Sinema ve tiyatro gösterilerini kaçırmamaya gayret ediyorum. Bol bol kitap okuyorum ve müzik dinleyerek dinleniyorum. Daha

geniş zaman dilimlerinde ise kültür gezilerine katılmak en sevdiğim aktivitelerden biri. Keşke spor da yapabilsem...

Halen Çankaya Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilere neler söylemek istersiniz?

En keyifli yıllarını geçirdikleri üniversite yılları, aslında kendilerine yatırım yapmaları için de en uygun zaman dilimi. Sonrasında hem yoğun bir rekabet ortamı onları bekliyor olacak hem de zamansızlık nedeniyle bazı şeylere fırsat bulamayacaklar. Önerim, bu süreçte mutlaka yabancı dillerini geliştirmeleri veya yeni bir yabancı dil öğrenmeleri. Dört sene dil öğrenmek için uzun ve yeterli bir süre. Ayrıca konuları ile ilgili eğitim ve sertifika programlarını takip etmeleri onları mezuniyet sonrasında mesleki açıdan güçlü kılacaktır. Tabii ki hayattaki başarı sadece mesleki başarı anlamına gelmiyor. Bu anlamda, dünya gündemini takip eden, okuyan, kültürel aktivitelere katılan, sosyal bireyler olmak çok önemli. Üniversite yılları bunları gerçekleştirmek için en ideal yıllar, arkadaşlarıma her anlarımı dolu dolu geçirmelerini tavsiye ediyorum.

CAN OKAN DİRİCAN **Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği 2003 Mezunu** **EDS Türkiye Sistem Mühendisi**

Neden Bilgisayar Mühendisliğini seçtiniz?

Bilgisayarlara ve elektroniğe küçüklüğümde beri merakım vardı. Lise çağlarımda da bilgisayarlar üzerine olan merakım her geçen gün arttı. İlğim ve sevgim bu bölümü tercih etmemde çok büyük rol oynadı. Yaptığım tercihten de son derece memnunum.

Şu anda yaptığınız iş, görev ve sorumluluklarınız nelerdir?

Şu anda uluslararası bir firmada sistem mühendisliği görevlerini yürütüyorum. Yaptığım işin tam bir tanımını yapabilmenin mümkün olduğunu sanmıyorum.

Üniversiteyi bitirdikten sonra iş arama-bulma sürecinde Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü mezunu olmanın avantajını veya dezavantajını hissettiniz mi?

Türkiye'de iş arama süreci her zaman yeni mezunlar için problem teşkil ediyor. İşe başlamadan önce yapılan uzun mülakatlar

insanlarda sıkıntı yaratıyor. Mezun olunan üniversitenin tanınması, iş görüşmelerinin başlama safhasında seçicilik unsuru olarak tercih nedeni olabiliyor. Mülakat süreci başladıktan sonra firmalar genellikle işe alacakları kişilerde özgüven, karakter, kendini ifade edebilme gibi kişilik unsurlarını ve kabiliyetleri göz önünde bulunduruyor. İşe başladıktan sonra hangi üniversiteden mezun olduğunuz gibi özellikler şirket içinde yükselişiniz açısından önemini zamanla kaybediyor.

Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nde aldığınız eğitimi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Üniversite hayatı boyunca sürekli bir şeylerle meşgul olmak, yeni şeyler öğrenmeye çalışmak gerekiyor. Bu açıdan öğrencilere öğrenim hayatları boyunca mühendislik vasıflarını sağlayabilecekleri hemen hemen tüm imkanların Çankaya Üniversitesi tarafından sunulmuş olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Özellikle Reza Hassanpour, Süleyman Kondakçı, Roya Choupani'nin öğrencilerin gelişimleri açısından verdikleri emekleri her zaman hatırlayacağım.

Üniversitenin sosyal, kültürel faaliyetlerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bunlara etkin olarak katılabildiniz mi?

Çankaya Üniversitesi günden güne kendisini yeniliyor. Öğrencilere yeni imkanlar sunuyor. Öğrencilerin yoğun ve stresli öğretim hayatında monotonluğu ortadan kaldırıyor. Ne yazık ki üniversite yaşamımda bunlara pek fazla katılabildiğimi söyleyemem.

Halen Çankaya Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilere neler söylemek istersiniz?

İş hayatı ile üniversite hayatı arasındaki bağlantıyı öğrenim süreci içerisinde bağdaştırmaya çalışmalarını ve gerçek hayattan kendilerini soyutlamamalarını öneririm.

Kariyer hedefleriniz nelerdir?

Öğrencilik hayatı boyunca insanların yapmak istedikleri çalışma yaşamının hemen başlarında değişiyor. Her insan çalıştığı firmada yükselmek ve görev sorumluluklarının artmasını ister. Şimdilik amacımın bu olduğunu söyleyebilirim.

EDS Türkiye'de çalışmak dersek bize neler anlattırsınız?

EDS, bilişim sektöründe hizmet veren dünyanın en büyük bilişim firmalarından birisi. "EDS Türkiye" de bu büyük organizasyonun Türkiye'deki ayağını teşkil ediyor. Bu firma içerisinde görev almak gerçekten de mutluluk verici.

Üniversite sınavlarına hazırlanan adaylara meslek ve üniversite seçimi hakkında önerileriniz var mı?

İnsanların yapmak istedikleri ve yapabilecekleri kabiliyetleri ölçüsündedir. Her insan kendi kabiliyetlerini, becerilerini ve kavrama yeteneğini gayet iyi şekilde bilir. Kendi yapamayacakları alanda ısrar etmeleri gelecekte insanları daha da mutsuz kılar. Meslek seçimi yaparken kendi isteklerinin yanı sıra kendi becerilerini de hesaba katmalarını tavsiye ederim.

Üniversite ve iş yaşamını kıyaslırsak neler söylersiniz?

Çalışma hayatı zamanla insanlarda tecrübenin oluşmasına yol açıyor. Üniversite ile iş hayatı arasında köprülerin çok erken

zamanlarda hatta mümkünse öğrencilik yıllarında kurulması; iş hayatının beklentilerinin erken zamanlarda idrak edilmesi gerekiyor. Eğer dikkatli düşünerek yaşıyorsanız zamandan daha iyi bir tecrübe kaynağı bulamazsınız.

İş dışı zamanlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz? Hobileriniz, tutkularınız alışkanlıklarınız...

Çalışma hayatı insanların genellikle kendine ayıracağı zamanı oldukça kısıtlıyor. Bilişim sektöründe çalışan insanların iş hayatları ve özel hayatları zamanla birleşiyor. Bu ayrımın çok dikkatli bir şekilde yapılması gerekir. Bu çizgilerin kesin bir şekilde erken zamanlarda çizilmesi gerekiyor.

Boş kalan vaktimi tamamıyla eşimle ve arkadaşlarımla geçirmeyi tercih ediyorum.

Diğer eklemek istedikleriniz...

Teori ve Uygulamalar ile TCP/IP ve Ağ Güvenliği isimli kitap çalışmam Açık Akademi Yayınevi'nden çıktı. Açık Akademi Yayınevi'nin kurucuları İsmail Yenigül ve Barış Şimşek gerçekten de takdir edilmesi gereken çalışmalara imzalarını atıyorlar. Türkiye'de ne yazık ki bilim dilinin İngilizce olduğuna dair çok yanlış bir anlayış var. Diğer alanlarda olduğu gibi, bilgisayarlar ve bu konu ile ilgili tüm yazılı kaynaklar İngilizce. Üniversitelerimizde de eğitim dilinin İngilizce olması ülkemizin bilim dilini oluşturmasının önünde büyük bir engel oluşturuyor; çünkü kullanılan ders kitaplarının tümü İngilizce olarak yayımlanmış. Bu durumda da bilim adamları Türkçe eser yazma yoluna gitmiyor. Açık Akademi Yayınevi en azından bilgisayar alanında bu kısır döngüyü kırmayı kendisine gaye edinmiş. Genç yaşlarına rağmen güttükleri gayeler benim onlara saygı duymamı sağladı. Bu konuda onlara destek vermek gerektiği kanaatindeyim. FREEBSD, QMAIL kitaplarından "Teori ve Uygulamalar ile TCP/IP ve Ağ Güvenliği" kitabını yayınladılar. "http://www.acikakademi.com" adresinden yayınevine ulaşmak mümkün.

Yaptığım çalışmaların takdir edilmesi benim en büyük mutluluk kaynağım. İstanbul Teknik Üniversitesi'nden Prof. Dr. Bülent Örencik verdiği derslerde kitabımı yardımcı kaynak olarak kullanacağını belirtti. Herhalde kitabımı yazarken harcadığım emeklere karşılık alabileceğim en büyük ödül buydu. Hazırlıklarını sürdürdüğüm birkaç tane daha kitap var. Fırsat bulduğum zamanları da bitirmeye çalışıyorum. Umarım en kısa zamanda bunları da yayımlayabilirim.

e-posta : canokan@hotmail.com

Neden Yazdım?

Ülkemizde ne yazık ki bilgisayar ve bilişim alanında derinlemesine bilgi sağlayabilecek Türkçe kaynaklar çok az. Bu sektörde çalışan insanların bir bölümü İngilizce bilmekte ve bilgileri birinci elden almaktadır. Ülkemizde yabancı dil bilmeyen ve bilişim sektöründe çalışan insanlar ve kendini bu konuda yetiştirmek isteyen gençlerimiz bulunmaktadır. Türkiye'deki eğitim koşulları herkese eşit imkanlar sunamamaktadır. Gelir seviyesi yüksek olmayan Türkiye'de yabancı dil öğrenmek için özel bir eğitim almak son derece maliyetlidir. Ülkemizdeki üniversitelerin eğitim dili İngilizce'dir. Derslerde okutulan kitaplar genellikle yabancı yazarlar tarafından hazırlanmış yayınlardır. Bu da kanımca bilim dilinin İngilizce olması gerektiği gibi yanlış düşüncelerin doğmasına yol açmaktadır. Akademik görevlerin ne yazık ki çoğunun yayınlanmış Türkçe eserleri bulunmamaktadır. Türkiye'deki asıl önemli problem de Türkçe kaynaklı bilgilere ulaşamaması ve Türkçe bilim dilinin hala oluşturulamamasıdır. Açık Akademi Yayın Evi yayınladığı kitaplarla ülkemizde var olan bu açığı kapatmayı kendilerine ilke edinmiştir.

Açık Akademi Yayın Evi'nden çıkan TCP/IP ve Ağ Güvenliği kitabı da bu kapsam içinde değerlendirilebilir. Kitap genel itibarı ile iki bölümde incelenebilir. Birinci bölüm, OSI Katmanları, TCP/IP ve Protokollerinin detaylı çalışma biçimlerini ve birbirleriyle etkileşimini içermektedir. Bu bölümde Protokol Başlık Yapılarına ve Ağ içerisinde akan bu Protokollere bağlı verilerin çözülmesine yer verilmiştir. İkinci bölüm, Ağ Güvenliği ve TCP/IP Protokolü içerisinde tasarlanmış olan yapıların gösterebileceği zafiyetler konusunda bilgi içermektedir. Ağ Güvenliği konusunda ARP Protokolüne yönelik saldırılar, türleri ve bunlara karşı korunma yöntemleri; TCP/IP Protokolünün zayıf noktaları, TCP Protokolüne yönelik saldırılar ve bu saldırılara karşı alınabilecek önlemler; DNS Protokolü ve Güvenliği, saldırılar ve alınabilecek önlemler; DOS saldırıları, türleri. Ağ içerisinde etkileri ve bu saldırılardan korunma yöntemleri yer almaktadır. Kitap içerisinde ayrıca koordineli

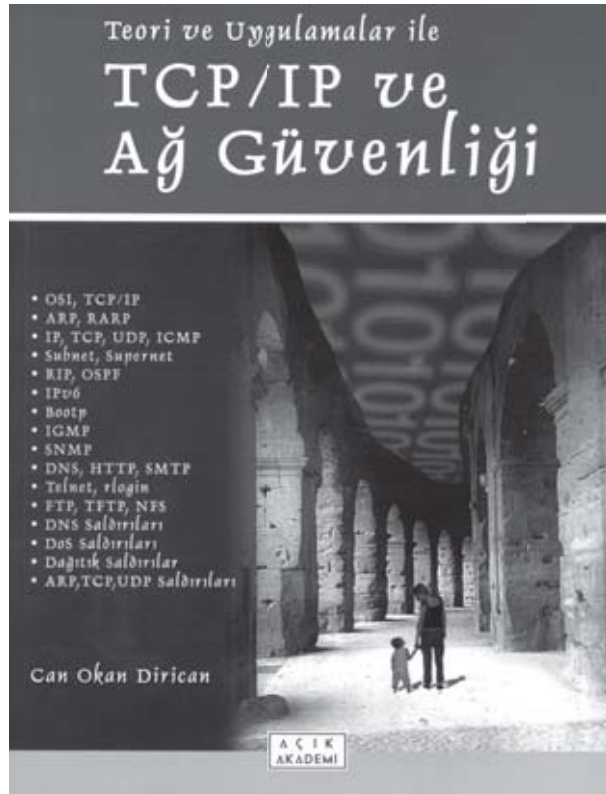
Teori ve Uygulamalar ile TCP/IP VE AĞ GÜVENLİĞİ

Can Okan Dirican

ve dağıtık saldırılar hakkında detaylı bilgiler verilmiştir. Hedef Ağlar hakkında bilgi toplama teknikleri de detaylı bir şekilde incelenmiştir. Kitap içerik açısından ileriki bölümlerde incelenecek olan saldırı tekniklerinin alt yapısını ve detaylı bilgiyi okuyucuya aktarmak için hazırlanmıştır. Okuyucuya önce bilgi daha sonra saldırı teknikleri hakkında detaylı incelemeler sunulmuştur.

Can Okan Dirican kimdir?

Üniversite öğrenimini Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği bölümünde yaptı. Proje olarak Süleyman Kondakçı ile birlikte SibleWall (2002-2003) OpenBSD tabanlı güvenlik duvarını geliştirdi. Bazı firmaların güvenlik danışmanlığını da yapmış olan Can Okan Dirican şu anda özel bir şirkette sistem yöneticisi olarak görev yapmaktadır.

Mehmet Alper Şentürk
Çankaya Üniversitesi İİBF
Uluslararası Ticaret Bölümü 3. Sınıf Öğrencisi

TÜRKİYE'DE SİVİL TOPLUM VE GÖNÜLLÜLÜK

Perde 1
Haber: “Afrika’da yılda ortalama 3 milyon çocuk ölüyor”
Tepki: “Aaaa! Ne kadar üzücü”

Hepimiz az çok haberleri takip ediyoruzdur, “Hülya Avsar’ın boşanması”, “Çağla Kubat’ın frikiği”, “Tuğçe Kazaz’ın Hıristiyan oluşu” en çok izlenenler listemizde neredeyse bir numarada. Bir de çok sevdiğimiz başka haberler vardır; “Afrika’da ölen çocuklar”, “Yetiştirme yurdunda eziyet gören çocuklar”, “Bir türlü kavuşamayan sevgililer” kısacası dramatik, bizi duygusal yerimizden vuran haberlerdir bunlar, babaannelerimiz televizyon başında göz yaşları dökerler bu haberler yüzünden. Bizim tepkimiz ise: “Aaaa! Ne kadar üzücü” olur, canımız yanar bir süre ve ertesi gün, yok yok ertesi saat hayatımıza kaldığımız yerden devam ederiz. Hayatın getirdiği diğer eşitsizliklere duyarsız olduğumuz kadar bu haberlere de duyarsızızdır.

Avustralya’da 2003-2004 döneminde STK ların (Sivil Toplum Kuruluşlarının) ürettiği ve hayata geçirdiği projelerin fonu toplam 119.417.480 \$ ve bu fonların proje maliyetleri

94.804.226 \$. Yani sağlanan toplam verim 24.613.254 \$. Bütün bunlar ne demek oluyor? Avustralya’da yukarıda bahsettiğim ve bizim “Aaaa! Ne kadar üzücü” tepkisini verdiğimiz haberlere yönelik yapılan çalışmaların verimi 24.613.254 \$, hem de yıllık. Avustralya halkı yaptığı projelerle milyonlarca dolarlık yardım yapıyor insanlara. Dikkat Avustralya değil Avustralya halkı ve Avustralya’nın yaptığı bu projelerden 2.470 \$ lık bir kısmı da Türkiye’de yürütülüyor.

Amerika Birleşik Devletleri’nde (Hani şu sevmediğimiz ABD), istatistiklere göre 68 milyon gönüllü var, bu da toplam nüfusun yüzde 28,8’i yapıyor, ayrıca bu 68 milyon gönüllünün yüzde 70’i bir STK da düzenli olarak hizmet veriyor. Bu kadar gönüllünün senedeki toplam verdiği hizmet saati 15,5 milyar saat, ayrıca bu gönüllülerin uyguladıkları projelerin fonu yine senelik toplam 239 milyar Dolar. ABD’de toplam 1,8 milyon STK var.

Şimdi tekrar konumuza dönelim. Sivil Toplum denince aklımıza bir şeyler geliyor, hele de şu günlerde daha çok şey geliyor. Mesela “Vakıf” denince “hop dur bir dakika... siyaset” diyoruz, dernek denince “o ne abi?” diyoruz.

Türkiye’de yaşayan insanların hep kuzu olmasından şikâyet etmişizdir, hep hakkımızı aramadığımızı, hep bizim kadar şanslı olmayan insanların var olduğunu ve bizim bu konuda bir şeyler yapmamız gerektiğini düşünmüşüzdür; ama bunu eyleme dönüştürecek gücümüz hiç olmamıştır. Gerek yaşadıklarımız, gerek yaşayacaklarımız hakkındaki korkularımız bu düşüncelerimizin eyleme dönüşmesine engel olmuştur. İşte hep vakıfları siyaset yuvası, dernekleri de vakıflardan çok farklı olmamakla birlikte, karanlık bir kışa bürünmüş olarak gördüğümüzden dolayı kendimizi bir parçası olarak hissetmediğimiz bu kuruluşlarla çalışmayız. Kimi zaman da sorumluluk almaya yatkın değilizdir ve bizim için hep bir engel vardır; derslerimiz, ailemiz, zaman darlığı gibi... Oysa vakit ayırmak istediğimiz zaman şu yazıyı okumaya bile vakit ayırabildiğimizi hep es geçeriz.

21 yaşındayım, bugüne kadar çok fazla bir şey yaşamamıştım, son bir senedir bir STK da gönüllü olarak çalışıyorum

ve şunu söyleyebilirim bir senede yirmi senedir öğrenmediğim ve bir 20 sene daha harcasam öğrenemeyeceğim şeyler öğrendim. Dilerseniz bunlardan biraz bahsedeyim.

İlk önce acıma duygumu rafa kaldırmayı öğrendim, artık Afrika'da ölen çocuklara acımıyorum. O çocukların binlerce kilometre ötede açlıktan ve hastalıktan ölmelerinin dünyada yaşayan 6 milyar insanın sorumsuzluğu olduğunun ve benim de bu 6 milyara dahil olduğumun bilincindeyim. En önemlisi de onlar için bir şeyler yapabileceğimin farkındayım. Daha sonra etrafta gördüğüm sorunlara nasıl çözüm bulurum ve bu çözümleri nasıl uygulayım onu öğrendim. Bulduğum çözümlerin yardım olmaması gerektiğini öğrendim. Bir adama ekme verip karnının doymasını sağlamanın “yardım”, adama ekme yapmayı öğretmenin “proje” olduğunu öğrendim. Organizasyon nasıl yapılır, onlarca insan bir araya nasıl gelir, bu kadar insan belli bir noktaya nasıl odaklanır bunları öğrendim.

Siz neden bunları yaşayarak öğrenmeyesiniz? İşte bu soru hep akılları kurcalayan soru olacak. Bu yazıyı okuduktan sonra hepiniz “çok haklı! Kesinlikle bir şeyler yapılmalı, yapmalıyım” diyeceksiniz. Sonra? Sevdiğimiz kişiye duygularımızı açacağımızın kararını gece yatmadan verip uyuduğumuz ve sabah kalkınca vazgeçtiğimiz gibi karar verecek ve sonra uygulamayacaksınız. Bu yazıyı okuduktan sonra eyleme geçecek insan sayısı gerçekten çok az, gelin siz de o azınlığın içine girin.

Nereden başladığınızı hiç önemli değil. Sonuç olarak nereden başlarsanız başlayın neyin biraz daha doğru neyin biraz daha yanlış olduğunu öğreniyorsunuz ve her seferinde biraz daha fazla ümitle biraz daha büyük projelerle hayat buluyorsunuz. Evet, gerçekten hayat buluyorsunuz; çünkü imkânı kısıtlı insanların hayatını değiştiriyorsunuz onları önemsiyorsunuz ve bir noktada da kendiniz için, insanlar için bir şeyler yapmış olmanın haklı gururunu ve huzurunu yaşıyorsunuz; ama önceden uyarayım, bu duygu bağımlılık yapan bir duygudur ve sürekli kendi kendini besler, büyüdükçe büyür ve bir de bakmışsınız tüm Türkiye'nin etkileneceği bomba gibi bir projedesiniz. Bırakamazsınız, sizi takip eder sürekli, nereye gitseniz artık bir sorun görür ve çözüm üretir bir hale gelirsiniz. Ve hayatınız birden öyle tat-

lı bir hal alır ki, yeni tanıştığınız insanlarla, sosyal olmanın verdiği huzurla, “hayatımda bunlar olmasaydı ne kadar boş olurdu” diye düşünürsünüz. Neyse daha fazla heyecanlandırmayayım sizi, biraz da çalışmalara başladıktan sonra bu duyguyu hissedin.

İlk perdede biraz sivil toplum anlayışımızdan bahsetmeye çalıştım, ikinci perde bu perdeyi aşmış, “bir şeyler yapmalıyım” deyip gerçekten yapmaya başlamış insanlar için olacak. Türkiye’de Sivil Toplum nereye gidiyor? Ne yaptığımız mı yoksa nasıl yaptığımız mı önemli? gibi konulara değineceğim.

Bu yazıdaki istatistikler ve rakamlar <http://www.ausaid.gov.au> ve <http://www.careusa.org> web sitelerinden alınmıştır ve ülkelerin kendi istatistik enstitüleri tarafından onaylıdır.

KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM Mİ? O DA NE?

Mehmet Alper Şentürk

Çankaya Üniversitesi Toplumsal Dayanışma Topluluğu Üyesi Mehmet Alper Şentürk Türkiye Ulusal Ajansı'nın 14-18 Aralık 2005 tarihinde Ankara'da düzenlemiş olduğu Eylem 1 Eğitimi'ne katıldı ve gözlemlerini Gündem'e anlattı.

Sivil Toplum Kuruluşları ile çalışmaya başladığımdan bu yana (yaklaşık bir buçuk senedir) farklı projelere, kişisel gelişime yönelik birçok eğitime katıldım. Olanakları kısıtlı insanlara yönelik proje yapıyorsanız onların psikolojisini bilmeniz, anlamamız ve ona göre davranmanız gerekiyor. Katıldığım eğitimlerin çoğu ufku bu yönde genişletmeye yardımcı oldu.

Eylem 1 projeleri Avrupa Birliği'nin fon sağladığı kültürlerarası iletişimi, farklı ülke gençlerinin birbirini daha iyi tanımalarını ve önyargılarını yıkmasını amaçlayan projelerden bir tanesi. Bu projede farklı iki ya da daha fazla ülkeden 15-60 arası genç bir ülkede belirli bir konu üzerinde 6-20 gün süresince çalışmalar yapıyor.

Örneğin proje konusu "aile içi şiddet" olarak belirlenerek 4 ülkeden 24 katılımcı 12 gün boyunca yapılan çalışmalarda konu ele alınır. Her ülke temsilcisi kendi ülkesindeki aile içi şiddet sorununun nasıl olduğunu anlatıyor, daha sonra yapılan çalışmalarda ortaya çıkan sonuç ve kararlar STK (Sivil Toplum Kuruluşu) gönüllüsü bu gençler tarafından kendi ülkelerinde projelere dönüştürebiliyor. Bunun yanı sıra Eylem 1, farklı ülkelere gelen katılımcıların birbirlerini tanımalarına, var olan bazı önyargıların silinmesine olanak tanıyor. Bir veya birkaç geceden oluşan Kültürlerarası İle-

tişim Gecelerinde ise gençler kendi ülkelerini tanıtıyor ve diğer ülkelerin kültürlerini öğrenme olanağı buluyor.

Ankara'da düzenlenen ve benim katıldığım Eylem 1 eğitiminde "sosyal dışlanma ve dezavantajlılık" konuları ile ilgili yaptığımız çalışmalarda projelerin kalitesinin artması için fikirler geliştirdik. Eğitimin yanı sıra bir sürü yeni arkadaşımız oldu ve Türkiye'nin dört bir yanından gelen STK temsilcileri ile konuşma, deneyimlerimizi paylaşma ve ileride beraber çalışabilmek için öngörüme yapmak fırsatı bulduk.

Eylem 1, maddi durumu yurtdışına çıkmaya elverişli olmayan gençlere de farklı ülkeleri, farklı kültürleri görme, uluslararası arkadaşlıklar kurabilme fırsatı veriyor. Yol paranızın yüzde 70'i ve proje süresince kaldığınız yerden yediğiniz yemeğe kadar Avrupa Birliği tarafından Ulusal Ajans ve DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) aracılığıyla karşılanıyor.

Bu tip projeler arttıkça, gençler daha fazla sorumluluk almaya, daha çok iletişim kurmaya başlayacaklar. Umarım bütün gençler bu fırsattan haberdar olur ve katılmak için, yapmak için çaba sarfederler.

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ TOPLULUĞU BiLTeC

Üniversiteye girdiği gibi çıkmak istemeyen, bilişim teknolojileri alanında uğraşmak, didinmek, bu alana kendinden birşeyler katmayı hedefleyen ve daha parlak bir gelecek için çalışan bir grup gönüllüyüz. 2002 yılından beri üniversitemizde aktif olarak çalışıyoruz. Amacımız, bilişim ve bilgisayar sektörü ile ilgilenen insanları aynı çatı altında toplamak ve bilgi paylaşımını sağlamak; sürekli gelişmekte olan bilişim sektörünü yakından takip etmek ve bu amaçla üyeleri bilgilendirmek; topluluk üyeleri arasında sosyal etkinlikler düzenlemek; bilişim sektörünü tanıtıcı geziler düzenlemek ve bilişim sektöründen şirketleri tanıtım amaçlı üniversitemize çağırarak; sanal bir kütüphane oluşturmak; üniversitemiz mezunları ile iletişimi asla koparmayarak iş yaşantısı ve staj konularında üyelerimize her zaman yardımcı olmaktır.

<http://biltec.org> adresi üzerinden yayınıımızı yapmaktayız. Kısaca sayfa içeriğinden bahsetmek gerekirse, sanal kütüphane, forum, teknoloji haberleri, üyelere ait blog sayfaları bulunmaktadır. Web sayfamıza kayıtlı bin beş yüzün üzerinde üye vardır. biltec.org, sadece Çankaya Üniversitesi öğrencilerine değil, bilişim dünyasına meraklı olan herkese açıktır. İyi bir içeriğe sahip olmasından dolayı ziyaretçi sayısı fazla olan portalımız, çeşitli bilgisayar dergilerinin ayın web sayfaları bölümünde de çıkmıştır. Örnek vermek gerekirse, BYTE Dergisi'nin Ağustos 2004 sayısında en iyi web sayfaları bölümünde yer almış bulunmaktayız. Ayrıca amatorce.org tarafından düzenlenen ikinci tasarım yarışmasında birinci olduk.

Etkinliklerimizden bahsetmek gerekirse, 2002-2003 döneminde içinde Linux eğitim seminerleri, 2003-2004 dönemi içinde Mehmet Nuri Çankaya tarafından düzenlenen .Net konferansları, üniversitemiz bahar şenliklerindeki standımızda ücretsiz Linux CD'si dağıtımı, III. Linux Özgür Yazılım Şenliği'ne toplu katılım, 2004-2005 döneminde Linux Kullanıcıları Derneği tarafından düzenlenen seminerler, .Net ve Microsoft teknolojileri seminerleri, 2005-2006 döneminde Sql Server 2005 topluluk lansmanı,

4. sınıftaki arkadaşlarımız tarafından verilen SQL injection, Java multithreading seminerleri, TRT 2'de yayınlanan İktisatçı programına teknik destek, Visual Studio 2005 Ankara üniversiteler lansmanı, Macromedia Flash temelleri semineri, Fedora Core 4 kurulumu semineri.

BiLTeC gerek Ankara içi olsun gerek çevre illerdeki bilişim ve bilgisayar topluluklarıyla iletişim halindedir. Örnek vermek gerekirse topluluğumuz, Ankara Mühendislik Toplulukları Birliği, Genç TBD (Türkiye Bilişim Derneği) gibi organizasyonların içerisinde ve bunların yönetim kademesinde de üyelerimiz bulunmaktadır. Aynı zamanda Konya Selçuk Üniversitesi ve Kayseri Erciyes Üniversitesi bilişim toplulukları ile ortak projeler geliştirme aşamasındayız.

İçinde bulunduğumuz dönemde ve gelecekte de üniversitemiz ve bizim için en iyisi olanı yapmaya devam edeceğiz.

<http://biltec.org>

SATRANÇ TOPLULUĞU VE SATRANÇ TAKIMI KURULDU

“Sen benim içim D8’deki vezir, bense D7’deki piyonum”

“Herkes dahi olmak üzere doğar; fakat sadece çok az kişi dahi olur. Bazılarının dehası ömürleri boyunca derin bir uykudadır, bazılarının ise en uygunsuz bir zamanda ortaya çıkar. Kimininki düzensiz aralıklarla ziyaret ederken, bir diğerrininki ise hayatı boyunca bir kez görünüp bir daha asla ona uğramaz. Kimileri ise disiplinli bir çalışmayla dehasını zamana yayabilmiştir. Bu zor yolda ilerlemeye karar verenlerin tek arzusu ise ölümsüz olabilmektir. Çevremizde her alanda görebileceğimiz bu kişiler ölümsüzlüğü ortaya koydukları eserleriyle kazanmak ister.”

Her futbolcunun bir golle ya da iyi oynadığı bir maçla; her ressamın bir resim, her şairin bir şiir, her bilim adamının bir teori ile ölümsüzlüğü yakalamak istemesi gibi, satranca ilgi duyan herkes de ölümsüz bir oyunla unutulmayanlar arasına girmek ister. İşte böyle bir oyunun muhteşem metaforlarını ve imgelerini bir kez bile yaşayan biri için hayat hiçbir zaman eskisi gibi olmaz.

Biz de yeteneklerimizi disiplinle bilgiye dönüştürüp o şanslı kişilerden biri olabilmek için bir araya geldik. Satranç

Topluluğunu ve Çankaya Üniversitesi Satranç Takımını kurduk. Amacımız üniversiteler arası turnuvalara, Türkiye şampiyonalarına katılmak ve şubatta başlayacak satranç 3. liginden başlayarak süper ligde mücadele edebilmek. Bu doğrultuda çalışmalarımızı antrenörümüz İlyas Karaibrahimoğlu öncülüğünde her Cuma saat 13.30’da Satranç Topluluğu odasında (Anfi-1 yanı) sürdürüyoruz. Satranç öğrenmek, oyununu geliştirmek, üniversite takımında yer almak isteyen bütün arkadaşlarımızı aramıza bekliyoruz.

Kim bilir belki de, geleceğin ölümsüz oyunlarını oynayacak olanlar bizlerden biridir!!

Antrenör: İlyas Karaibrahimoğlu
Satranç Topluluğu Başkanı: Oğuzhan Uruk
Çankaya Ü. Satranç Takımı: Oğuzhan Uruk, B. Kaan Yamaner, Şükrü Doğramacı, Mustafa Taha Dinç, Doğançan Hazeroğlu, Fatih Genç, Yusuf Soyman

Gökhan Doğan
Çankaya Üniversitesi
Bilgisayar Mühendisliği Bölümü 3. Sınıf Öğrencisi

YAŞAMAK

Yaşamak neydi, vakit doldurmak mı yoksa doya doya, sömürürcesine yaşamak mı ? Herşeyi yapıp, hiçbir şeyden zevk almamak mı yoksa hiçbir şey yapmayıp, herşeyi arzulamak mı ? Belki de bir kavgaydı yaşamak, yaptıklarının ve yapmadıklarının farkıydı, toplamıydı seçimlerinin ve yüzüne çarpıyordu hatalarının. Karanlık koridorlar gibiydi yaşamak, ışığı aramak, düğmeye basmak ve aydınlanmaktı belki de amacı. Oysa ne olursa olsun, yaşayan bizdik, yaşatılmak istenenleri. Belki de birer kuklaydık hepimiz, büyük bir ipe bağlı olan... Ve belki de hepimiz alabildiğine özgür çocuklardık. Küçükken de mi böyleydik bilmiyorum; ama hep bir "eee şimdi ne yapacağız" havasıyla yaşadık. Durup da düşünmek yoktu hayat skalamızda, hep tüketiyorduk zamanı ve insanları...

Hani istatistikler vardır ya, hayatımızın şu kadarını tuvalette, şu kadarını bilmem nerede harcıyoruz ve geriye kala kala çok az bişey kalıyor. Onu da siz kendinize yaşayın diye biter hep. Oldum olası katılmamışım bu istatistiklere... Bunla-

rın hepsi zaten yaşamının içinde olan şeyler değil miydi? O sayılanların hepsini attığımızda geriye kalan, salt hayat mıdır yoksa? Eğer vaktimizi alan diğer tüm uğraşlar atıldığında geriye kalan salt zamansa, o zamanı harcarken yapacaklarımız neyin istatistiği olur ? Ne kadar yaşadığımızın mı yoksa ne kadarını yaşadığımızın mı ? Nedir yaşayıp, yaşamamanın gereksinimleri. Neleri yaparsak yaşamış oluruz ve neleri yapmazsak yaşamamış oluruz?

Sorular kemirdiğe beynimi, ya beynim ufalıyor ya da sorular büyüyordu. Oysa hiç soru sormadan yaşayanlar da vardı. Son aldığı arabasının fiyatını bilmeyen, sevgililerinin isimlerini bile hatırlayamayan ve hayatında hiç yokluk görmeyenler vardı. Onlar mıydı yaşayan yoksa, huzurlu; mutlu olanlar mı?

Yaşamak bir çağlayandı bence ve bizler ellerimizdeki kovaların ne kadarını doldurursak kardır diyenlerdendik..

Zeynep Özdemir
Çankaya Üniversitesi
Hukuk Fakültesi 1. Sınıf Öğrencisi

HER ŞEY OLMAK ADINA, BİNLERCE HİÇBİR ŞEY OLMUŞTUM!...

Belki doyumsuzluktu yaptığım... Belki bencillikti uğraşımın adı... Belki de saçmalıkta peşinden koştuğum... Belki de sadece bir umuttu... Ama ne olursa olsun, bunu istiyordum! En azından böyle olmak istiyordum, mutlu olmak istiyordum! Safça, temizce... Her şey olmak istiyordum, HER ŞEY! Bu o denli büyük bir istekti ki...

Bir insanın her şeyi olmak istiyordum ilk önce... Onun için vazgeçilmez olmalıydım! Ben olmadığımdaya bitecekti hayat onun için! Duracaktı zaman ben gittiğimde... İşte o denli değerli olmak istiyordum! Her şey de benim olmalıydı... Tüm güzel nesnelere, tüm güzel duygulara, tüm güzel sözler... Belki kötüle-

ri bile benim olmalıydı! İşte o denli nadir olmak istiyordum... Yetmedi! Artık herkesin, her şeyi olmak istiyordum! Ben herkes olmalıydım.. Ya da herkesin olmak isteyip de olamadığı şey... İnsanlar bana baktıklarında erişilmez görecekti, yapamadıklarının! Herkes bana imrenecekti, herkes ben olmak isteyecekti! Ben ayna olacaktım onlara! Mükemmeli gösterecekti o ayna... İşte o denli unutulmaz olmak istiyordum... Beni konuşacaktı herkes, ben olacaktım her santimetrekarede! Anneler beni örnek gösterecekti kızlarına... Benimle kıyaslayacaktı herkes birbirini! Tüm hedeflere giden yollar benden geçecekti... Ya da tüm yollar bana açılacaktı! İnanılmaz olacaktım, adımları kazıyacaktım tarihin o tozlu sayfalarına! AMA...

Ama anladım... Anladım ki istediğim sadece bir ütopyaydı! Öyle bir şey yoktu! Olmayı istiyordum, olamayacak olanı...

Mutluluk her şey olmakta değildi... Mutluluk, olanla yetinebilmek, geldiğin yerde huzurlu kalabilmektir! Aşağına baktığında şükrettiğin, üstüne baktığında azmedip çalıştığın... Mutlu olmak, birisi gibi olmak değildi! Ya da herkesin sen olmak istediği... Mutluluk kendin olmaktı, kendinden memnun olmaktı! Değer bilmektir, barışmaktır, yılmamaktır! Düşüğünde ayağa kalkabilmek; daha da önemlisi, düşüğünde kalkacak gücü kendinde bulabilmektir... Kısacası, her şey olmak mutluluk değildi!

Bunu anladığımda, ben artık hiçbir şeydim... Onca zaman olmayacak duaya amin demiştim! Gözüm körleşmiş, ileriye giderken geçtiğim yerlere bakmamıştım... Ezmiştim o an yarımda olanları, boş vermiştim işime yaramayanları! Her şey olacağım diye elimi atmıştım olur olmaz şeylere... Tam olan bir şey yoktu elimde! Yarım yamalaktı elimde kalanlar... Ne

birleştirebiliyordum onları, ne tek başlarına bir işe yarıyorlardı! Elimde hiçbir şey yoktu! Onca uğraşa sonuç, yokluktu! Ben yoktum! Her şey olmak adına, binlerce hiçbir şey olmuşum...

Bu hiçlik, aslında heplikti... Son noktaydı, doymaktı, sona ulaşmaktı...Anlamaktı! Her şeyden geçmiş olmaktı... Bilmektir! Hiçbir zaman, hiç kimsenin her şey olamayacağını, mutluluğun burada olmadığını... Aslında bir hiç olduğunu bilmektir! Daha da önemlisi bunu bildiğin halde mutlu olmaktı... Kabullemektir! Ama en güzeli düşünabilmektir... Önceleri düşündüğünü sanıp, düşünmediğinin farkına varmaktır! Şimdi ise düşünememenin o acı veren zevkini tatmaktır... Hiçbir şey olmaktı!

Geçen gün birisi bana kendimi tek bir cümleyle tanıtmamı istedi! Ona şunu söyledim: Her şey olmak adına, binlerce hiçbir şey olmuşum! Anlamadı...

Ayça Eren
Çankaya Üniversitesi
MMF Endüstri Mühendisliği Bölümü
1. Sınıf Öğrencisi

HAŞHAŞ Kafa VE TOHUMLARI

Onunla hiç karşılaştın mı veya hikayesini hiç dinledin mi bilmiyorum. Ben bu yaz tanıştım; akşam saatlerinde bir bahçe sohbetine konuk oldu kendileri. Hiç bilmediğim bir yerden geldiği besbelliydi. Benim de tam olarak nereden geldiğimin ayırında olamayışından mıdır nedir, hiç yadırgamadım onu. Koskocaman kafası, incecik boynuyla gerçekten ismini taşıyordu: “Haşhaş Kafa”. O kadar emindim ki anlatacaklarının derinliğinden, gözlerim kırılmaksızın onun o kocaman ağzını izliyordum.

Çok çekmiş zavallılık. Aslında hala çekiyor; ama öyle kötü durumda ki, sefilliğini bilemeyecek denli tükenmiş. Anlatırken devamlı gülümsüyor. Hani şu vesikalık fotoğrafların klişe suratları vardır ya neye güldüğünü bilmeden gülen; arkasında yalnızca pastel fon eksik adeta; ama ona baktığımda o boşluğun ardında çok şey gördüm ben, çok şey hissettim. Belki de yitenlerin silüetleriydi gördüklerim..Sadece kelimeleri vardı içinde, heceleri...Anlamlarıysa uçup gitmişti usulca bedeninden.Hep-

si ruhsuz harflerden ibaretti.

Bu yüzdendi kendini bilmeyişi; yalnızca söylüyordu, duymadan. Oysa farkında değildi; ağzından çıkan her kelimenin; vakti zamanında yitirdiği anlamıyla buluşup bana öyle gelişinin.

“Önceleri çok ses vardı,” dedi önce.

“Kafamın içinde o kadar büyük bir kargaşa vardı ki; kopsa gitse diyordum. Tek bir tekniğim vardı arada nefes aldırın; kıpırdamamak. Gürültüsüne ancak böyle son verebiliyordum içeridekilerin, ama o da çok sürmüyordu. Uykü tohumları rahat durmuyorlardı. Ben daldıkça boyun kaslarım gevşiyor, rahatlıyor, kontrolümden çıkıyordu.

Ardından yine o çılgına çeviren gürültü kıyamet. Hani tam uykuya dalma anında ani bir sıçrayışla karşılanan düşme hissi vardır ya, o zamanlar ben onun devamını da yaşıyordum, adeta yere çakılıyordum korkunç bir hızla!” Boş gözleriyle bulduğu bir boşluğa odaklandı ve devam etti:

“Uykusuzluk, kesintisiz bir huzursuzluk... Aslında tam olarak neydi biliyor musun yaşadığım?”

Sarmaşıktım! Hep bir yerlere tutunmalıydım, her an kayabil-

me ihtimaliyle yaşamalıydım. Uyku yok! Hatta dalgınlığa bile yer yok! Ama nereye kadar? Beynim, başka bir deyişle tohumlarım acım arttıkça daha da hareketleniyor, daha bir isyankar, daha bir tepkili oluyorlardı. Dayanamadım bir gün. Anlık bir kararla, sırf o gürültü dinsin diye, sırf onu bastırabilmek adına, kendisinden daha büyük bir gürültüyle cevap verdim ve kesinlikle çok iyi bir iş yaptım, “kafa patlatmak yalnızca mecazi bir anlam taşıymıyormuş meğer” dedi, bir yandan eliyle parçalanmış alnını okşarken. Parçaların arasından içeriye görebiliyordum. Karanlık ve boş... İçerideki huzuru hissediyordum; ama boştu yine de. Boş! Ama ona hoştu bu durum.

Evet kurtulmuştu. Bunu yüzünden, gözlerinden anlayabilirdiniz. Peki kurtulmak hep iyi bir şeyler mi getirir hayata yoksa kimi zaman “sen” i bile mi götürür senden fütursuzca? Nasıl olur da senden içeri olan “sen” i yitirmek, “kurtulmak” la bağdaştırılabilir? Ah Haşhaş Kafa, keşke bilebilseydin.

Daha doğrusu keşke duyabilseydin...

Mutlusun değil mi? Ne kocaman kafadaki (olmayan) tohumların gürültü ediyor, ne de gecelere bekçilik ediyorsun; ne kaslarının sınırlarını zorlaman gerekiyor ne de sarmaşık hissine kapılman...

Olsun ben seni böyle de severim. Önceni biliyorum en azından. Peki ya bilmediklerim... Onlar acaba hep mi öyleydiler? Bu gerçek olabilir mi? Bu kadar gayesiz yaşanabilir mi... Bu kadar acısız?

İnsan hep mutluydu “Mutluluk” oradaki doğru kelime değildir kanımca. Oranın dilindeki oysa da, bende “Şapşallık” diye geçer.

Benim tohumlarım kafamda, mutluyum kendi dilimde. Varsın uykusuz olsun hayat, varsın sarmaşık...

Varsın yıpratsın, varsın arada çıldırma noktasına getirsin... Yeter ki bileyim benim olduğunu bu hayatın ve kendim için, kendimi, kendimle yaşayabileyim. Ha bu arada Haşhaş Kafa!

Eğer canın sıkılırsa buralara uğra, kafanın içindeki gürültüyü özlersen tohumlarını bulamasan da, gel bir gün.

Bu defa da patlatılmış boş kafaların yankılarını dinleyelim birlikte...

Kaan Yamaner
Çankaya Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
2. Sınıf Öğrencisi

SENİ GÖRDÜM

Yavaşça başını kaldırdı. Çok fazla terlemiş olmalıydı ki uyumadan önce altına serdiği gazetenin, yüzüne gelen kısmı yanağına yapışmış, kuruyup kalmıştı. Zarif bir serçe parmağı hareketiyle suratındaki yapışkanlıktan kurtuldu. Artık banklarda yatıp kalksa da içindeki asilzadenin onu hala terk etmediğini düşünerek sevindi.

- Ğğğğhhaaaaaahhhh!!!!

Derin bir nefes alıp, aynı işlemi tam simetrisinde sola doğru uyguladı. Böylece sabah sporunu yapmış oluyordu. Topuklarına bastığı ayakkabılarını işaret parmağı yardımıyla giydikten sonra, parmağını kokladı. Çoraplarını atıp yenisini almak için birkaç günü daha vardı.

- Hey ahbap!!

- Ben senin ahbabın değilim, serseri.

- Saatin var mı, bugün günlerde ne?

- Senin için fark eder mi?

Her tarafı tutulmuş bir yaşlıyı andıran zorlama hareketlerle doğrulup, bankın tam ortasına oturdu. Kollarından biri başının arkasına, diğeri önüne gelecek şekilde belinden sağa doğru dönerken, başını da hafifçe geriye atıp ağzından ayımsı bir ses çıkardı.

“Kendini bir şey zannediyor, pis herif”, diye düşünürken, karşısındaki denize doğru gözleri kaydı. Denizin sonsuzluk hissi veren parlak maviliği karşısında gözlerinin yandığını hissetti. Gözkapaklarını hafifçe kısarak, ışığın gözbebeklerinin algı-

layabileceği oranda içeriye girmesini sağladı. Birkaç saniye görüntünün netleşmesini bekledikten sonra yavaşça gözlerini açtığı anda, inanılmaz bir şey oldu:

Artık görebiliyordu.

- Benim için saat farkeder miymiş, bak ben burada neler yapıyorum, diye adamın gittiği yere doğru tekrar ünledi.

Vücudu ve bakışları eski konumuna geldiğinde, sahilin kıyı kesiminde; dalgalar vurduğunda bir ada, çekildiğinde ise yarımada halini alan kayalığa benzer bir karartı olduğunu fark etti. İlgisini bir müddet silüet üzerinde yoğunlaştırdıktan sonra, ne olduğunu tam olarak anlayabilmek için oturduğu yerden dizlerinden de yardım alarak yavaşça doğruldu ve yürümeye karar verdi.

Banktan bir yemek yemek, bir de işemek için kalkardı. Rutinin dışında olan bu kalkış onu biraz şaşırtsa da, karartıya doğru gitmek isteği ağır bastı ve ilk adımını attı.

- Tak!!!

Attığı bu ilk adımdan sonra, bir süre soluklandı. İkinci adımını atmak için sol ayağını kaldırıp, topuğu yere değdiği anda, sağ ayağının da kendiliğinden solun önünde üçüncü adım pozisyonunu aldığını fark etti.

- Tak,tak!!!

- Yürümek bisiklete binmek gibi bir şey, bir kere öğrendin mi, bir daha asla unutmuyorsun.

Arka arkaya yedi adım daha attı.

- Tak, tak, tak, tak, tak, tak, tak.

Denize yaklaştıkça kendini yüzme bilmeyen bir çocuk gibi hissetmeye başladı. Banktan fazla açılmıştı.

- On adım ileri, on da geri dönüşü var, eder yirmi. Bir adımda banka oturabilmek için dönüş adımı, eder yirmibir.

Bu hesapları yaparken gördüğü karartının, sanki dalgalarla oyun oynaması için oraya konulmuş olan bir kayalık olduğuna emin oldu. Artık düşünmeden ilerliyordu. Sahilin beton kısmından, kum kısmına geçtiği için ayak seslerini duymuyor, yalnızca ezilen kum taneleri ve zaman zaman kırılan deniz kabuklarının çıtırtıları kulağını tırmalıyordu.

Dizlerini ve belini hafifçe bükerek küçük ve yavaş adımlarla kayalığa yaklaşmaya koyuldu. Dalgalar, ayaklarının dibine kadar gelip çekilmeye başladığı anda, suların geri gitme hızına uygun seri birkaç adım atarak ıslanmadan kayalığın üzerine sıçramayı başardı.

- Rastgele ihtiyar, vuruyor mu bari bir şeyler?

- .....

- Kovada getirmemişsin yanında yakaladığın balıkları nereye koyacaksın?

- .....

- Birkaç tanesini bana verirsin değil mi, aklıktan midem karnıma yapışacak?

- .....

- Sana söylüyorum yaşlı bunak, cevap versene!

Yaşlı adam vücudunu hareket ettirmeden, yalnızca çok yakınında olan birisinin duyabileceği kadar kısık bir sesle:

- Sessiz olursan denizkızı yakalamaya çalışıyorum

- Ne..!? Ne yapmaya çalışıyorsun?

- Sesini kesersen denizkızı yakalamaya çalışıyorum.

İhtiyarın cevabının ilginçliğinin yanı sıra, onunla biraz da eğlenmek isteği, vücudunun sarsılarak olması gerekenden daha gürültülü ve vurgulu bir kahkaha atmasına sebep oldu.

- Denizkızı yakalıyormuş, sabah sabah bütün deliler beni buluyor.

- Çeneni kapatıp gürültü yapmayı kes aptal herif, bütün deniz kızlarını kaçıyorsun!!

İhtiyar kendisinden beklenmeyen bir çeviklikle oltasını yere bırakıp, yakasına yapışmış; gözlerindeki kararlılık bütün yaşam fonksiyonlarının durmasına, vücudunun kaskatı kesilmesine sebep olmuştu. Sokaklarda yaşamasından olsa gerek, kararlı biriyile, kararlıymış gibi davranıma kolaylıkla ayırt edebiliyordu.

- Anladın mı beni?

- .....

- Çeneni kapatacak mısın?

- Tamam, sustum.

İhtiyarın kararlılığı, kendisine yansımış olmalıydı ki; konuşmayacağını belirtirken ne yapması gerektiğini çok iyi bilen bir ifade takındığını hissetti. Adam, birkaç saniye sonra yakasını bırakıp yerdeki oltasını ve denize doğru eski pozisyonunu almış, biraz önce hiçbir şey olmamış gibi bir sakinlik hali içerisinde, yeniden beklemeye koyulmuştu.

- Denizkızı diye bir şey yoktur.

- .....

- Denizkızı diye bir şey yoktur, bilmiyor musun?

- Biraz önce sen de yoktun.

Alaycılıktan yoksun ciddi tavır, ihtiyarın hoşuna gitmiş; ona cevap vermesini sağlamıştı.

- Ben sadece senin yanında değildim, ama aslında vardım.
- Benim için yoktun.

İhtiyarın kendinden emin soğukkanlı tavırlarla verdiği bu cevaplara karşı söyleyebileceği birkaç şey aklına gelse de; tartışma isteği kaybolmuş, elinin tersiyle onu hafifçe iterek, hızlı bir hareketle kayalıktan sahile atlamıştı.

- Hadi be sen de!!

Geldiği yöne doğru hızlı adımlarla ilerlerken, kendi kendine söyleniyordu:

- Aklından zoru var bu bunağın, denizkızı yakalayacakmış. Dikkat et de köpekbalığı yakalama yer sonra seni.

Ağzında bir şeyler geveleyerek sahilin beton kısmına geçtiği ve ihtiyara bir kez daha dönüp baktığı sırada; kayalığa giderken bıraktığı ayak izleriyle, kayalıktan gelirken oluşan ayak izleri arasındaki fark dikkatini çekti. Sinirlenmesinden olsa gerek, gelirken daha sert adımlar atmış; diğerlerine göre kumda daha derin çukurlar oluşturmuştu.

Bütün keyfini kaçırın bu gereksiz ihtiyardan çok sıkılmış bir halde, banka gitmek için geri döndüğünde, orada iki sevgilinin oturduğunu fark etti.

- Sevgilim, güneşi görüyor musun?
- Görüyorum n'olacak?
- Ya bir gün bizi bırakıp giderse?
- Dua et de, bir gün ben seni bırakıp gitmeyeyim.

Ne yapacağını bilmez bir halde etrafına bakınırken, çok uzaklarda iki arkadaşın konuşmaları kulaklarına geliyordu:

- Bana mutluluğun resmini yapabilir misin?
- Yaparım tabii ama bi yüzüğünü alırım.
- Yüzlük mü!? Para mutlu eder mi?
- Parası olan herkes mutlu değildir ama olmayanların çoğu mutsuzdur.
- Ben pek mutlu olmadım bu işten.
- Bak kafan çalışmaya başladı.
- Kafası çalışan mutlu olmaz mı?
- Vicdanımı aldırma şartıyla olur.

- Vicdan mı?
- Başlangıçta biraz acıtır; ama sonra kuş gibi hafiflersin.

Annesinin eteklerinden çekerek kendisini işaret eden küçük kızı ise görmezden gelemedi:

- Anneciğim, bu adam niye kendi kendine konuşuyor?
- Deli kızım o, sen sakın onun gibi olma olur mu?
- Olmam. Deli olduğunu nerden anladın anneciğim?
- Gözlerindeki deliliği oku yavrum.
- Ben okuma bilmem.
- Oku!! İçindeki bilgelik adına oku!!!
- Ne olduğunu anlıyor musun evlat?
- Sen de kimsin?
- Ben benim, ihtiyar da sensin, sevgililer de, iki arkadaş da, anneye kız da, saati sorduğun adam da, etrafında gördüğün her şey sensin.
- Peki ben kimim?
- Biz hepimiz seniz; ama sen benim sadece küçük bir parçasısın.
- Anlamadım, biraz açıklar mısın?
- Senin anlayacağın şekilde açıklayayım: Ben bir örümcek ağyım, sizler de bana takılan sinekler; ama aslında ben ne bir örümcek ağyım, ne de siz sineklersiniz. Anlayabildin mi?
- Karışık gibi duruyor; ama anladım sayılır. Burada ne işin var peki?
- Ben ruhları alırım.
- Ruhumu almaya mı geldin?
- Belki de.
- Benimkini alamazsın.
- Öyle mi dersin! Bi kontrol et bakalım ruhun yerinde mi???

*Prof. Dr. Cengiz Tosun
Çankaya Üniversitesi
İngilizce Hazırlık Okulu Müdürü*

KUŞLARI BEN ÖLDÜRMEDİM

Bir kuş öptü beni durup dururken,
Boynumdan, ensemden, ellerimden.
Hiç yadırgamadım; ama utandım,
Özür dilemek istedim de yurttaşlarım için
Tutuldu kaldım, konuşamadım.

Atlayıverdi omzumdan ellerime,
Sonra başımın çevresinde üç tur attı.
Yaklaşır gibi yaptı da
Anımsayarak insan olduğumu
İstemeden uzaklaştı.

Utandım, kahroldum, birşeycikler diyemedim,
Ne el sallayabildim ardından ne gülebildim.
Vallahi de, billahi de
Kuşları ben öldürmedim.

ÇOCUKTUM

Ve hep korkunçtu merdiven korkulukları... Kapi kilidine, gözüne boyum yetmediği zamanlardı tabir-i caizse bacak kadarlık bi çocukluktu işte. Saçlarına kıyamayan, kıskanç ve sulugöz çocukluklardandı. O zaman da vardı savaşlar; çişimi tutup eve girmemek adına. Arka bahçeye kaçan topu kurtarma çalışmalarıydı enkazlar ve görmek istemediklerim bi körebe kadar kolaydı. Ebe kördü; ama gülümsüyordu işte o zamanlardan başlıyordu tezatlıklar. Mutlaka daha güzeldi ayşe'nin eteği, saçları daha uzun ve bebeklerinin gözleri daha mavi, kabullenememişlikler çemberi... Dudakları kızaran, gözleri şişen, yapış yapış pamuk şeker zamanlarıydı takvimi.. Kaldırım taşlarına sıdırmak hiç de zor değildi çitlenen çekirdeğin tadını, balkon altlarında gizlice yediğim meybuzların dudak kenarında bıraktığı izi unutup söylediğim muzur yalanları...

ANKARA'DA BİR SABAH...

*Tuğba Herken
Çankaya Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve
Uluslararası İlişiler Bölümü
1. Sınıf Öğrencisi*

İki adım kaldırımlarda
Sol adımlar hep böyle hayırsız mıdır?
Yağmur solukludur kaldırımlar
Yağmur kokulu, yağmur buğulu
Her adım başka ismi solur kaldırım buğusuna
Her adım o buğuyu bir çift gözün idamıyla doyurur.
Yağmur yağar, üşür yüreğimin kaldırım taşları.
Kenar mahalle yokuşu, uçurumdur adındaki sessiz harfler
Sesli harflerin nefesimdir
Susma!.. Susarsan damarlarım tıkanır
Kırmızı kaldırım taşları
Yağmur yağar, yine yağar üşür kaldırım taşları...

İçinde kaldırımlar büyütenlere...

Annemin topuklu ayakkabılarına, ruj ve parfüm kokularına bağımlılığım olmasa da uzun saçlara âşık bir çocukluktu hesaba kattığım. Benim resmim duvara asılmalı, o şiiri ben okumalı ve ilk önce benim elmam kızarmalıydı hayatta... Yapamasam da bir çok şeyi, bilirdim.. Süremesem de bir bisikletim vardı bilirdim, gökyüzünü pembe yapan bulutların varlığına inanmasalar da onları da bildiğim gibi... Filmlerde gördüğü aktörleri babasına benzetip ölümüne yas tutan ve annesini üzdüğünde "ananenin" öğrettiği dualarla çocuk diliyle bağışlanmayı dileyen bir çocukluktu. Ödevlerimi bitirince "ananemin" götürdüğü eş, dost, akraba günleriydi. Utana sıkıla istediğim yaprak sarmaları ve bir dahaki ay kimde dolma yiyeceğim hesabıyla çektiğim gün kurası kağıtlarıydı çocukluk.

Çocuktum; kenar süsünün defterlere çok yaraştığı zamanlardı ve dizlerimin tentürdiyot lekesinden usandığı... Çocuğum; yaprak sarmasına ve uzun saçlara hâlâ âşık bir çocuk; büyümeyi hala dileyemeyen bir çocuk...

SEN SENSİN, BEN DE BENİM İŞTE!

*Ceyda Aktaş
Çankaya Üniversitesi
Uluslararası Ticaret Bölümü
1. Sınıf Öğrencisi*

Döndüğün tüm yollarda ben olmalıydım. Sen gittiğinde yalansız hikayelerimle kalmalıydım. Özlediğim kokun değil, en sevdiğim sözlerin, seslenişlerin olmalıydı bana. Giderken güzel şeyler bırakmalıydın ardından. Sensiz geçen günlerimde hatalarınla uyanmasaydım

her sabaha. Uyandığım her sabah en büyük hatalarımı senle yaptığımı düşünmeseydim keşke; ama uyandım, rüyalarımından, hatalarımdan ve senden dün sabah uyandım.

En sersem halimle, şaşırmış; belki biraz yorgun, belki biraz tükenmişim. Seninleyken yaşadığımı farkedememişim.

Gittiğin iyi oldu, anladım ki ben senden çoktan gitmişim. Uyan tüm uykularından... Gittiğinde ardında bıraktıkların var mıydı senin? Ya sen, kimdin?

Evet, sadece bir boşluk bu. Adını koyamadığım, nedenini sormadığım, nasıldı anlayamadığım... Ayaklarımın altından yeryüzünün kaydığını hissettiğim seninle ya da sensiz bir boşluk. Anlamsız, önemsiz...

Sen sensin, ben de benim işte. Daha bakma aynalara ben seninsem, seninleyim demek değil her şey. Aramızdaki kilometreler yalan değil, her şey gerçektir. Ben boşlukta düşüştüyüm, tutsan da ellerimden kurtaramayacaksın. Ben düşeceğim. Sen olmayacaksın, hiç kimse olmayacak benimle. Ben tek başıma öleceğim. Hayat sensiz de yaşanıyor, kimsesiz aslında bu dünya. Sen de farkına varacaksın gerçek sandığın her şeyin yalan olduğunu. Benimle hiç olmadığını, mutluluğun bu olmadığını...

NEREDEN... NEREYE?

*Reyhan Sezgin
Çankaya Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
4. Sınıf Öğrencisi*

Her adımında yeni sınırlar keşfedilen,
Nereye çıktığı belirsiz basamaklardı hayat.
Geride bize sadece kum ve çakıl bırakan,

Denize doğru hızla akan bir nehirdi.
Mum ışığıydı hayat dipsiz kuyudaki,
Tutunmasını bilene...

Farklı çiçeklerden oluşmuş bir demetti,
Ne olursa olsun bize sunulmuş bir armağandı.
Bir annenin yeni doğmuş bebeğine nasihatı,
Bir bebeğin koridorlarda yankılanan ilk çığlıklarıydı.
Yeni filizlenen bir tomurcuk kadar masum ve sessizdi bazen,
Bazen sahile vuran hırçın dalgalar...
Boşluğa yazdığımız hayallerdi hayat.
İçimizde asla kabuk bağlamayan,
Sarılmayı bekleyen çocuk yanlarımızdı.
Yüzümüzde beliren bir küçük tebessümdü bazen,
Bazen sessiz akan iki damla yaş..

Uykularımızı bölen çığlıklardı hayat,
Hangisinin gerçek ben olduğunu bulamadığımız benliklerimizdi.

Yaşlanan umutlarımız,
Tükenen değerlerimiz,
Hiç ummadığımız bir anda içimizde açan çiçeklerdi.
Yüreğimizin en derin köşelerine hapsettiğimiz,
Kimsenin bilmesine izin vermediğimiz korkularımızdı,
Bazen şımarık bir çocuk gibi beliren arzularımız.
Biz yüreğimizdeki yaraları sarmaya çabalarırken,
Aldığımız yeni yaralardı hayat.
"Bitti" dediğimiz anda yaptığımız yeni başlangıçlar,
Ve başlangıcı bilinmeyen sonlardı.

Bulup yitirdiklerimizdi,
Ya da arayıp da bulamadıklarımız..
Kapattığı kapılar yüzünden, kaderimize küstüğümüz anda,
Açtığı kapılarla bizi onunla barıştırdı.
Doğan güneşte ruhumuzun tattığı sıcaklık,
Yağın yağmurda duyumsadığımız yalnızlığı.
Çok sevdiğimiz bir şarkıyı söylemekti hayat,
Saçma sapan bir şeydi kimine göre,
Kimine göre her şeye rağmen yaşamaya değerdi,
Kısa ve özdü yaşamasını bilene,
Aslında hayat;
Bir beşiğin bir bebeğe; "nereden?"
Bir kefenin bir ölüye; "nereye?" diye sormasıydı
Ve ikisinin de cevabı aynıydı.

TELEFAT

Betül Şen
Çankaya Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
4. Sınıf Öğrencisi

Ben Danaous'un ortanca kızı,
Ben de kendi payımı aldım
Tanrı'ların gazabından
Taşdığım su, delik bir kova

Çünkü kırkmerdiven güneşlerden,
yatmaz kalkmaz bir Tanrı
ve beni kırk yardı.

Doruğa çıkacakken her defasında onunla yuvarlanan Sisypheos gibi

Bir tekerin içinde sonuza dek dönen İksion gibi,
Zeus'un parçaladığı ciğer kadar, -ki Prometheus
yalancı kartal! !

Karnında tutuyor bekaretini bir buhur-u Meryem!

'Ayşe teyze koş bunu öldür ciltlet, onunla yat
onu evir, onu çevir, onu sat! ..'

Benim bildiğim koğuştan akıyor hep bildik yırtık sesleri
Benim benzimde yayılıyor bu doğum sancısı, bilmek sivilcesi
patlıyor, ağlıyor ve cüzzam bu

...

heyhat!

sana kalan dona kalıyor!
her daim kanıyor soluk kadvralar
Kan, burada çok kan var..

İŞTE BEN...

Mahir Karaboğa
Çankaya Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
3. Sınıf Öğrencisi

Ben Bağdat'ım
Kanayan yarayım
Ağlarım duymazsınız
Ölürüm aldırılmazsınız
Beni bilmezsiniz siz
Ben, unutilan
İşgal edilen
Vurulan
Direnişin adı
Bağdat'ım ben

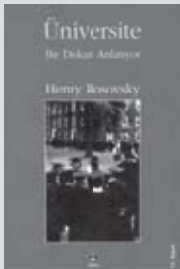
Ben Felluce'yim
Bitkin ve yorgun...
Bağdat'ın kardeşi
Direnişin öbür adiyım

Ben Tel Afer'im
Kurşunlanan son yerim

Çocuklarım öksüz
Nehirlerim susuz
Bahçelerim çiçeksiz
Biraz cesur
Biraz delikanlı
Biraz yalnız
Tel Afer'im ben

Ben Irak'ım
Güneşin çocuğuyum
Medeniyetlerin beşiği
Umudun sesiyim
Ölüyorum şimdi
Hakkınızı helal edin

Kitap:
"ÜNİVERSİTE"
BİR DEKAN ANLATIYOR

Henry Rosovsky

TÜBİTAK Yayınları

Henry Rosovsky, dünyanın en nitelikli üniversitelerinden biri sayılan Harvard Üniversitesi'nin en büyük fakültesi olan Fen Edebiyat Fakültesi'nde on bir yıl dekanlık yapmış, konusunda yetkin bir kişi.

Amerikan üniversitelerinin gizli iç kimliği, eğitimin niteliği, gerek öğrenci gerekse öğretim görevlisi olarak sıvrılmanın koşulları, kitapta açık ve nükteli bir dille anlatılmış.

Öğrenci, öğretim üyesi ya da yönetici olarak üniversiteyle ilişkisi olmuş herkes, kendi yaşantuları ile bu kitapta anlatılanlar arasında benzerlik bulacak...

Anlatılanların çoğu, yalnızca Amerikan üniversitelerine özgü değil. Genelleme yapılacak olursa, tüm üniversitelerin birbirlerine oldukça benzer yönleri olduğu söylenebilir; ancak sorunlar temelde aynı da olsa, çözümler ve yaklaşımlar farklı olabiliyor.

Zuhul Daşnik
Çankaya Üniversitesi
Hukuk Fakültesi 3. Sınıf Öğrencisi

KARALAMALAR

Zuhul Daşnik'in Kara Kalem Çalışmaları

MELTEM YILMAZ KİTAP ELEŞTİRLERİ YAZIYOR

Çankaya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunlarından Meltem Yılmaz Radikal Gazetesi Kitap ekinde kitap eleştirileri yazıyor.

YENİ ÇIKANLAR

'To be or not to be ulan Köfte!'

TATAVLA'YA KAR YAĞIYOR
Yorgo Valasiadis, çeviren: Despina Efthimiadis, Dünya Kitapları, 2005, 110 sayfa.

Hiçbir zaman unutulmasın güzel serilerdi onlar. Bu sözcükler Yorgo Valasiadis'in *Tatavla'ya Kar Yağıyor* adlı kitabından dökülüyor. Tatavla, bugünkü adıyla Kurtuluş; İkinci Dünya Savaşı sonrası İstanbul'unun neredeyse yalnızca Rumların yaşadığı tek semti. Valasiadis de kitabında Tatavla'da geçen çocukluk ve ilköğrenlik yıllarını anlatıyor.

Kitap, aile fertlerinin tasvirini yapıyor ki, bu son derece sıcak bir izlenim. Valasiadis; mahallesi, annesi, babası, ninesinin hatta duvarcı Foca Usta'nın, birbirine kenetlenmiş bütün bu insanların çok canlı birer portresini çiziyor. Bu sayede insan kendini ister istemez bahsi geçen aile ortamının içerisinde hissediyor. Orneğin, mahallesini anlatırken okuyucudan gözlerini kapatıp hayal etmesini istiyor Yorgo Valasiadis.

"Teperin sol tarafına bir yol, bir yokuş ve sağdan aşağıya inen bir yokuş daha hayal edin" diye devam eden dişsel manzaralar ile başlayan keyifli bir kitap *Tatavla'ya Kar Yağıyor*. Hemen sonra Valasiadis'in okulda ilk yıllarının heyecanına sıra geliyor. Gözyaşlarıyla gittiği ilk günden hiçbir şey unutmaması Yorgo Valasiadis: "Annem, Beyan Aylasıcığım eti sevin kemliği benim! ona okuma yazmayı

öğretin ki babam gibi kunduracı olmanın, deyiş beni bu caddë karyya teslim etti."

Valasiadis'in anıları, annesinin onu sağlıklı beyinli sağlıklı vücutlu balınur diyerek gönderdiği Kurtuluş Spor Kulübü günleriyle devam ediyor. Anıları bakılırsa annesinin pek fazla bir şey yoktu çünkü o birkaç elastik löveç hareketi, birkaç sacrama ve biraz koşu yaptığı ilk günden itibaren zaten olimpiyat şampiyonlarından birisi olmuştur bile... Bu çocukluğu hikâyeyi sor derece ciddi(!) bir hareket ediyor. Bu hareketin ciddiyetini konutmanın şu sözleriyle özetleyebiliriz: "To be or not to be ulan Köfte!". Dans dersleri, felektan çalınan günler, Harley Davidson arıları Yorgo Valasiadis'in okuyucuyla paylaştığı içten yaşantımlar arasında. Orneğin, arkadaşının Harley Davidson motoru ile semtin arka sokaklarında tur attığı günleri anlatırken heyecanını hiç kaybetmediğini hissettiriyor bize yazar.

Kitabın sonunda mini bir fotoğraf albümü yer alıyor. 20. yüzyılın başında Beyoğlu'ndan, İstiklal Caddesi'nden, Galatasaray'dan birer görüntüm ile başlayan albüm Kurtuluş Spor Kulübü'nün yıllık gösterisi, askerlik hatırası, arkadaşlık hatıraları, akrabalarını doğum günü partisi ile devam edip Yorgo Valasiadis'in fotoğrafı ile son buluyor. Yorgo Valasiadis'in bu nostaljik anı kitabı, farklı kültürlerin ve yaşların buluşma yeri İstanbul'un *Tatavla'sından*.

Meltem Yılmaz

ULU ÖNDER ATATÜRK'Ü ANDIK

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ü ölüm yıldönümünde tüm Çankaya Üniversitesi mensupları olarak andık.

"İLETİŞİMİN SİHİRBAZLARI" SEMİNERİ YAPILDI

Çankaya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Topluluğu tarafından, Academy International ve İzgörenAkın sponsorluğunda 24 Kasım 2005 Perşembe günü Mavi Salon'da "İletişimin Sihirbazları" konulu bir seminer düzenlendi. Semineri İzgörenAkın Eğitim ve Ar-Ge Koordinatörü Selin Alemdar sundu. Bir saat süren semineri yüzden fazla katılımcı izledi. Seminer bitiminde katılım belgesi verildi.

TOPLULUKLARLA TANIŞMA TOPLANTISI

Kültür Hizmetleri Müdürlüğü, 6 Aralık 2005 tarihinde Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Aktaş'ın başkanlığında, Genel Sekreter Lütfi Önsoy, öğrenci toplulukları akademik danışmanları ve öğrenci toplulukları temsilcilerinin katılımıyla bir tanışma ve değerlendirme toplantısı düzenledi.

"İÇİNİZDEKİ GÜCÜ KEŞFEDİN" SEMİNERİ YAPILDI

Çankaya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Topluluğu tarafından 8 Aralık 2005 tarihinde Mavi Salon'da Cengiz Erşahin ile "İçinizdeki Gücü Keşfedin" başlıklı bir seminer düzenlendi. İki bölümden oluşan sunum yaklaşık iki saat sürdü. Altmıştan fazla katılımcının izlediği seminer sonunda Cengiz Erşahin kitaplarını imzaladı; ayrıca İşletme ve Ekonomi Topluluğu katılımcılara çekilişle beş adet Cengiz Erşahin kitabı hediye etti.

HAYDİ YARIŞALIM

Çankaya Üniversitesi Go-Kart Topluluğu "Haydi Yarışalım"la bir yarış organizasyonunu da başarıyla gerçekleştirdi. 10 Aralık 2005 tarihinde gerçekleşen yarışta, geçen sene yapılan "Haydi Tanışalım" organizasyonunda olduğu gibi güzel dostluklar ve çekişmeli mücadeleler yaşandı.

Her grupta altı kişi olmak üzere toplam altı grup ve bir final yarışının yapıldığı organizasyondan önce pist görevlilerinin araçlar ve pistle ilgili teknik açıklamalarını dinleyen yarışmacıları ve izleyicileri heyecanlı bir yarış bekliyordu. Zaman zaman hızını alamayarak lastiklere ve diğer araçlara çarpan yarışmacılar, kendilerini çok çekişmeli bir o kadar da heyecanlı ve centilmence geçen bir yarışın içinde buldular.. Yarışma fotoğraflarına ulaşmak ve ayrıntılı bilgi için www.gokart-tr.com adresi ziyaret edilebilir.

AFFT'DEN "KİRLİ ÇAMAŞIRLAR" KARMA FOTOĞRAF SERGİSİ

14-28 Aralık 2005 tarihleri arasında Çankaya Üniversitesi Amatör Film ve Fotoğrafçılık Topluluğu Konferans Salonu Fuayesinde "Kirliliği Çamaşırlar" temalı bir karma fotoğraf sergisi düzenledi. "Kirliliği Çamaşırlar"a özgün bir tarzda sergilenen fotoğraflar, sergiyi gezenlerin büyük beğenisini kazandı.

BİLTEC SEMİNERLERİ

Çankaya Üniversitesi Bilişim teknolojileri Topluluğu BiLTec 15 ve 16 Aralık 2005 tarihlerinde iki seminer gerçekleştirdi. 15 Aralık günü "Java Multithreading" ve 16 Aralık günü ise "SQL Injection" konulu bir seminer düzenlendi.

Diğer BİLTeC Etkinlikleri

Macromedia Flash Seminerlerinin ilki olan ve Mehmet Gök tarafından 22 Aralık 2005 günü verilen "Macromedia Flash Temelleri"nde ana 'flash' konuları işlendi. Bu seminerin devamında da 'actionsript' ile çizim yöntemleri işlenecek.

22 Aralık 2005 tarihinde "Fedora Core 4 Kurulumu" konulu seminer Mücahit Karatekin ve Zeki Burak Ata tarafından verildi. Seminerde öğrencilerimize Linux'un ne olduğu, tarihçesi, temel Linux dağıtımları ve özgür yazılım felsefesi hakkında bilgiler verildi. Aynı zamanda Linux kullanmaya yeni başlayanlara kurulumun nasıl yapıldığı temel bir dağıtım olan Fedora Core üzerinde gösterildi.

23 Aralık 2005 tarihinde "File Maker" konulu seminer Osman Cabi tarafından verildi. Bu seminerde Mac ve Windows platformlarında çalışabilen kullanıcı dostu veritabanı programı FileMaker anlatıldı. Seminerde FileMaker programının kobilere için çözüm geliştirilmede hızlı, kolay, güvenli bir alternatif olduğundan ve FileMaker'ın kullanımından bahsedildi.

FİLM GÖSTERİMİ "ATIN ÖLÜMÜ ARPADAN OLMASIN"

Çankaya Üniversitesi Toplumsal Dayanışma Topluluğu, Ankara Üniversitesi Toplum Gönüllüleri tarafından yürütülen "Atın Ölümü Arpadan Olmasın" projesi kapsamında "Philadelphia" adlı filmi 20 Aralık 2005 tarihinde Çankaya Üniversitesi Mavi Salon'da gösterdi.

PROF. DR. CÜNEYT ELKER

Çankaya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölüm Başkanı Prof. Dr. Cüneyt Elker TMMOB Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi tarafından 22 Aralık 2005 tarihinde Ankara Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde düzenlenen "Ankara'da Uygulanan Ulaşım Politikaları ve Kente Etkileri" konulu sempozyumda "Dünyada ve Ankara'da Ulaşım Politikaları" konulu bir konuşma yaptı.

MICROSOFT ÜNİVERSİTE LANSMANI

Çankaya Üniversitesi Bilişim Teknolojileri Topluluğu (BiL-TeC) ve Organizasyon Topluluğu işbirliği ile 19 Aralık 2005 tarihinde “Microsoft Visual Studio 2005” ve “SQL Server 2005” Üniversite Lansmanı gerçekleştirildi. Lansmanda Microsoft tarafından yapılan ve bilişim dünyasında merakla beklenen Visual Studio 2005 “Whidbey” ve SQL Server 2005 “Yukon” gibi yeni teknolojiler anlatıldı. Türkiye genelinde beş ilde ve yedi üniversitede gerçekleştirilen lansman etkinliklerinin Ankara bölümü Çankaya Üniversitesi Konferans Salonunda yapıldı. Ankara genelindeki tüm üniversitelerden 400’ün üzerinde öğrenci ve akademisyenin katıldığı etkinlikte, katılımcılara özel hazırlanmış DVD ve sürpriz hediyeler dağıtıldı.

Konuşmacı olarak uluslararası Microsoft Most Valuable Professional ünvanına sahip Mehmet Nuri Çankaya ve Microsoft Yazılım Ürünleri Danışmanı Mehmet Emre’nin katıldığı etkinlik yaklaşık dört saat sürdü. Lansmanda “Yazılım Geliştirme Süreçleri ve Visual Studio 2005 Team System”, “Visual Studio 2005 ile Web ve Akıllı İstemci Uygulamaları Geliştirmek” ve “Yazılımcılar için SQL Server 2005” konuları işlendi.

“TÜRKİYE’DE BANKA GERÇEĞİ” KONFERANSI YAPILDI

Çankaya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Topluluğu’nun 27 Aralık 2005 tarihinde Mavi Salon’da düzenlediği konferansta Emekli Bürokrat Teoman Yazgan “Türkiye’de Banka Gerçeği”ni anlattı. Yıllarca bankalarda ve devlet kuruluşlarında üst düzey yöneticilik, müfettişlik ve danışmanlık yapmış olan Yazgan, deneyimlerini öğrencilerle paylaştı. Çıkar amaçlı yapılan atamaların, bankalarda göreve getirilen üst düzey yöneticilerin Türkiye’de bankacılık sektörünü nasıl çıkmaza götürdüğünü güncel örneklerle açıkladı. Teoman Yazgan seminer sonunda izleyicilerden gelen soruları yanıtladı.

L’OREAL E-STRAT CHALLENGE 2006’DA ÜÇ TAKIMIMIZ İKİNCİ TURDA

Çankaya Üniversitesi’nde İşletme ve Ekonomi Kulübü tarafından tanıtımı yapılan L’oreal E-Strat Challenge Yarışması’na bu yıl üniversitemizden 25 takım katıldı. Katılan takımlardan üçü doğru kararlar vererek ikinci periyoda geçen 1500 takım arasında yarışmaya devam ediyor. İkinci periyoda geçen 1500 takım,

L’oreal E-Strat Challenge yarışmasında gösterdiği başarıdan dolayı sertifika alma hakkını elde etti. 2004-2005 döneminde bu yarışmaya okulumuzdan toplam onbir takım katılmış, bu takımlardan yalnızca biri birinci turu geçerek ikinci turda yarışmaya hak kazanmıştı.

AVRUPA BİRLİĞİ-TÜRKİYE İLİŞKİLERİNİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI

Çankaya Üniversitesi ve Özel Arı Okulları işbirliğiyle 4 Ocak 2006 tarihinde Çankaya Üniversitesi Konferans Salonunda “Avrupa Birliği-Türkiye İlişkilerinin Dünyü, Bugünü ve Yarını” konulu bir panel düzenlendi. Çankaya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nahit Töre'nin yönettiği panele Hürriyet Gazetesi Ankara Temsilci Nur Batur, Türk Demokrasi Vakfı Başkanı ve AKP İzmir Milletvekili Zekeriya Akçam, Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Siyasi İşler Daire Başkanı Hakan Akbulut ve Avrupa Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Aydın Karaçam konuşmacı olarak katıldı.

İKTİSATÇI PROGRAMI ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ'NDEN YAYINLANIYOR

“İktisatçı” Programı, TRT ve Çankaya Üniversitesi işbirliği ile Çankaya Üniversitesi Konferans Salonundan 16 Ekim 2005 tarihinden itibaren her Pazar saat 14:50’de TRT 2 ve TRT int’ten canlı olarak yayınlanıyor.

Karmaşık ekonomi dünyasının gerçeklerini basit bir görsel-işitsel dile indirgeyip, halka, ekonominin taraflarına keyifli bir söyleşi ortamında görsel estetiği gözetilen güncel görün-

tülerle birleştirerek anlatan ve Deneyimli Gazeteci Okan Müderrisoğlu'nun sunduğu İktisatçı Programına Çankaya Üniversitesi öğretim elemanları ve öğrencileri izleyici olarak katılarak günün konusuna sorular yöneltmekte.

Yapımcılığını ve yönetmenliğini Murat Aksoy'un yaptığı İktisatçı programı yeni yayın döneminde Cuma günleri saat 19:40 yayınlanacak.

Yayınlanan Bölümler:

Tarih : 16 Ekim 2005
Programın Konuğu: Ulaştırma Bakanı Binali Yıldırım

Tarih : 23 Ekim 2005
Programın Konuğu: Türkiye İhracatçılar Meclisi Başkanı Oğuz Satıcı

Tarih : 30 Ekim 2005
Programın Konuğu: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Başkanı Tevfik Bilgin

Tarih : 6 Kasım 2005
Programın Konuğu : Ankara Sanayi Odası Başkanı Zafer Çağlayan

Tarih: 13 Kasım 2005
Programın Konuğu : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Murat Başesgioğlu

Tarih: 20 Kasım 2005
Programın Konuğu : Sermaya Piyasası Kurulu Başkanı
Doç. Dr. Doğan Cansızlar

Tarih: 27 Kasım 2005
Programın Konuğu : Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
Başkanı Yusuf Günay

Tarih: 4 Aralık 2005
Programın Konuğu : Hürriyet Gazetesi Ekonomi Yazarı
Prof. Dr. Şükrü Kızılot

Tarih: 11 Aralık 2005
Programın Konuğu : Türk Müteahhitler Birliği Başkanı
Erdal Eren

Tarih: 18 Aralık 2005
Programın Konuğu : TÜRK-İŞ Başkanı Salih Kılıç

Tarih: 25 Aralık 2005
Programın Konuğu : Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı
Dr. M. Hilmi Güler

Tarih: 8 Ocak 2006
Programın Konuğu : Rekabet Kurumu Başkanı Mustafa Parlak

Tarih: 27 Ocak 2006
Programın Konuğu : Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler
Odası Başkanı Mehmet Koç

“MÜZAKERE SÜRECİNDE TÜRKİYE VE AVRUPA BİRLİĞİ” PANELİ

Ankara Kızılay Rotary Kulübü tarafından 19 Kasım 2005 tarihinde Çankaya Üniversitesi Konferans Salonunda “Müzakere Sürecinde Türkiye ve Avrupa Birliği” konulu bir panel düzenlendi. The New Anatolian Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Mete Belovacıklı'nın yönettiği panele Eski Başbakan Yardımcısı ve Eski Dışişleri Bakanı Prof. Dr. Şükrü Sina Gürel, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Genel Sekreter Yardımcısı Tunay İnce, Çankaya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nahit Töre, Eski Hazine Müsteşar Yardımcısı R. Hakan Özyıldız ve Ankara Oran Rotary Kulübü Üyesi Yurdum Çağatay konuşmacı olarak katıldı.

Prof. Dr. Nahit Töre

Prof. Dr. Şükrü Sina Gürel

Hakan Özyıldız

Rtn. Yurdum Çağatay

Tunay İnce

METİN UCA "İLAHİ MEDYA KOMEDYA" ANKARA GALASI

Metin Uca'nın yeni oyunu "İlahi Medya Komedyası"nın Ankara Galası 30 Kasım 2005 tarihinde Çankaya Üniversitesi Kadın Araştırma ve Uygulama Merkezi KADUM ile Türk-Çin Kadınları Dostluk ve Kültür Derneği işbirliğiyle Çankaya Üniversitesi Konferans Salonunda sahnelendi. Oyunun geliri Türk-Çin Kadınları Dostluk ve Kültür Derneği burslu öğrencileri yararına kullanılacak.

Konuşmacı olarak uluslararası Microsoft Most Valuable Professional ünvanına sahip Mehmet Nuri Çankaya ve Microsoft Yazılım Ürünleri Danışmanı Mehmet Emre'nin katıldığı etkinlik yaklaşık dört saat sürdü. Lansmanda "Yazılım Geliştirme Süreçleri ve Visual Studio 2005 Team System", "Visual Studio 2005 ile Web ve Akıllı İstemci Uygulamaları Geliştirmek" ve "Yazılımcılar için SQL Server 2005" konuları işlendi.

ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NDEN HUKUKÇULAR ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ'Nİ ZİYARET ETTİ

Türk-Çin Kadınları Dostluk ve Kültür Derneği'nin konuğu olarak Çin Halk Cumhuriyeti'nden gelecek 14-18 Kasım 2005 tarihleri arasında ülkemizi ziyaret eden ve yedi hukukçudan oluşan grup programları kapsamında 16 Kasım 2005 Çarşamba günü Çankaya Üniversitesi'ni ziyaret etti. Bu ziyaret sırasında

heyete Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Gül Efem tarafından "Türkiye'de Yasalarda ve Toplumsal Yaşamda Kadın, Aile ve Çocuk" konulu bir seminer verildi.

KAGİDER SEMİNERİ

Üniversitesi Mavi Salon'da "Kişisel Gelişim ve Liderlik" konulu bir seminer düzenlendi.

KAGİDER, Avrupa Birliği Aktif İş Gücü Programı kapsamında AB tarafından desteklenen, İşkur tarafından yönetilen Su Damlası Projesini yönetmekte ve bu amaçla seminerler düzenlenmektedir. Türkiye genelinde 49 kadın girişimcinin "İnsan Kaynakları Yönetim Danışmanı" olmasının hedeflendiği projenin Ankara ayağı için 23 Aralık 2005 tarihinde Çankaya

BÜYÜK KOLEJ, TED ANKARA KOLEJİ VE İZMİR FUARLARINA KATILDIK

Kariyer Fuarı'na katılarak aday öğrencilere, velilere ve eğitimcilere Çankaya Üniversitesi'ni tanıttı.

Çankaya Üniversitesi tanıtım ekibi 2 Aralık 2005 tarihinde yapılan Büyük Kolej Üniversiteler Fuarı'na, 4 Ocak 2006 tarihinde yapılan TED Ankara Koleji Üniversiteler Fuarı'na ve 5-6-7 Ocak 2005 tarihinde yapılan İzmir Eğitim, Rehberlik ve

MÜHENDİSLİK-MİMARLIK FAKÜLTESİ SEMİNERLERİ

Mühendislik-Mimarlık Fakültesi seminerlerine geçen yıl öğretim elemanları ve öğrencilerin yoğun ilgi göstermesi üzerine bu yıl da devam ediliyor.

Tarih	Seminer Konusu	Semineri Veren
6 Ekim 2005	"Kentsel İç Mekanların Kavramsallaştırılması"	Öğr. Gör. Serkan Mertürek, Çankaya Üniversitesi MMF İç Mimarlık Bölümü
13 Ekim 2005	"Building Replacement Parts for the Brain"	Prof. Dr. Theodore W. Berger
20 Ekim 2005	"Avrupa Birliği Telekomünikasyon Teknolojileri ve Türkiye"	Vedat Karaarslan, Türk Telekom Eski Genel Müdür Yardımcısı
27 Ekim 2005	"Araştırmalarda Yaygın Olarak Yapılan İstatistiksel Hatalar"	Prof. Dr. Fetih Yıldırım, Çankaya Üniversitesi MMF Endüstri Mühendisliği Bölüm Başkanı
10 Kasım 2005	"Mimari Tasarım Hataları Sonucu Oluşan Kayıplar"	Prof. Dr. Faruk Yalçın Uğurlu, Çankaya Üniversitesi MMF İç Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi
17 Kasım 2005	"Havacılık Gözlem ve Radar Sistemleri"	Elektronik Mühendisi A. Eren Bellikli, Devlet Hava Meydanları İşletmesi
1 Aralık 2005	"Speech Technology and its Applications"	Öğr. Gör. Hamid Darvish, Çankaya Üniversitesi MMF Bilgisayar Mühendisliği Bölümü
8 Aralık 2005	"Timetabling of Çankaya University Industrial Engineerin Department Courses Using Genetic Algorithm"	Öğr. Gör. Benhür Satır, Çankaya Üniversitesi MMF Endüstri Mühendisliği Bölümü
16 Aralık 2005	"AB Sürecinde Mühendislikte Profesyonel Niteliklerin Belgelendirilmesi"	Prof. Dr. Hayrettin Köymen, Bilkent Üniversitesi Öğretim Üyesi
22 Aralık 2005	"Yazılımda Güvenilirlik, Sürdürülebilirlik ve Kaliteye Giden Yol"	Naciye Çakır, Vestel Savunma Sanayi A.Ş.
29 Aralık 2005	"New Dimensions in Participatory Design"	Öğr. Gör. Dr. Ela Aral, Çankaya Üniversitesi MMF İç Mimarlık Bölümü

BASKETBOL

2005-2006 BAYAN BASKETBOL 1. LİG FİKSTÜRÜ

14.10.2005	Çankaya Üniversitesi	Yıldırım Belediyesi	75-76
23.10.2005	Mersin Büyükşehir Bel.	Çankaya Üniversitesi	74-71
28.10.2005	Çankaya Üniversitesi	Migros	68-63
05.11.2005	Erdemir	Çankaya Üniversitesi	61-67
13.11.2005	Kayseri TED	Çankaya Üniversitesi	73-64
20.11.2005	Çankaya Üniversitesi	Fenerbahçe	67-92
26.11.2005	Botaş	Çankaya Üniversitesi	83-55
02.12.2005	Çankaya Üniversitesi	Burhaniye Belediyesi	54-74
09.12.2005	İstanbul Üniversitesi	Çankaya Üniversitesi	59-54
16.12.2005	Çankaya Üniversitesi	Ceyhan Belediyesi	66-79
22.12.2005	Beşiktaş	Çankaya Üniversitesi	73-63
07.01.2006	Yıldırım Belediyesi	Çankaya Üniversitesi	72-69
13.01.2006	Çankaya Üniversitesi	Mersin Büyükşehir Bel.	81-94
28.01.2006	Migros	Çankaya Üniversitesi	53-48
03.02.2006	Çankaya Üniversitesi	Erdemir	
10.02.2006	Çankaya Üniversitesi	Kayseri TED	
18.02.2006	Fenerbahçe	Çankaya Üniversitesi	
24.02.2006	Çankaya Üniversitesi	Botaş	
05.03.2006	Burhaniye Belediyesi	Çankaya Üniversitesi	
10.03.2006	Çankaya Üniversitesi	İstanbul Üniversitesi	
19.03.2006	Ceyhan Belediyesi	Çankaya Üniversitesi	
24.03.2006	Çankaya Üniversitesi	Beşiktaş	

2005-2006 ERKEK BASKETBOL 2. LİG FİKSTÜRÜ

02.10.2005	Gaziantep	Çankaya Üniversitesi	82-67
08.10.2005	Bahçeşehir	Çankaya Üniversitesi	88-63
14.10.2005	Çankaya Üniversitesi	Ziyaret Belediyesi	77-67
21.10.2005	Çankaya Üniversitesi	Tofaş	76-82
29.10.2005	Vestel	Çankaya Üniversitesi	89-69
04.11.2005	Çankaya Üniversitesi	Pertevniyal	67-82
11.11.2005	Çankaya Üniversitesi	Yeşim	85-97
19.11.2005	Gelişim Koleji	Çankaya Üniversitesi	78-70
25.11.2005	Çankaya Üniversitesi	Kepez Belediyesi	78-73
03.12.2005	TED Kolejliler	Çankaya Üniversitesi	90-82
11.12.2005	Çanakkale Belediyesi	Çankaya Üniversitesi	90-73
16.12.2005	Çankaya Üniversitesi	Kadıköy Belediyesi	70-78
24.12.2005	MKE Ankaragücü	Çankaya Üniversitesi	-
07.01.2006	Yeşilyurt	Çankaya Üniversitesi	78-79
14.01.2006	Çukurova Üniversitesi	Çankaya Üniversitesi	64-77
20.01.2006	Çankaya Üniversitesi	Gaziantep	52-69
30.01.2006	Çankaya Üniversitesi	Bahçeşehir	67-66
04.02.2006	Ziyaret Belediyesi	Çankaya Üniversitesi	
11.02.2006	Tofaş	Çankaya Üniversitesi	
17.02.2006	Çankaya Üniversitesi	Vestel	
25.02.2006	Pertevniyal	Çankaya Üniversitesi	
04.03.2006	Yeşim	Çankaya Üniversitesi	
10.03.2006	Çankaya Üniversitesi	Gelişim Koleji	
18.03.2006	Kepez Bld.	Çankaya Üniversitesi	
24.03.2006	Çankaya Üniversitesi	TED Kolejliler	
31.03.2006	Çankaya Üniversitesi	Çanakkale Belediyesi	
09.04.2006	Kadıköy Belediyesi	Çankaya Üniversitesi	
14.04.2006	Çankaya Üniversitesi	MKE Ankaragücü	
21.04.2006	Çankaya Üniversitesi	Yeşilyurt	
28.04.2006	Çankaya Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi	

MASA TENİSİ

2005-2006 MASA TENİSİ SÜPER LİG FİKSTÜRÜ (ERKEK TAKIMLARIN İLK YARI SONUÇLARI)

Çankaya Üniversitesi	TED Ankara Koleji	1 - 5
Çankaya Üniversitesi	MTİ	0 - 5
Çankaya Üniversitesi	Ranihli	5 - 3
Çankaya Üniversitesi	İstanbul Büyükşehir Bel.	2 - 5
Çankaya Üniversitesi	Sarkuysan	5 - 1
Çankaya Üniversitesi	İller Bankası	5 - 0
Çankaya Üniversitesi	Beşiktaş	5 - 4
Çankaya Üniversitesi	Tofaş	5 - 2
Çankaya Üniversitesi	TED İstanbul	4 - 5
Çankaya Üniversitesi	Fenerbahçe	1 - 5
Çankaya Üniversitesi	Antalyaspor	5 - 0

İLK YARI PUAN TABLOSU

Sıra	Takım	Puan
1.	MTİ	22
2.	İstanbul Büyükşehir Bel.	21
3.	Fenerbahçe	20
4.	TED Ankara Koleji	19
5.	Çankaya Üniversitesi	17
6.	Sarkuysan	17
7.	Beşiktaş	16
8.	Tofaş	15
9.	TED İstanbul	14
10.	Ranihli	13
11.	İller Bankası	13
12.	Antalyaspor	11

ÜNİVERSİTELERARASI SPOR FAALİYETLERİ

BİLARDO

9-11 Aralık 2005 tarihlerinde Başkent Üniversitesi'nde yapılan Türkiye Üniversiteler Bilardo Şampiyonasında erkekler ferdi sıralamada Çankaya Üniversitesi'nden Ömer Faruk İlgeri Türkiye 15'incisi, Çankaya Üniversitesi de erkekler takım sıralamasında Türkiye 8'incisi oldu.

VOLEYBOL

Çankaya Üniversitesi, 20-24 Aralık 2005 tarihlerinde Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde yapılan Üniversitelerarası Voleybol Şampiyonasında C Grubunu 3'üncü olarak tamamladı.

TURNUVALAR

2005-2006 akademik yılı güz döneminde yapılan üniversite içi spor turnuvaları ve sonuçları:

Halı saha Futbol Turnuvası

1. Devir Daim
2. Seferoğulları
3. Yıllanmışlar

Basketbol Turnuvası

1. Oymak Beyi
2. Otuzbeş Buçuk
3. İşkembeciler

Satranç Turnuvası

1. Kaan Yamaner
2. Mustafa Taha Dinç

22 yıldır başarılarımızla **gurur** duyuyoruz...

2005 ÖSS Ankara Dereceleri

Ibrahim K. Öztürk **Ankara 69.su**
Hakan Ceylan **Ankara 82.si**
Sencer Burak Okumuş **Ankara 108.si**
Talha Sarıgöz **Ankara 175.si**
Melih Öztürk **Ankara 236.sı**
Hamdi Giray Reşat **Ankara 249.su**
Murat Gülşen **Ankara 252.si**
Emre Şengül **Ankara 326.sı**
Sinem Gözde DeFTERli **Ankara 406.sı**
Görkem Aygün **Ankara 888.si**
Ayten Esra Zeyrek **Ankara 898.si**

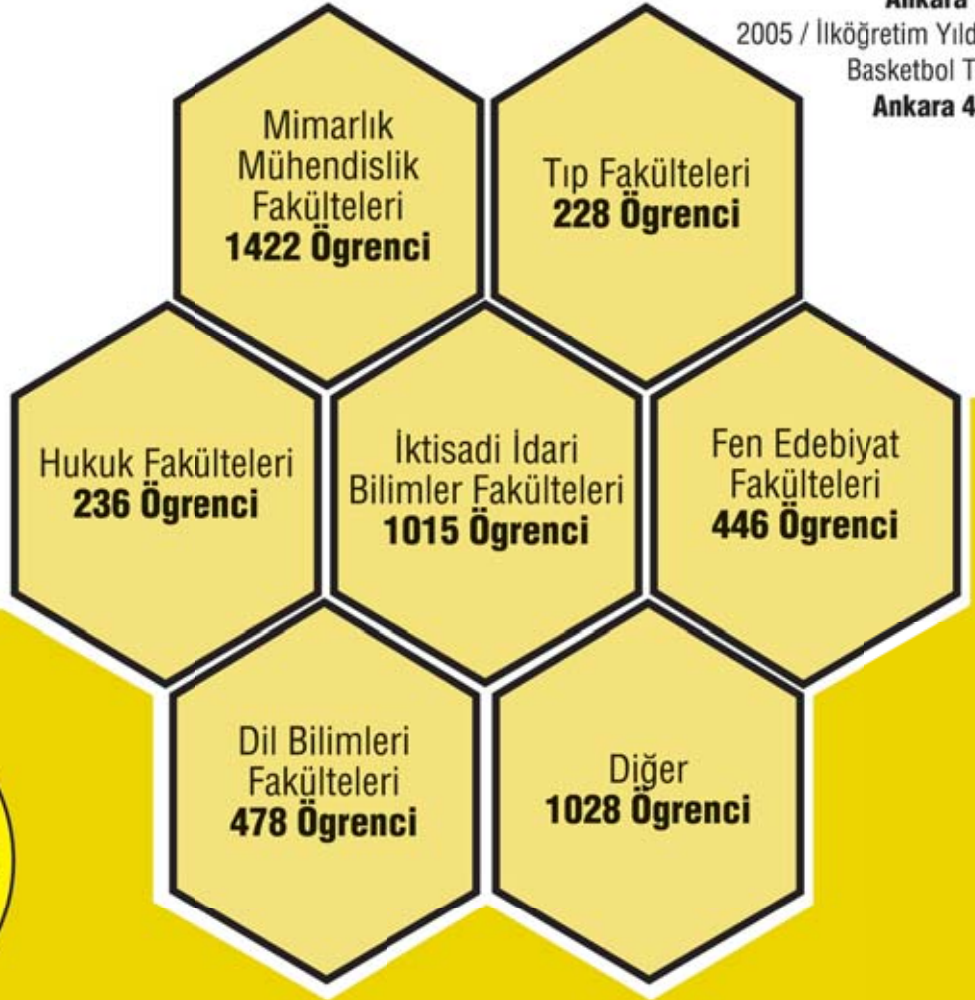
2005 OKS Ankara Dereceleri

Duygu Işinsu Turan **Ankara 9.su**
Emre Erdoğan **Ankara 12.si**
Armağan Akarca **Ankara 14.sü**
Denizhan Karaca **Ankara 24.sü**
Cansu Tetik **Ankara 131.si**
Tuğberk Akdoğan **Ankara 169.su**
İlker Ayan **Ankara 228.si**
Beliz Bahar Ulaş **Ankara 239.su**
Fatma Gözde Avcı **Ankara 261.si**
Gizem Yüksel **Ankara 324.sü**
Ali Teoman Evren **Ankara 337.si**
Gökhan Çetin **Ankara 338.si**
S. Pamir Gökalp **Ankara 350.si**

2005 ÖSS Fen Lisemizde % **100 başarı**
2005 ÖSS Lisemizde % **94 başarı**

2005 / Minik Kız Basketbol Takımı
Ankara 1.liği
2005 / Küçük Kız Basketbol Takımı
Ankara 1.liği
2005 / Yıldız Kız Basketbol Takımı
Ankara 3.lüğü
2005 / Genç Kız Basketbol Takımı
Ankara 1.liği
2005 / Genç Erkek Basketbol Takımı
Ankara 1.liği
2005 / Lise Erkek Basketbol Takımı
Ankara 1.liği
2005 / İlköğretim Yıldız Kız
Basketbol Takımı
Ankara 4.lüğü

1991'den beri yükseköğretim kurumlarına
kazandırdığımız mezunlarımız...

ARI OKULLARI

ARI ÖNOKUL - ARI İLKÖĞRETİM OKULU - ARI LİSESİ - ARI FEN LİSESİ

Öğretmenler Cad. 112/2 06530 100. Yıl - ANKARA (Çankaya Üniversitesi Yanı)
Tel: 0.312.286 85 85 Pbx • Fax: 0.312.286 85 94 • web: www.ariokullari.k12.tr

•• Çankaya Üniversitesi

gündem